NICOLETA RUBA

RADU SERGIU RUBA

O MIE DE ANI
ÎN
O SUTĂ UNA ENIGME

CUVÂNT ÎNAINTE

Să aruncăm zarurile încercând să dezlegăm tocmai o enigmă: există oare inşi în stare a trece nepăsători pe lângă minunile lumii?...

Greu de crezut, dar poate că sunt şi semeni din aceştia printre noi. E totuşi în firea omului să tresară înaintea unui mister sau să ajungă în stare de perplexitate în faţa unui miracol.

Numai că acestea nu se întâlnesc şi nici nu se petrec zilnic. Le descoperim în primul rând în cărţi ca taine nedezlegate ale trecutului, le contemplăm în ipotezele unor discipline neconvenţionale ori, fapt mai rar, ne intersectăm cu ele pe neaşteptate, fără niciun semn prealabil. Aventurierilor asta li se întâmplă mai des decât căutătorilor de comori în paginile tipărite.

Oriunde se hotărăşte să apară, enigma îl pune pe om pe gânduri. Deoarece, oricare i-ar fi încarnarea, dincolo de aparenţa ei, începe labirintul necunoscutului, e probabil să se ivească puteri ascunse, energii neînchipuite, fiinţe şi lumini din alte lumi. Dar nu e nevoie să se meargă atât de departe şi atât de sus: viaţa cotidiană oferă nenumărate prilejuri de inventare a unor personaje de roman sau de film superînzestrate, care înfruntă haosul, îl ordonează pe alocuri şi elucidează unghere întunecate ale relaţiilor omeneşti, fie că sunt detectivi, fie că sunt Feţi-Frumoşi.

Valorificând, în construirea acestei cărţi, formaţia noastră în domenii precum istoria şi literele, îi propunem cititorului, mai cu seamă celui tânăr, o sumă de flash-uri enigmistice de pe parcursul celui de al doilea mileniu, în ordinea cronologică a emergenţei lor. Unele dintre ele au inevitabile conexiuni în antichitate, dar nu s-a plonjat decât ocazional atât de adânc. Cu excepţia câtorva piese a căror complexitate obligă la expunerea lor lămuritoare pe mai multe pagini, ne-am străduit ca, sub formă de tablete, să oferim doar nişte amorse, să stârnim mirări fertile în privinţa unor evenimente şi manifestări neobişnuite ale firii omeneşti. Ele nu se limitează la acţiuni ale oamenilor, ci provin şi din imaginaţia acestora, din descrierea unor fenomene naturale aproape tainice şi din ipoteze privind relaţiile cu cerul astrelor şi cu cel aflat mai sus. Ne-am permis şi dezvăluirea unei experienţe personale insolite. Cititorul se

va întâlni, de asemenea, cu misterul premoniţiei şi al clarviziunii, dar numai în cazurile confirmate.

Fireşte, nu lipsesc curiozităţile, bizareriile, exotismele, jocurile hazardului, tot ceea ce ne poate minuna şi atrage înainte de a ne seduce. Cu evocări scurte, uneori concentrate, cu personaje captivante, cu fotografii de epocă în cuvinte, sperăm, dacă nu să vă convingem, măcar să vă ademenim să faceţi o escală doar lângă unele, cele descrise aici, din extrem de numeroasele enigme atestate şi încă nedescifrate, cel puţin la nivelul cauzelor care le-au generat, între anii 1000 şi 2000.

Autorii

PARADOXUL ANULUI 1000

S-a vorbit mult despre spaimele care au cutremurat Occidentul în preajma anului 1000, oamenii acelor vremuri temându-se că împlinirea unui mileniu de la naşterea lui Iisus putea aduce cu sine Ziua Judecăţii şi sfârşitul lumii. Numeroase semne s-ar fi ivit atunci pretutindeni, însoţite de dezastre naturale şi epidemii. Mulţi creştini s-ar fi retras prin sihăstrii şi pustietăţi din calea aşteptatei urgii, alţii pocăindu-se după o viaţă plină de excese sau doar de banale frivolităţi. Dar să se fi produs asemenea fenomene chiar în anul 1000, Cu exactitate în acel an?

Istoricul francez Jacques le Goff se îndoieşte. Prea puţini erau cei care să fi fost conştienţi că se găseau în anul 1000, explică el. Calendarul abia se stabilizase. Se scria şi se citea în latină, numărul ştiutorilor de carte era infim, limitat în general la oamenii bisericii. Chiar şi dintre ei, mulţi aveau dificultăţi în a identifica anul 1000, deoarece acesta, în cifrele romane ale vremii, se nota prin litera M. De aceea calculul pentru foarte precisa încheiere a primului mileniu creştin, s-a întins pe o perioadă incertă, cam între 980 şi 1040, un interval atât de lung, încât locuitorii din Apus au putut lega data fatidică de întâmplări foarte diferite.

Medievistul Georges Duby atrage atenţia că „Examinând scrierile istorice compuse de contemporani, suntem uimiţi să descoperim cât de puţin caz au făcut, aproape toţi, de împlinirea a o mie de ani de la Întrupare”. În schimb, arată acelaşi autor, din epocă ne-a rămas o cantitate însemnată de „texte care nu pretind să povestească evenimente, ci să stabilească drepturi”, cu referire la titluri, la proprietăţi, la relaţii de vasalitate etc.

Neştiind cu precizie în ce an se găseau, dar înţelegând din socoteli îndoielnice că plutea în aer sorocul a zece veacuri de la Naşterea Mântuitorului, creştinii de rând tindeau să vadă peste tot semne prevestitoare, dezastre şi minuni. Aşa, de pildă, pe la anul 1008-1009, s-a întins cu repeziciune un zvon despre dărâmarea de către musulmani, la Ierusalim, a Bazilicii Sfântului Mormânt şi încercarea de incendiere a acestuia. Numai că după aprinderea unui foc mare deasupra, piatra tombală s-a preschimbat în diamant, neîngăduind să răzbată înăuntru nici scânteile, nici căldura.

De mirare este că până şi un călugăr învăţat din acele timpuri a pretins că a surprins pe cer o încleştare între două stele: cea mică, susţine el, s-a năpustit dinspre apus asupra uneia mai mari, ivită la răsărit. Aceasta însă şi-a ţinut potrivnica la distanţă cu un scut dens de raze. Steaua războinică a mai pornit la câteva asalturi, respinse toate, şi s-a făcut nevăzută. S-a retras după aceea de pe boltă şi astrul cel de neclintit dinspre Orient. Totuşi, nimeni în afară de autorul descrierii de mai sus, nu a mai consemnat acest spectacol cosmic.

Spaimă mare a provocat însă un fenomen astronomic real, anume eclipsa de soare de două ceasuri din ziua de 29 iunie 1033. Avertismentul divin a părut cu atât mai sever, cu cât s-a arătat de ziua Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, iar pentru cunoscători, la chiar o mie de ani de la răstignire. Noroc că cerul s-a limpezit la loc şi, odată cu acel an, au venit la rând mai multe veri şi toamne îmbelşugate, uşurând traiul tuturor.

Singura scriere ce vorbeşte despre grozăviile anului 1000 este *Chronographia* monahului valon Sigebert de Gembloux (1030-1112). Lucrarea lui e un fel de descriere universală a evenimentelor însemnate dintre anii 379 şi 1111, copleşitoarea lor majoritate petrecându-se, iată, înaintea vieţii autorului. El pretinde că la taman o mie de ani de la Naşterea Domnului, s-au văzut multe miracole, s-au produs cutremure de pământ, potopuri pe alocuri, molime mai peste tot, unele cu boli necunoscute, au izbucnit conflicte şi s-a arătat o cometă atât de strălucitoare, încât razele ei au pătruns până în casele oamenilor, iar printr-o spărtură a cerului a fost zărit un şarpe.

Zugrăvirea unor asemenea întâmplări neobişnuite, uluitoare şi terifiante a dominat evul mediu şi a fost relansată cu mult mai mare răsunet în 1513, în tiraje demne de luat în seamă, cu ajutorul tiparului. S-a răspândit cu succes ceea ce s-ar putea numi o ediţie populară. Nu e de mirare că în acelaşi secol XVI, s-a născut teoria ce dădea ca sigur sfârşitul lumii în anul 2000.

VIKINGII ÎN ŢARA VINULUI

Vikingii au făcut explozie în istorie prin incursiunile lor sălbatice pe coastele Europei de Vest, de la sud de regiunile lor. Sunt populaţii ale nordului, din zona Iutlandei şi a Scandinaviei. Moravurile lor s-au îmblânzit cu timpul. Au ajuns mercenari în Bizanţ, comercianţi şi întemeietori de oraşe în Rusia, dar au fost mai cu seamă excelenţi navigatori.

Corăbiile lor lungi şi înguste aveau o singură velă, dar şi perechi de vâsle, până la un număr de 34. Numite drakkare, ele erau capabile, datorită formei lor, să navigheze pe râuri de doar un metru adâncime, acostând direct pe plajă. Puteau, de asemenea, să înfrunte şi largul oceanului. În faţa imensităţii acestuia, era cu neputinţă ca vikingii să reziste ispitei. Nu cunoşteau propriu-zis busola, dar pentru navigaţia de larg, când nici o coastă nu mai era vizibilă, se foloseau de o bucată de cristal birefringent care capta şi reflecta lumina soarelui, în aşa fel încât unghiul razelor sale faţă de poziţia navei putea fi descifrat de temerarii corăbieri şi interpretat în vederea unei bune orientări pe ape. Un vers din poemele lor, citat de Borges, spune: ”călătorim departe, prin puterea oceanului”.

În secolele al X-lea şi al XI-lea, având ca bază Islanda, au pornit-o spre vest. Au găsit acolo alte pământuri (azi se ştie că este vorba de America), dând acelor ţinuturi numele ce li se păreau mai potrivite: Ţara Verde, Ţara Lemnului, Ţara Pietrei, Ţara Vinului.

Cutumele juridice ale vikingilor prevedeau că orice căpitan de navă de război trebuia să fie necăsătorit, iar comanda şi puterile nelimitate îi erau conferite de rege. Conform aceloraşi legi, cel ce atingea pentru prima oară un pământ necunoscut devenea stăpânul acestuia. Într-o saga, se relatează că două drakkare se îndreptau cu iuţeală spre o insulă nespus de frumoasă, de la gurile unui fluviu din Ţara Vinului. Dându-şi seama că nu-şi mai poate ajunge din urmă rivalul şi că acesta, păşind pe ţărm cel dintâi, ar putea să devină stăpânul insulei, căpitanul navei rămase mai în urmă şi-a tăiat cu securea o mână, iar cu cealaltă a aruncat-o furios până pe ţărm.

Dar altă saga vine cu povestiri mai paşnice. Vikingii s-au aşezat în Ţara Vinului, şi-au construit case, au stabilit relaţii cu băştinaşii, luând obiceiul de a

se întâlni cu ei în jurul focului la sfârşitul fiecărei zile. Într-una din aceste seri însă, ieşind din pădure, un bou adus de peste ocean a mugit, speriindu-i cumplit pe indigeni, adică pe locuitorii cu piele aşa-zis roşie. Spaima şi neîncrederea acestora a fost atât de mare, încât s-au întors înarmaţi şi i-au atacat pe vikingi. Aceştia s-au apărat cu succes o vreme, folosindu-se de celebrele lor securi, dar până la urmă au fost copleşiţi de mulţimea băştinaşilor şi de atacurile lor repetate. Astfel s-au întors ei în Europa, lăsând mărturii scrise despre aventura lor în nordul Americii.

Coborând pe coasta de est a noului continent, se pare că unii dintrînşii au ajuns până în Carolina de Nord.

SUPERNOVA DIN VREMEA DINASTIEI SONG

În al 94-lea an al dinastiei Song, astronomii chinezi au consemnat un fenomen ceresc nemaiîntâlnit, vizibil însă şi cu ochiul liber: o stea nou apărută a crescut cu iuţeală pe boltă până ce a atins dimensiunea aparentă a lunii. Strălucea mai puternic ca orice alt astru şi s-a menţinut pe firmament timp de trei luni. Micşorându-se apoi la fel de iute precum se şi mărise, a dispărut de tot. Era anul 1054 de la naşterea Domnului.

Astăzi, se ştie că a fost vorba de o supernovă. Este curios însă cum, în lumea creştină şi în cea arabă, fenomenul nu a fost înregistrat în scris... Sau poate că a fost, dar documentele s-au pierdut. Să fi pierit chiar toate mărturiile?

Europa creştină a trecut schimbarea feţei cerului sub tăcere mai degrabă din superstiţie şi de teama semnelor unei nenorociri. Dacă despre comete se credea că sunt vestitoare ale răului, ce reacţie puteau să aibă oamenii în faţa unei a doua luni pe cerul nopţii şi pe cel al zilei?... Iar dacă până atunci, la mia de ani de la naşterea şi de la răstignirea lui Iisus, mie de ani foarte vag intuită, nu se întâmplase încă nimic, la izbucnirea noii stele în tării, sentimentul sfârşitului lumii trebuie să fi fost foarte acut trăit.

Dar dacă sorocul vremurilor totuşi nu s-a produs, rămânea activă convingerea că, odată cu asemenea fenomene astrale neobişnuite, se întâmplă mari schimbări în viaţa lumii. Iar în acel an 1054, a avut într-adevăr loc un eveniment trecut aproape neobservat, dar cu consecinţe serioase până astăzi. În ziua de 16 iulie 1054, delegatul papei, cardinalul Humbertus, depunea pe altarul catedralei Sfânta Sofia instrumentele de excomunicare a patriarhului de Constantinopol. La rândul său, Patriarhul Mihail Kerularios lansa anatema asupra Papei Leon al IX-lea. Se producea astfel, oficial, prima ruptură în cadrul Bisericii lui Hristos, cunoscută sub numele de Marea Schismă.

Urmarea directă a acestei separaţii a fost organizarea creştinătăţii sub forma Bisericii Catolice a Romei şi a Bisericii Ortodoxe a Constantinopolului. Diferenţe între mentalităţile celor două regiuni existau deja: în Răsărit se continua moştenirea viziunii greceşti, mai interiorizată, iar în Apus, predomina pragmatismul de tip roman. Pe de altă parte, episcopul Romei, papa, avea şi un rol politic în lipsa unor puteri laice consolidate în numeroase ţinuturi ale

Apusului, în timp ce patriarhul bizantin i se supunea, sub multe aspecte, împăratului său.

Dar evenimentul care distanţase pe plan practic Bizanţul de Roma, fusese invazia slavilor. Între secolele al VI-lea şi al IX-lea, aceştia, coborând din centrul Europei, au ocupat peninsula Balcanică de la Marea Neagră până la Adriatica şi au întrerupt comunicaţiile între cele două capitale. Când s-au regăsit, în secolul al X-lea, prelaţii din Apus şi din Răsărit nu s-au mai recunoscut.

În plus, Humbertus, cel care a pronunţat excomunicarea, era un om orgolios, nestăpânit, iar actul său a reflectat mai degrabă o ambiţie personală. Nici nu se ştie în numele cui a pronunţat el această excomunicare, fiindcă Papa Leon al IX-lea, care îl delegase, murise între timp. Aşadar, schisma bisericii ca eveniment a fost rezultatul unui gest minor.

Arhimandritul Teofil Părăian de la Mănăstirea Brâncoveanu susţinea că, în ciuda punctelor de dispută, nu există diferenţe fundamentale între cele două biserici, ortodoxă şi catolică. Numai că, de-a lungul istoriei, ele s-au dezvoltat pe linia acestor diferenţe.

Curios este că şi steaua uriaşă, supernova văzută în anul 1054 pe firmament, murise asemenea Papei Leon. Ea pierise demult, de mii, poate de zeci de mii de ani. Răzbătuse până la noi doar scânteia formidabilei sale explozii. S-a întâmplat, aşadar, ca Schisma Bisericii Creştine, provocată în numele unui papă despre care nu se ştia că nu mai era în viaţă, să se fi produs în anul unei stele stinse ce călătorea prin Univers ca lumină fosilă. Dacă Eminescu i-ar fi fost contemporan, ar fi scris despre ea încă de atunci: ”Era pe când nu s-a zărit, / Azi o vedem, şi nu e.”

CONFRERIA BĂTRÂNULUI DIN MUNTE

Strălucita triadă de prieteni

În veacul al XI-lea, la cel mai înalt prestigiu academic în Orientul islamic, ajunsese universitatea persană din Nishapur. Aici au învăţat trei tineri, devenind buni prieteni şi, curând, mari personalităţi ale acelor vremuri. Primul a fost marele poet şi matematician Omar Khayyám. Al doilea se numea Nizam al-Mulk, care a scris un valoros tratat de guvernare şi a devenit vizir al sultanului turc al Iranului, Alp Arslan. Cel de-al treilea personaj purta numele de Hassan ibn al-Sabbah, pe care Nizam l-a luat drept consilier. În această calitate, Hassan a avut acces la bogata bibliotecă a Palatului din Ispahan, unde a studiat în primul rând scrierile lui Zarathustra.

După moartea sultanului Alp Arslan, pe tron urcă sultanul Malik, împotriva căruia Hassan al-Sabbah începe să unelteaască. Bănuit de prietenul său, vizirul Nizam şi fiind pe punctul de a fi arestat, Hassan fuge, jurând să se răzbune, atât pe vizir, cât şi pe sultan. Ajunge în munţii din nordul Iranului. Aici, într-o peşteră, întâlneşte confreria secretă a ismaeliţilor. Este iniţiat în misterele acesteia, iar bărbatul ce conducea ordinul, zis „bătrânul din munte”, îl trimite pe Hassan în Egipt să studieze la Casa Ştiinţelor din Cairo.

Cine sunt ismaeliţii?

Marele public nu ştie poate prea multe lucruri despre ismaeliţi, dar s-a auzit probabil ocazional vorbindu-se de conducătorul lor de azi, Aga Khan. Este un personaj monden şi pitoresc, proprietar de cai de curse şi de iahturi. Soţia sa, de obicei o vedetă din lumea spectacolului, este numită ”begum”. Adepţii îi plătesc în fiecare an lui Aga Khan o cantitate de aur egală cu greutatea acestuia. Azi n-au mai rămas decât vreo trei milioane de ismaeliţi, risipiţi prin Pakistan, Afganistan şi estul Africii. Ei sunt ultimii moştenitori ai unei teribile aventuri multiseculare, bazată pe complicitatea dintre ocultism şi politică.

Totul a început o dată cu scindarea Islamului în tendinţa majoritară, sunnită, şi mişcarea minoritară, şiită. Adepţii acesteia din urmă credeau că adevăratul urmaş al lui Mahomed în fruntea Islamului ar fi trebuit să fie ginerele său, Ali,

căsătorit cu Fatima, fiica favorită a profetului. Numai că Islamul s-a dezvoltat pe linia altei descendenţe. Orientarea şiită a fost adoptată mai ales în Iran.

Şiiţii propuneau o viziune despre Univers foarte complexă. Dumnezeu, spuneau ei, fiind atotputernic, nu poate fi cunoscut. Dar el se manifestă prin Raţiunea Universală. La rândul ei, Raţiunea Universală se umanizează, se incarnează în cei şapte profeţi şi în cei şapte imami, urmaşi ai lui Ali. Prin imam se înţelege ”călăuză spirituală”. La sfârşitul timpurilor, va veni mântuitorul Mahdi. El va întrona ordinea divină şi-i va elibera pe cei oprimaţi. Ultimul imam coborâtor din Ali a fost Ismail, mort cu puţin înainte de anul 800, moment în care şiiţii s-au aflat în faţa unei mari crize.

Se punea următoarea problemă: să se accepte dispariţia definitivă a şiismului ori să se asigure succesiunea lui Ismail. A apărut atunci un anume Abdullah, care, pentru nevoile cauzei, s-a autoproclamat imam urmaş al lui Ali. El susţinea că Ismail nu a murit, ci doar a dispărut, că el, Ismail, este adevăratul Mântuitor şi că se va întoarce. Abdullah a înfiinţat o confrerie secretă, cea a Ismaeliţilor. Fiecare membru trebuia să se angajeze, sub pedeapsă grea, că nu va divulga taina Ordinului şi avea datoria de a plăti o redevenţă imamului său. Abdullah a avansat ideea că, pe lângă cei şapte imami vizibili şi vorbitori, există şapte imami muţi. Ei deţin adevărata cheie a sensului ascuns al Coranului. Militau pentru toleranţă faţă de celelalte religii ale Cărţii, iudaismul şi creştinismul, pe care nu le considerau greşite, ci incomplete. De altfel, cei şapte profeţi ai şiiţilor sunt: Adam, Noe, Avraam, Moise, Iisus, Mahomed şi Ismail.

Un urmaş al lui Abdullah a pus la punct o mică armată foarte bine instruită, a ocupat Siria, Mecca şi Medina, s-a stabilit apoi în Egipt, unde a întemeiat oraşul Cairo. În vremea sa şi a urmaşilor săi, Egiptul a devenit o ţară prosperă, unde toleranţa religioasă era o realitate evidentă. La Cairo, Casa Ştiinţelor conţinea scrieri de mare valoare, mai ales cu caracter esoteric, din tradiţiile celor trei religii monoteiste şi din antichitatea greacă.

La finalul celui de al doilea ciclu de şapte imami, ismaeliţii au intrat din nou în criză. O dată cu ei şi prosperul Egipt pe care-l stăpâneau. Excepţie făcea Casa Ştiinţelor a cărei strălucire nu a încetat în întregul secol XI. Şi, de fapt, nici rolul ismaeliţilor în istorie nu se încheiase încă.

Haşişul

Ajuns la Cairo pentru studii, Hassan al-Sabbah întâlneşte haşişul, o plantă necunoscută în Persia. Când se întoarce din nou în munţii din nordul Iranului, întemeiază o confrerie de haşişimi, consumatori de haşiş. Aceşti oameni obişnuiau să bea haşişul sub formă de infuzie sau să-l consume amestecat cu dulceaţă de trandafiri. Obţineau astfel efecte afrodiziace şi sentimentul unui curaj ce nu mai ţinea seamă de nici un pericol. Hassan al-Sabbah şi-a organizat prozeliţii în trupe de călugări-soldaţi, în vederea eliberării Iranului de sub dominaţia arabă, turcă sau mongolă şi a restaurării vechii măreţii a Persiei lui Zarathustra. Urma să fie reinstituită şi religia zoroastriană, împreună cu elemente din islamismul şiit şi din gnoza alexandrină.

Ordinul haşişimilor a ajuns să fie cunoscut în Occident ca ”Secta Asasinilor”. Membrii săi nu se temeau de nimic. I-au ucis pe vizirul Nizam şi pe sultanul Malik, la diferenţă de câteva zile, în anul 1092. A urmat o hecatombă de asasinate printre demnitarii stăpânirii turceşti din Iran. Hassan al-Sabbah, cunoscut acum el însuşi ca “bătrânul din munte”, a ajuns să stăpânească zeci de cetăţi în nordul Persiei. Centrul său se găsea în fortăreaţa Alamut (”Cuibul vulturului”) de pe coasta de sud a Caucazului.

Oamenii “bătrânului din munte” credeau în sensul secret al Coranului şi-n alte practici esoterice. Totuşi, temuta Sectă a Asasinilor sau a Haşişimilor nu i-a supravieţuit prea mult lui Hassan al-Sabbah. Cetatea Alamut a fost ocupată de mongoli în 1265. Au existat însă legături misterioase ale acestui ordin cu cruciaţii ajunşi în Orient, mai ales cu Cavalerii templieri.

PRIMA CRUCIADĂ

Secolul care i-a urmat anului 1000 a fost marcat de frământări şi nelinişti în întregul Occident. O îngrijorare şi o tulburare deosebită a provocat vestea îndelung dezbătută a ocupării locurilor Sfântului Mormânt de către păgâni. Într-un asemenea climat, adunarea convocată de Papa Urban al II-lea la Clermont, în centrul Franţei, s-a preschimbat uşor în Prima cruciadă. E adevărat că papa răspundea apelului împăratului Alexios I Comnenul de la Constantinopol, supus şi el ameninţărilor Islamului.

Urban al II-lea le-a făgăduit atunci celor ce vor porni să elibereze Mormântul Sfânt de la Ierusalim din mâinile necredincioşilor, indulgenţa Bisericii Catolice. Asta nu însemna iertarea păcatelor, ci doar scutirea de a mai săvârşi penitenţe pentru păcatele comise. Reacţia populară a fost neaşteptată. Mulţimi de bărbaţi, mai ales din nordul Franţei şi din Renania s-au strâns la predicile a doi agitatori ieşiţi din rândurile poporului: Petru Eremitul şi Gautier cel Fără-de-Avere. Aceste mulţimi au şi pornit spontan spre Răsărit, în aprilie 1096. În oraşele germane de pe Dunăre i-au masacrat pe evrei, consemnându-se astfel primele manifestări de antisemitism de masă în Apus. De menţionat că numeroşi episcopi s-au opus acestor acte.

După dezordini provocate în Ungaria şi după jefuirea Belgradului, cruciada populară a ajuns la Constantinopol. Bizantinii i-au trecut pe cruciaţi peste Bosfor, dar în Asia Mică cetele au fost zdrobite de turcii selgiucizi. Noroc că, în paralel, a pornit şi o cruciadă a baronilor, cu cavaleri bine înarmaţi şi pricepuţi în luptă, în primul rând din Franţa şi din sudul Italiei. Aceştia au reuşit să recucerească Niceea pentru Imperiul Bizantin, au ajuns în Siria unde au pus stăpânire pe Antiohia, iar în anul 1099, la 7 iulie, au ocupat Betleemul. Opt zile mai târziu, ei cucereau Ierusalimul. Primul rege al Ierusalimului ales dintre nobilii occidentali a fost Godfroy de Bouillon.

Posesiunile cruciate din Orient se dovedeau însă greu de menţinut. Între Ierusalim şi Antiohia este o distanţă de şapte sute de kilometri. Cruciaţii au rezistat datorită aprovizionărilor pe mare din partea Veneţiei, a Genovei, chiar şi a regelui Sigurd al Norvegiei. S-au menţinut şi graţie conflictelor dintre

musulmani, dar mai ales datorită apariţiei ordinelor monaho-militare, între ele cel al templierilor care avea să joace un rol însemnat în următoarele secole.

Această primă cruciadă a făcut dovada unor energii şi a unor manifestări umane ce nu s-au repetat în istorie niciodată de atunci:

- o masă considerabilă de oameni, cu mâinile goale, ori cu arme rudimentare a pornit în necunoscut, pe un drum de 5000 de kilometri, fără să fi suferit o provocare directă, ci doar pentru a împlini idealul eliberării Sfântului Mormânt de sub stăpânirea păgânilor;

- puteri economice maritime, aflate într-o necruţătoare concurenţă, n-au ezitat să-şi concentreze bravura şi generozitatea în scopul menţinerii aceluiaşi ideal – Ierusalimul, cu toate locurile sale sfinte, liber de dominaţia necreştinilor;

- locul Templului dărâmat al lui Solomon a fost ales ca vatră de întemeiere a unui ordin militaro-călugăresc, devenit apoi şi unul financiar, care era pe punctul de a schimba istoria lumii creştine şi nu numai.

UN DUMNEZEU AL BINELUI ŞI ALTUL AL RĂULUI

Cronicile bizantine amintesc de un bizar preot slav de ţară de pe actualul teritoriu al Bulgariei, Bogomil, al cărui nume se traduce prin „cel miluit de Dumnezeu”. El a trăit pe la anul 930 şi, în afară de nume, nu se mai ştie nimic despre viaţa lui. Nimic, cu excepţia ideilor sale: el era convins că lumea aceasta, care e strâmbă şi rea, a fost creată de Satanail, fiul lui Dumnezeu şi fratele lui Hristos. Învăţătura preotului răzvrătit faţă de linia canonică a bisericii, a avut un răsunet foarte larg. Mişcarea bogomililor încerca să răspundă la o întrebare care a chinuit mult timp omenirea: dacă cerul şi pământul au fost create de un Dumnezeu bun şi iubitor, de ce există răul în această lume?

Bogomilii propovăduiau pocăinţa, umilinţa, sărăcia şi rugăciunea. Tainele, icoanele şi ceremoniile Bisericii le declarau deşarte. Crucea trebuia detestată, căci pe lemnul ei a fost omorât Hristos. Singura rugăciune acceptată era *Tatăl nostru*. Bogomilii nu mâncau carne, nu beau vin şi respingeau căsătoria. Comunitatea lor nu cunoştea nici o ierarhie. Bărbaţii şi femeile îşi mărturiseau şi îşi dezlegau unii altora păcatele. Îi judecau aspru pe cei bogaţi, îndemnau poporul să nu se supună stăpânilor şi să practice o rezistenţă pasivă.

Mişcarea s-a scindat într-o aripă radicală, apărută în jurul bisericii din satul Dragoviţa, în sud-vestul munţilor Balcani, şi una moderată. Militanţii de la Dragoviţa susţineau că stăpânirea lui Satanail este eternă. Cei care au rămas în istorie sub numele de ”bulgari” au aparţinut aripii moderate a mişcării. Când s-a dezlănţuit represiunea împotriva lor, la începutul secolului al XII-lea, bogomilii s-au retras spre nord şi vest, iar misionarii lor au pornit spre Dalmaţia, Italia şi Franţa. Totuşi, de evidenţiat că bogomilismul a fost religie oficială în Bulgaria, în secolul al XIII-lea şi în Bosnia, în aceeaşi perioadă, sub banul Kulin. Mişcarea a dispărut însă după ocupaţia otomană a Peninsulei Balcanice, un secol mai târziu, când islamul i-a sedus şi i-a asimilat pe Majoritatea închinătorilor la doi Dumnezei opuşi.

Răspândirea viziunii dualiste a bogomililor s-a datorat în mare parte unor cărţi populare, precum *Lemnul crucii* sau *Cum s-a făcut Hristos preot*. Ele îşi aveau în general originea în *Evanghelia apocrifă* a lui Nicodim care preluase numeroase noţiuni gnostice şi dualiste, cu rădăcini îndepărtate în maniheism.

Propovăduirea de obârşie răsăriteană a găsit un teren fertil în sudul catolic din Apus. Când, la începutul secolului al XII-lea, în Italia şi în Franţa sunt remarcaţi misionarii bogomili, veniţi dinspre Constantinopol, ei par extrem de stranii în ochii populaţiilor locale. Curând totuşi, ideile lor despre bine şi rău care ar avea putere egală în lume încep să se propage. Le ajută şi neputinţa Bisericii Catolice de a explica existenţa dureroasă a nedreptăţilor şi a suferinţei. Toate acestea atrag numeroşi aderenţi al căror număr se măreşte simţitor în câteva decenii. Adepţii occidentali ai preceptelor bogomiliste şi-au luat numele de cathari, din grecescul "catharoi*",* cu sensul de *oameni puri*. Bineînţeles că regele şi biserica au văzut în această mişcare o erezie. Primii eretici condamnaţi în Occident la ardere pe rug sunt tocmai catarii executaţi în Franţa, la 28 decembrie 1122.

Totuşi, mişcarea a continuat să ia amploare. Un conciliu al ineditei orientări a avut loc lângă Toulouse, în anul 1167. Cu acest prilej, Nicetas, episcopul bogomil de Constantinopol a convertit la noua credinţă o mulţime de oameni din Lombardia şi din sudul Franţei. În Provenţa chiar au apărut patru episcopate cathare. În principal, adepţii din Apus ai noii doctrine afirmau că spiritul uman este prizonier al materiei şi că el trebuie eliberat. Se declarau împotriva practicilor obişnuite ale bisericii. Respingeau căsătoria, preferând desfrâul pentru că, spuneau ei, carnea poate fi umilită, esenţială fiind salvarea spiritului.

Nobilii din sudul Franţei s-au raliat aproape în totalitate mişcării dualiste cathare. Cu un termen, în Franţa, toţi au fost numiţi "albigensi", de la numele oraşului Albi, unul din centrele noii credinţe. Papalitatea şi regele de la Paris au dezlănţuit împotriva albigensilor o cruciadă, de fapt, un veritabil război. Regele avea interesul să-şi centralizeze statul şi să pună mâna pe marile bogăţii ale sudului mult mai înfloritor decât restul regatului.

S-au produs distrugeri imense, mai ales sub aspect cultural. Aici se găseau cele mai multe vestigii ale antichităţii romane care, dacă scăpaseră până atunci ca urme ale păgânismului, erau pustiite acum ca ispite eretice. Au fost nimicite şi valori contemporane precum opera literară a ducesei Aliénor de Aquitania, devenită regină a Angliei.

Dar măcelurile au întrecut tot ce se văzuse vreodată în Apusul creştin. Întrebat pe cine să cruţe după cucerirea oraşului catar Bésier, fiindcă printre locuitori se aflau şi credincioşi nevinovaţi, abatele de Cîteaux care superviza

operaţiunile militare, a dat un verdict devenit celebru: “Omorâţi-i pe toţi, Dumnezeu îi va recunoaşte pe ai Săi!”. Cu astfel de practici, pe la 1330, Curentul dualist cathar, considerat eretic de către Vatican, a dispărut. în schimb, Biserica Catolică oficială, cu ordinul monahal dominican ca vârf de lance, a inventat Inchiziţia ca armă eficientă de urmărire şi de luptă împotriva tuturor ereziilor.

CORĂBIILE ARABE ŞI MUNTELE MAGNETIC

Sub impulsul de o teribilă energie al începuturilor Islamului, arabii au cucerit un spaţiu care se întinde din Himalaya până la Oceanul Atlantic şi care cuprinde două mari pustiuri: al Peninsulei Arabice şi al Saharei. Călători îndrăzneţi, buni comercianţi, arabii s-au deprins să străbată cu caravanele lor aceste imense întinderi. Cămila, animalul lor de povară emblematic, a ajuns chiar să fie supranumită ”corabia deşertului”.

Dar, din motive misterioase, arabii n-au fost la fel de buni corăbieri. Nu se poate spune că n-au avut în vecinătate mări şi oceane. Ţinuturile lor se mărgineau cu Golful Persic, Oceanul Indian, Marea Roşie, Mediterana şi Atlanticul. Aveau, de asemenea, şansa navigaţiei pe Tigru, pe Eufrat şi pe Nil. De fapt, nici nu se poate afirma că nu obişnuiau să navigheze curent pe mare. Comerţul cu perle, cu sclavi negri şi cu lemn preţios i-a purtat din Golful Persic până în Zanzibar, Zimbabwe, Mozambic, Zambia, pe Zambezi, iar de acolo, spre jungla ecuatorială. De asemenea, Marea Roşie şi Mediterana erau împânzite de corsarii arabi.

De altfel, cele *O mie şi una de nopţi* deapănă povestea lui Sindbad marinarul, care a pornit de la Basora, din Golful Persic, şi a ajuns departe, spre răsărit, tocmai în China. În treacăt fie spus, aventurile lui Sindbad sunt copiate după cele ale lui Ulise... Sună altfel doar numele de oameni şi locuri, precum şi ţinta călătoriei. În 1980, englezul Tim Severin, însoţit de un norvegian şi un echipaj de arabi din Golf, a refăcut traseul lui Sindbad, între Oman şi coastele Chinei, pe o corabie precum cea descrisă în *O mie şi una de nopţi*. Finanţarea aventurii şi a experimentului ştiinţific în acelaşi timp, i-a aparţinut generosului sultan din Oman, Qaboos bin Said.

Nava a făcut două escale importante: în insulele Maldive şi la Calcutta. Nici nu se putea altfel. Arabii practicau cabotajul, navigaţia lor nu pierdea niciodată din ochi linia ţărmului. Au procedat la fel chiar şi după ce au cunoscut busola. Pe de altă parte, corăbiile lor nu aveau cuie, nu includeau nici o bucată de metal. Velele erau cusute, iar părţile navei erau legate între ele prin fibre de cocos. De multe ori, la furtunile mai puternice, aceste legături se rupeau, iar

ambarcaţiunea se dezintegra pur şi simplu pe valuri. Ca să mai existe vreo şansă de salvare, era bine să nu te îndepărtezi de ţărm.

Dar nu lemnul navelor se temea de fierul cuielor, ci imaginaţia arabilor era terorizată de legenda Muntelui Magnetic. Acesta se găsea, credeau ei, dincolo de mare, pe un ţărm necunoscut, având puterea sinistră de a smulge de la distanţă toate cuiele, niturile şi alte piese de fier din corpul corăbiilor ajunse în preajma lui. De aceea, ambarcaţiunile lor nu cutezau să se îndepărteze prea mult de linia sigură a ţărmului.

CINE A ELIBERAT CONSTANTINOPOLUL

ÎN LIPSA FOCULUI GRECESC?

În anul 1054 s-a produs schisma dintre cele două Biserici creştine ale vremii, a Apusului şi a Răsăritului, Catolică şi Ortodoxă. Dar legăturile dintre Roma şi Constantinopol n-au încetat, ba chiar a existat o colaborare şi o fraternitate de arme cu ocazia primelor trei cruciade. Cea de-a patra cruciadă însă a produs o ruptură ce nu s-a mai putut reface până azi. Asta pentru că armatele baronilor francezi şi italieni, în loc să se îndrepte spre Palestina, au cucerit Constantinopolul, în 1204. Nu numai că l-au cucerit, dar l-au şi jefuit, sfărâmând icoane şi aruncând moaştele sfinţilor la gunoi. Iată ce scrie în acest sens cronicarul bizantin Nikitas Honiates: ”O prostituată cânta cântece obscene, cocoţată pe tronul patriarhal. Musulmanii nu ne-au violat soţiile, nu i-au aruncat pe locuitorii noştri în mizerie, nu i-au despuiat ca să-i prindă apoi goi pe străzi, nu i-au făcut să moară de foame şi nu i-au aruncat în foc. Aşa s-au purtat însă cu noi aceste popoare creştine care îşi fac cruce în numele Domnului şi care au aceeaşi credinţă cu noi.”

După ocuparea Constantinopolului de către cruciaţi, s-a creat aici un stat latin, deci catolic, avându-l ca rege pe Baldovin de Flandra. Ca patriarh, a fost proclamat veneţianul Tommaso Morosini. Noii stăpâni au împărţit Grecia în ducate şi comitate. Cu o politică mai inteligentă, ar fi putut catoliciza măcar unele părţi din Balcani. În 1205, de exemplu, ţarul româno-bulgar Ioniţă Caloian a trecut la catolicism, dar, peste alţi doi ani, certat cu latinii, i-a înfrânt într-o bătălie, reluându-şi cultul pravoslavnic.

Extrem de interesantă este povestea eliberării Constantinopolului, în 1261, de sub stăpânirea baronilor apuseni. Cronicarii italieni dau vina pe nişte trupe speciale de “ongari infidelli”, adică ”unguri necredincioşi”. Dar pe atunci, în lumea catolică, prin necredincios se înţelegea ortodox. După cum se ştie, ungurii erau catolici, însă regele Ungariei se autoproclamase suzeran al spaţiului extracarpatic locuit de români. Aşadar aceştia, românii, erau numiţi cu un termen confuz ”unguri necredincioşi”. Cu alte cuvinte, vasali ortodocşi ai coroanei ungare.

Denumirea era pur teoretică în funcţie de suzeranul autoproclamat, fenomen ce se întâlneşte şi în alte regiuni. Ei bine, aceşti ”ongari infidelli”, adică românii, organizaţi în trupe speciale, s-au strecurat prin apeductele şi canalele subterane ale Bizanţului, deschizând noaptea poarta Selimbriei prin care a pătruns împăratul Mihail al VIII-lea Paleologul cu oştile sale. Altfel spus, eliberatorii Constantinopolului în 1261 au fost mercenari în armata basileului, recrutaţi din Ungrovlahia.

Poate că nu ar fi fost nevoie de ingeniozitatea şi cutezanţa valahilor, dacă, odată cu ocuparea oraşului de către cruciaţi, nu s-ar fi pierdut secretul focului grecesc. Era o armă chimică redutabilă care apărase capitala Imperiului de două asalturi arabe, asigurase recucerirea de către bizantini a unor importante teritorii pierdute, decisese victoria în războaiele cu bulgarii, cu ruşii şi cu diverse trupe răsculate. Focul lichid bizantin se proiecta în jeturi, de pe nave, printr-un sistem de sifoane, incendiind corăbiile duşmane sau se lansa de către soldaţi în grenade de lut ori porţelan. Secretul compoziţiei inflamabile s-a păstrat cu sfinţenie până astăzi. Numai împăratul îl cunoştea, iar în secolul X, Constantin Porfirogenetul i-l transmite fiului său, amintindu-i că focul lichid i-a fost dăruit primului împărat creştin, Constantin cel Mare, de un înger, că el nu poate fi preparat decât în capitala imperială de către creştini şi că un ins mituit de duşmani ca să le dezvăluie o parte din secret, a fost trăsnit de un fulger trimis din cer, la încercarea trădătorului de a păşi în biserică.

Focul grecesc, această armă devastatoare, se pare că a fost inventată de chimiştii din Alexandria şi adusă la Bizanţ de un oarecare Calinicos după căderea Egiptului sub stăpânire arabă. Conţinea cu siguranţă ţiţei, nitriu, răşini şi ingrediente încă necunoscute care-l făceau să poată arde şi pe apă şi să acţioneze asemenea napalmului, necruţând un corp viu pe care-l atingea. Numai că latinii nu au pus mâna pe el la cucerirea din 1204 a Bizanţului, iar Mihail Paleologul, în loc să arunce cu flăcări, s-a văzut nevoit să recurgă la comandouri de mercenari valahi care să acţioneze în subterane. Reţeta focului bizantin se pierduse, teritoriile dintre Marea Caspică şi Marea Neagră cu surse de ţiţei şi bitum căzuseră în mâini duşmane, iar tehnicienii se risipiseră din calea invadatorilor apuseni.

Focul grecesc reapare la tentativa otomanilor de a cuceri Constantinopolul, în 1422, dar e folosit riscant. Grecii nu mai ştiau să-l ţină sub control şi lichidul

inflamabil se abătea şi asupra lor. În acel an, 1422, ei au povestit că oraşul a fost salvat de fapt de însăşi Sfânta Fecioară Maria apărută pe metereze înveşmântată în violet.

MITUL GOLEMULUI

În scrierea numită *Cabala*, care în limba ebraică înseamnă ”tradiţie”, se spune că sunt cuprinse toate cheile înţelepciunii oculte evreieşti. Lucrarea este atribuită lui Moise de León şi a apărut în Spania, la 1290. Unul din miturile esenţiale ale *Cabalei* este cel al Golemului. Se crede că cel ce cunoaşte numele secret al lui Dumnezeu poate, asemenea Lui, să creeze un om, adică un Golem, suflând pur şi simplu asupra unei păpuşi de lut.

În cartea sa *Cabala şi simbolistica ei*, reputatul specialist în materie Gershom Scholem a adunat toate aceste legende. Într-una se vorbeşte despre un rabin care a creat un Golem, scriindu-i pe frunte cuvântul ”Emet” (adevăr - în ebraică). Dar noua făptură a crescut atât de mult, încât rabinul nu putea să-i mai atingă fruntea, drept care i-a cerut acestuia să se aplece şi să-i lege încălţările. Atunci rabinul a suflat iniţiala E de pe fruntea creaturii sale, obţinând cuvântul ”met”, ceea ce înseamnă ”moarte”. Acţiunea a provocat îndată preschimbarea Gigantului în pulbere.

Altă legendă arată că, în urma strădaniei unui grup de înţelepţi şi de vrăjitori, a apărut pe lume un Golem care ţinea un pumnal în mână. El a cerut să fie ucis cu acea armă, temându-se că, dacă va trăi, va fi idolatrizat de către oameni, ceea ce reprezintă pentru evrei un păcat capital.

Scriitorul austriac Gustav Meyrink, în romanul său *Golem*, descrie o asemenea fiinţă, însufleţită de formula magică pe care creatorul ei, un rabin i-o fixase pe partea interioară a gingiei de sus. Cifrul avea darul de a capta forţele libere din Univers şi de a pune humanoidul în mişcare, în condiţia sa de sclav al sacerdotului. Într-o zi, rabinul a uitat să îndepărteze inscripţia magică din gura Golemului o dată cu apusul soarelui. Creatura s-a apucat să distrugă totul în jur şi ar fi făcut-o până la capăt, dacă rabinul nu i-ar fi stat înainte şi nu ar fi zdrobit plăcuţa cu formula magică. Redus la ţărână şi câteva oase, Golemul ar fi fost depus la sinagoga din Praga.

Evreii de rând din ghetourile Europei Centrale şi ale Rusiei au fost sincer convinşi de realitatea acestei legende. Ei credeau în Golem ca într-o forţă care să-i poată apăra împotriva pogromurilor.

NEGRII ESOTERICI AI EUROPEI

O culoare iniţiatică

Puţini dintre cei preocupaţi de misterul identităţii, al specificului naţional şi al etnopsihologiei, au avut inspiraţia ori poate curajul de a se îndrepta către simbolistica esoterică în materie. A făcut-o totuşi scriitorul Vintilă Horia (1915-1992), încercând în mai multe eseuri şi intervenţii radiofonice, la Europa Liberă de pildă, să se orienteze prin pădurea de simboluri sub care societăţile secrete ale Evului Mediu ascundeau neamurile şi comunităţile Europei. Englezilor, bunăoară, le rezervaseră ca reper de identificare culoarea roşie. Când roşul a fost preluat mai târziu de uniforma armatei britanice, ofiţerii acesteia au ajuns să fie ironizaţi în întreg Apusul drept ”raci”.

De cealaltă parte a Europei, de îndată ce au fost identificaţi ca etnie distinctă, latinilor orientali li s-a consacrat, spre limpede recunoaştere, culoarea neagră. *Cântecul Nibelungilor*, epopee din secolul XII, atribuită unui bard anonim de pe valea Dunării Superioare, evocând evenimente din veacul al V-lea, vorbeşte de apariţia la curtea lui Attila (Etzel, în versiune germanofonă), a celor 700 de cavaleri ai ducelui Ramunc, sosiţi din Valahia. În unele variante ale acestei scene din vastul poem, ducele şi cavalerii săi sunt fie negri, fie înveşmântaţi în negru „ca păsările sălbatice, îi vedeai galopând”.

Misterioşii principi

Negrul răzbate ca simbol cromatic în toate legendele, ba chiar şi în actele istorice privind întemeierea celor trei principate româneşti. Se detaşează, de bună seamă, pe acest fundal, apariţia enigmaticului Negru Vodă în Muntenia. Gheorghe Brătianu susţine că legenda ar avea un temei real în descălecatul, pe la 1290, a lui Radu Negru din Ţara Făgăraşului. Ipoteza se pierde însă printre reverberaţiile mai puternice ale mitului.

Chiar şi povestea întemeierii dinastiei meritocratice a Transilvaniei, versiune târzie, bazată însă pe surse mai vechi, aduce în scenă emblema negrului. Se spune acolo că, în timpul unei călătorii spre Buda, obosiţi de drum, mama micului Ioan şi fratele acesteia se opresc să se odihnească şi adorm la umbra unui arbore. Băiatului, viitorul Ioan Huniade îi este îngăduit să se joace cu inelul

de aur purtând blazonul familiei după care urma ca nobilul Voicu să-şi recunoască fiul. Un corb planează şi fură inelul. La strigătele copilului, unchiul său se trezeşte şi doboară cu o săgeată pasărea neagră. Din acea clipă, Ioan câştigă cognomenul de ”Corvin”, iar imaginea corbului cu inelul de aur în cioc este asimilată blazonului Huniazilor.

Gesta fondatoare a Moldovei nu propune nici o imagologie a negrului, dar o face în schimb un reper istoric: pentru turci, Moldova era Kara Boğdan, adică Bogdania Neagră, după numele celui ce-i dobândise neatârnarea.

O geografie fără curcubeie

S-ar putea pretinde că indiciul cromatic nu rezolvă chestiunea identităţii semiotice a Moldovei, ci numai pe cea a situării ei geografice în raport cu ochiul turcului. Într-adevăr, Islamul desemnează punctele cardinale prin culori: răsăritul este alb, sudul roşu, apusul fie albastru, fie verde, iar nordul e negru. În acest sens, Kara Boğdan era pur şi simplu Bogdania de Nord, fără a se putea repera una similară în sud. Totuşi, toponimul nu reflectă doar o orientare empirică pe hartă, deoarece zona dintre Carpaţi, Dunărea Inferioară şi Nipru, aflată sub stăpânirea cumanilor înainte de marea invazie a tătarilor din 1241, era cunoscută sub numele de Cumania Neagră, în timp ce Cumania Albă se afla mai la est, între Nipru şi Don. Apoi, la rândul lor, şi bizantinii utilizau un nume de acelaşi tip pentru Moldova, spunându-i, între altele, Maurovlahia – Valahia Neagră.

Cât despre Muntenia, aceasta purta, în cronicile şi în cancelaria sultanilor, numele de Kara-Ulag, prin urmare, tot Valahia Neagră, dar în versiune turcă. Se poate specula că traducerea corectă ar fi ”Valahia de Nord” pentru a o putea deosebi de diferitele enclave valahe din sudul Dunării, între ele, cea din Thessalia care avea o întindere destul de respectabilă. Totodată, s-ar putea crede că cele două principate din nord-vestul Pontului Euxin suferiseră o contaminare onomastică şi cromatică din partea acestuia din momentul în care, deja la romani, începuse să fie cunoscut mai degrabă ca ”Mare Nigrum”. O mie de ani mai târziu, în hărţile şi portulanele lor, genovezii şi veneţienii utilizează acelaşi nume transpus în italiană (Mare Nero) şi care ajunge să fie tradus de turci prin Karadeniz.

Numai că, iată, singure regiunile locuite de români erau desemnate prin negru în preajma mării de aceeaşi culoare, în timp ce, mai spre răsărit, la gurile Niprului şi ale Donului, ţinuturile se preschimbau în alb, precum în cazul Cumaniei de Est. Nici un alt element din spectrul luminii nu este consemnat în acest areal cu valoare concretă ori simbolică.

În umbra Templului

Acest negru bizar nu apare decisiv în nici unul din însemnele heraldice ale voievozilor români, cu excepţia corbului Huniazilor. El vine de undeva din afara perimetrului daco-roman, dar a fost asimilat de acesta mai cu seamă în două dintre legendele sale fundamentale. Cheia se găseşte probabil în povestea Meşterului Manole care face indiscutabil parte din marea familie a miturilor construcţiei, cu origini clare în aventura înălţării Templului lui Solomon. Munca e condusă acolo, la Ierusalim, de marele arhitect Hiram din Tyr, sacrificat şi el, ca şi Manole, după finalizarea capodoperei, dar în circumstanţe diferite: Hiram este ucis din ambiţii de parvenire de către trei dintre lucrătorii săi.

Mircea Eliade apreciază că, în Europa, mitul unui sacrificiu uman necesar la temelia unei opere arhitecturale nemuritoare se naşte undeva în Balcani, probabil în Grecia (a se vedea legenda durării podului din Arta), circulă pe la toate etniile din regiune, inclusiv la ungurii din Transilvania în povestea ridicării Cetăţii Deva, dar numai la Argeş se impune viziunea înălţării unei mănăstiri, a unui templu, nu ca în alte părţi a unei construcţii utilitare, un pod, un bastion, un zid de cetate.

Negru Vodă nu apare ca personaj decât în această legendă şi numai în compania celor zece mari meşteri în frunte cu Manole. Numele arhitectului nu este deloc întâmplător, el nefiind altceva decât ipostaza românească tradiţională a lui Emanuel (”Cu noi este Dumnezeu” – în limba ebraică), nume care, potrivit Evangheliei, urma să-l fie dat Mântuitorului.

Este de presupus că legenda isprăvii lui Negru Vodă a circulat prin toate breslele etanşe ale zidarilor (maçons, în franceză), altfel spus, prin toate lojile secrete ale constructorilor din întreaga Europă. Aceste societăţi apărau înainte de orice libertatea meseriei, dreptul de a acţiona şi de a circula peste tot, transmiteau de la maeştri la ucenici codurile cifrate ale artei construcţiei şi arhitecturii din epoca Piramidelor şi a Templului lui Solomon până în cea a

catedralelor gotice. S-ar putea ca aceste confrerii să şi-l fi reprezentat ca fiind negru sufleteşte, adică aparţinând altei rase morale, pe un prinţ de cruzimea celui ce l-a osândit pe artistul de geniu, pe meşterul Emanuel, cel cu harul de a înălţa un lăcaş sacru creştin de supremă măiestrie. În acelaşi timp însă, e posibil ca lojile constructorilor din Apus, mai vechi şi mai riguros organizate decât statele, să fi reţinut legenda minunii de la Argeş şi a principelui a cărui întunecare a fost transferată simbolic asupra regiunii.

Mărturia fluviului

Întâmplător sau nu, aventura simbolismului negro-romanităţii euro-orientale nu poate fi disociată, strict geografic vorbind, de cursul Dunării. Izvoarele sale se află în Munţii Pădurea Neagră, ţinutul de origine al *Cântecului Nibelungilor*. Apoi, fluviul străbate Pannonia lui Attila şi, înainte de a se contopi cu apele talasice, ramurile sale de vărsare în Marea Neagră, îmbrăţişează parcă predestinat, cu vegetaţia-i subtropicală cu tot, grindul Caraorman, pe turceşte tot ”Pădurea Neagră”.

CAVALERII TEMPLIERI

Puterea Ordinului

La 20 de ani de la cucerirea de către cruciaţi a Ierusalimului, aşadar în anul 1119, nobilul francez Hugues de Payns şi alţi opt cavaleri înfiinţează în oraşul sfânt Ordinul călugăresc şi militar al Templului. Pe lângă jurământul de sărăcie, castitate şi supunere, ei îl prestează şi pe acela de a lupta împotriva necredincioşilor, adică a musulmanilor. Ca sediu, li se concesionează o vastă clădire pe amplasamentul Templului ridicat de regele Solomon cu aproape o mie de ani înainte de Hristos şi distrus de către romani. Locul era de trei ori sacru, pentru fiecare religie monoteistă în parte. Aici credeau evreii că se păstraseră Tablele Legii date de Dumnezeu lui Moise, aici îi uimise Iisus copil pe învăţaţii Vechiului Testament şi tot de aici îi alungase el cu biciul pe negustorii ce pângăreau sfânta incintă. De pe stânca aflată la temelia Templului credeau musulmanii că se înălţase la cer Profetul Mahomed, iar urma piciorului său rămăsese întipărită în piatră.

Un asemenea loc nu putea să nu emane o energie specială, binecuvântată. Pare-se că tocmai această energie secretă i-a proiectat pe templieri în istorie cu o vigoare neobişnuită. În scurt timp, ei deschideau la Ierusalim o casă de schimb monetar pentru pelerini, amenajau grajduri pentru 2000 de cai şi 1500 de cămile şi începeau să-şi implanteze comanderiile în Europa. Până la urmă, au împărţit Europa catolică în nouă provincii ale Templului, arătând prin asta că ei se află deasupra statelor. Puterea lor reală era nu numai militară, ci şi financiară. Bănci rudimentare apăruseră în Occident, deschise în general de evrei şi de lombarzi, dar templierii au dat o dimensiune extrem de modernă acestei instituţii. Au investit în proprietăţi funciare, modernizând, mai ales prin irigaţii, tehnica de a lucra pământul, pe baza cunoştinţelor deprinse de la arabi, şi obţinând recolte spectaculoase, dar şi-au dat în acelaşi timp seama că investiţia în aur, care prezenta avantajul mobilităţii, era mult mai rentabilă. Miliţia Templului a început să păzească drumurile şi să cureţe marea de piraţi. Dar, pentru ca negustorii să-şi transporte bunurile în siguranţă, templierii au inventat poliţa. Omul depunea aurul sau banii la Paris şi, pe baza poliţei, valorile îi erau eliberate de Banca Templului din Milano. Rigoarea întocmirii acestor

documente nu a fost egalată decât în secolul XX. Se ţinea seama mai ales de variaţiile de curs dintre diferitele regiuni şi se specula asupra acestor diferenţe.

De la băncile templierilor se împrumutau regii Europei şi Papa pentru a susţine războaie şi noi cruciade. Pontiful le cedase dreptul de a gestiona anumite impozite datorate Sfântului Scaun. Cât despre angajamentele militare, templierii, înveşmântaţi întotdeauna în mantii albe împodobite cu cruci roşii, se remarcaseră în Orient prin curajul şi prin disciplina lor de fier. În cazul lor exemplul îl dădeau căpeteniile. Din 22 de Mari Maeştri ai Ordinului, 12 au murit în luptă sau de pe urma rănilor dobândite.

Aşadar, Ordinul cavalerilor călugări templieri era condus de un Mare Maestru cu titlul de Prinţ. Era un ordin pur aristocratic. Orice membru, indiferent de grad, trebuia să-şi dovedească ascendenţa nobiliară. Templierii jurau, şi se ţineau de acest jurământ, să nu divulge secretele Ordinului. Confreria lor a fost pe punctul de a răsturna istoria Europei, supunând-o stăpânirii sale teocratico-financiare. Ei deveniseră bancherii şi asigurătorii regilor, papilor şi baronilor din secolele XII-XIII. Ar fi reuşit probabil să domine astfel Occidentul, dacă nu ar fi fost nevoiţi să părăsească posesiunile cruciate din Orientul apropiat căzute pe rând în mâinile musulmanilor, ultima fortificaţie, cea de la Saint-Jean-d'Acre, fiind pierdută în 1291. Atunci, au hotărât să-şi stabilească sediul central la Paris, pentru că în Franţa aveau cel mai mare număr de comanderii. Au devenit impopulari încă de la sosire. Marele Maestru al ordinului, Jacques de Molay, şi-a făcut intrarea în Paris ca un prinţ oriental cu o suită de 60 de cavaleri, cu sclavi negri şi douăsprezece cămile încărcate cu aur, argint şi bijuterii. Cultul Ordinului pentru secret, i-a făcut pe oamenii de rând să creadă că templierii au descoperit piatra filozofală şi că pot să producă aur din orice.

În Franţa, din 1285, domnea Filip al IV-lea, zis "cel Frumos", regele care a izbutit să centralizeze statul. Pentru asta, el avea nevoie de bani şi s-a împrumutat de trei ori de la Templu, cu sume tot mai mari. A încercat să şi intre în rândurile templierilor pentru a-i controla desigur, însă a fost refuzat. Jignit, dar aflat şi în mari dificultăţi financiare, a hotărât să se răzbune.

Ciudate ritualuri secrete

La începutul secolului XIV, regele Filip cel Frumos al Franţei şi Papa Clement al V-lea i-au arestat pe templieri, i-au anchetat sub tortură pe baza a trei

principale capete de acuzare şi le-au înscenat un proces liderilor recunoscuţi din care puţini au scăpat cu viaţă. Incriminările, cel puţin cele pretinse oficial de acuzatori, se refereau la ritualuri secrete ale ordinului şi vizau trei acte considerate diabolice:

1. La primirea în rândurile călugărilor militari, iniţiatul era pus să scuipe crucea;

2. El trebuia să-i dea unui membru mai vechi al ordinului sărutări în mai multe puncte de pe trupul gol;

3. Templierul se închina unui idol reprezentat printr-un cap de femeie.

Scuiparea crucii, dacă acest act era într-adevăr real, nu însemna luarea în deşert a numelui sau a fiinţei lui Dumnezeu. În Orient, templierii intraseră în legătură cu musulmanii a căror religie nu admite nici un fel de imagini în moschee pentru a nu se luneca în închinarea la idol, interzisă de Vechiul Testament şi de Coran. Apoi, tot în Orient, ei făcuseră cunoştinţă cu ideile gnostice, reminiscenţe din primele secole ale creştinismului. Unele viziuni gnostice susţineau că Iisus este o fiinţă pur spirituală. Docetismul, de exemplu, nega până şi faptul că el ar fi fost răstignit. Se susţinea că pe cruce a suferit un fel de stafie, o sosie abstractă a lui Iisus. De asemenea, se transmisese, probabil din antichitate, sentimentul de ruşine în faţa condamnării la crucificare. Pironirea pe lemn era o osândă rezervată tâlharilor şi criminalilor. Numeroşi creştini, mai cu seamă în primele secole, nu suportau ideea că Fiul lui Dumnezeu a fost supus unei astfel de umilinţe. Din mărturiile templierilor, reiese că, în timpul ritualului, li se arăta crucea, spunându-li-se că aceea nu este decât o bucată de lemn, în timp ce Dumnezeu se află în ceruri.

Sărutul ritual era dat de iniţiat unui frate templier dezbrăcat, în mai multe puncte de pe corp: la capătul şirei spinării, sub centură, pe ombilic şi pe gură. Despre sărutul pe gură între bărbaţi, se ştie că avea rostul mistic al amestecării suflărilor, a spiritelor. Cu aceeaşi semnificaţie, acest gest se practică şi astăzi la popoarele slave de credinţă ortodoxă. Celelalte puncte corespund unor centri energetici cu valoare mistică. Sunt focarele de energie ale organismului numite de indieni chakre. Nenorocul templierilor a fost că, la interogatorii, ei n-au ştiut să explice semnificaţia acestor acte de ritual.

De fapt, regulile Ordinului circulau într-un număr foarte mic de exemplare şi nu erau cunoscute cu adevărat decât de un grup restrâns de aleşi. Aceştia nu

coincideau neapărat cu liderii oficiali ai ordinului. Marele Maestru Jacques de Molay şi alţi conducători au declarat la proces că nu puteau să se pronunţe în anumite chestiuni, fiindcă nu ştiau să scrie şi nici să citească. Rezultă de aici că liderii cunoscuţi ai Ordinului cavalerilor Templului erau dublaţi de alţii, deţinători ai unor chei oculte, inşi invizibili şi foarte puternici care au scăpat judecăţii şi condamnărilor.

Rămâne însă de elucidat cel mai misterios element al ritualului templierilor: aşa-zisa închinare la un idol. A existat şi o probă materială a acestei acuzaţii. Cu ocazia marii descinderi la Templul central din Paris, s-a descoperit un cap de femeie din argint, gol pe dinăuntru şi adăpostind un cap de fetiţă învelit într-o bucată de stofă roşie, de care era prinsă o etichetă cu o inscripţie stranie în limba latină şi cu cifre romane: CAPUT LVIIIm. Cum nu se obişnuia ca relicvele sfinţilor să fie desemnate prin numere de serie, era probabil vorba de un talisman destinat unor operaţiuni de magie. De asemenea, neobişnuit era conţinutul inscripţiei de pe etichetă: numărul roman LVIII corespunde numărului arab 58. Cu toate că cifrele romane sunt reprezentate întotdeauna prin majuscule, bizarul număr este urmat de minuscula ”m”, al cărei înţeles şi rol nu se cunosc.

Asupra acestui obiect ritualic, doi templieri, interogaţi separat şi în oraşe diferite, au adus o oarecare lumină. Au pomenit de o legendă care circula prin Siria şi Cipru: un nobil din Sidon s-a îndrăgostit de o tânără care a murit înainte ca el să o fi cucerit. Înnebunit de durere şi de pasiune, el şi-a potolit dorinţa asupra defunctei. A auzit atunci o voce poruncindu-i: „Întoarce-te aici peste nouă luni şi vei găsi un cap, fiică de tine acum concepută. Nu te despărţi niciodată de ea, căci datorită ei, vei avea tot ce-ţi doreşti.” La data indicată, tânărul s-a întors la locul faptei sale şi a găsit capul unei copile cu ajutorul căruia a săvârşit tot felul de miracole. Tocmai acest cap, declarau templierii, se găsea în posesia Ordinului în Orient. Dar această bizară legendă, după conţinutul ei de origine arabă, confirmă caracterul de talisman şi nu de idol al capului găsit la Paris. Un idol ar fi trebuit să reprezinte o putere înaltă, o divinitate, în timp ce capul făcător de minuni ţine de magie.

Prin urmare, Ordinul cavalerilor călugări ai Templului a fost suspendat de papalitate în 1311, iar conducătorii lui arşi pe rug trei ani mai târziu. Există

motive să se creadă că adevăraţii superiori ai Ordinului, deţinătorii secretului templierilor, au rămas necunoscuţi.

Lovitura regelui şi blestemul Marelui Maestru

Odată cu transferarea Ordinului Templierilor din fostele posesiuni cruciate din Orientul apropiat în Occident, aceşti călugări militari ar fi trebuit să înţeleagă că puterea lor, chiar şi cea financiară, asupra tronurilor europene nu mai putea fi la fel de mare ca înainte. Stabilindu-şi sediul central la Paris, se găseau în preajma regilor şi a baronilor plini de ambiţii. Se plasaseră mai ales în vecinătatea lui Filip cel Frumos, regele Franţei care nu se temea nici măcar de Papă: în 1307, a impus mutarea sediului pontifical de la Vatican în sudul regatului său, la Avignon, întronând totodată un papă francez, sub numele de Clement al V-lea.

Eforturile de centralizare a statului, luptele cu nobilii provinciali recalcitranţi şi cu oraşele din Flandra îl costau mult şi, la început, a întreţinut relaţii bune cu Templul, împrumutându-se din băncile acestuia cu sume tot mai mari. Tentativa sa de a intra în rândurile templierilor, refuzul Ordinului de a-l primi, insulta resimţită de rege, marile datorii acumulate, au schimbat radical atitudinea autoritarului Philippe le Bel. Planul său a rămas strict secret până în clipa aplicării şi a fost pus în practică energic, exact şi impecabil coordonat.

Au fost arestaţi toţi templierii de pe teritoriul Franţei în ziua de vineri, 13 octombrie 1307. Dregătorii responsabili cu ordinea în stat, au primit un plic cu sigiliu regal şi cu dispoziţia de a-l deschide în dimineaţa de 13 octombrie. În plic se găsea ordinul de arestare a templierilor ce trebuia adus la îndeplinire imediat.

Papa Clement al V-lea a intervenit îndată. În intenţia de a-i proteja pe membrii Ordinului, el i-a scos de sub autoritatea justiţiei laice, trecându-i sub cea a bisericii. Dar, după ce a interogat personal 72 de templieri la Poitiers, el a revenit asupra deciziei, i-a predat din nou regelui, iar în 1311 a emis o bulă de suspendare provizorie a Ordinului, suspendare ce nu a fost niciodată revocată. Nici astăzi nu se ştie ce a aflat Papa în anchetele sale de la Poitiers. Documentele există, însă zac sub peceţi grele în arhivele Vaticanului.

Învinuirile la adresa templierilor se sprijineau pe un document pus la dispoziţia regelui de Esquieu de Floyran, fost şef al comanderiei din

Montfaucon, exclus din Ordin. Acuzaţiile aveau ca obiect anumite acte şi gesturi ale ritualului secret de primire în confrerie, suspecte de sacrilegiu. În consecinţă, mii de templieri au fost torturaţi, iar Marele Maestru Jacques de Molay şi trei dintre mai marii Ordinului au suferit condamnarea la ardere pe rug. Execuţia a avut loc la Paris, în Île de la Cité, la 18 martie 1314. Un cronicar al epocii susţine că, de pe rug, Jacques de Molay i-a chemat după el, nominal, la judecată, în răstimp de un an, pe cei ce l-au osândit. Într-adevăr, în mai puţin de trei săptămâni, Papa a murit, iar primul ministru Enguerrand de Marigny l-a urmat în aprilie, peste exact un an. În ceea ce-l priveşte pe Filip cel Frumos, la 29 noiembrie 1314, acesta se găsea la vânătoare într-o pădure de pe domeniile sale. Rănise un mistreţ şi-l urmărea călare. Dar, nu se ştie din ce pricină, calul s-a speriat, s-a cabrat iar regele a căzut, rămânând însă cu un picior în şa. Mistreţul s-a întors, l-a atacat şi l-a sfâşiat pe Filip cel Frumos, regele Franţei, cel mai puternic om al Europei la acea oră.

Cât despre templierii mai prudenţi ori mai inspiraţi, aceştia s-au refugiat în Regatul Aragonului al cărui suveran a refuzat să-i extrădeze. De acolo, au trecut la Lisabona, întemeind Ordinul lui Hristos căruia i se datorează înnoirea tehnicii construcţiei de nave şi ridicarea Portugaliei ca importantă putere maritimă şi iniţiatoare a marilor descoperiri geografice.

ATACUL INVIZIBIL
DE LA MIJLOCUL SECOLULUI XIV

O boală necruţătoare şi nemaivăzută a lovit în 1348 mai ales centrul şi apusul Europei. Totul începuse, imperceptibil, cu un an înainte. Colonia genoveză Caffa, din Crimeea, era asediată de tătarii proaspăt trecuţi la Islam şi, din prieteni, deveniţi duşmani neînduplecaţi ai creştinilor. Boala a izbucnit în tabăra asediatorilor, răul nevăzut s-a strecurat în cetate, iar de aici corăbiile l-au dus direct în Italia. Atunci însă, nimeni nu bănuia de unde vine şi ce e cu această molimă pe cât de vertiginoasă, pe atât de violentă. A fost numită „ciumă bubonică", fiindcă se umflau ganglionii limfatici de la gât, de la subraţ, din zona inghinală. A pierit o treime din populaţia continentului, jumătate din preoţimea din Anglia şi Germania, iar cărturarii supravieţuitori se minunau cum de nu s-a prăpădit toată suflarea omenească fiindcă, după semnele ce se arătau, era aşteptat sfârşitul lumii.

Numai că, această cumplită lovitură de trăsnet pe care biserica o punea pe seama prea marelui număr de păcătoşi, a produs o cotitură decisivă în raporturile omului occidental cu realitatea imediată. Populaţia rărindu-se simţitor, multe terenuri au rămas nelucrate. Ierburile perene şi pădurea au început a pune stăpânire pe suprafeţe întinse. Alte terenuri au fost preluate de oamenii care s-au văzut nevoiţi să realizeze tot felul de inovaţii tehnice, cu scopul suplinirii lipsei mâinii de lucru. La rândul lor, medicii, nemulţumiţi de explicaţiile bisericii despre "păcatul" cauză a tuturor relelor, au început să studieze metodic anatomia omului, recurgând clandestin la disecţii. O dată cu medicina, s-au dezvoltat atât chimia, cât şi farmaceutica.

În scurt timp, a crescut nivelul de trai. Oamenii fiind mai puţini, au avut la îndemână suprafeţe cultivabile mai generoase. Noua prosperitate se reflectă în pretenţiile gastronomice din secolul următor, când parcă nu se mai putea trăi fără condimente la masă.

Progrese directe de pe urma ciumei a făcut şi literatura, mai precis viziunea realistă a existenţei ca în *Decameronul* lui Boccaccio, carte ale cărei povestiri sunt libertine pentru acea epocă. Le narează membrii unui mănunchi de prieteni

din Florenţa refugiaţi din calea cumplitului flagel într-o vilă din afara oraşului, hotărâţi să petreacă acolo şi să nu iasă până după stingerea epidemiei.

O reînnoire s-a produs şi în ideile religioase. Autoritatea Bisericii Catolice a slăbit vizibil. Preoţii trebuiau să acopere mai multe parohii, îndeplinind şi munci laice, de multe ori ştiinţifice. Unii dintre ei au luat calea viitoarelor idei protestante. A fost cazul lui John Wycliffe în Anglia, a lui Jan Hus în Boemia.

Târziu şi-au dat seama oamenii că, la 1348, transmisă prin puricii şobolanilor negri de pe corăbiile întoarse din Crimeea, ciuma produsese prima unificare microbiană a lumii cunoscute. Europa a dat un pas speriat înapoi, dar în următorul secol, constrânsă să inoveze şi să inventeze, a făcut câţiva mari paşi înainte.

ORIGINEA IOANEI D'ARC

Versiunea larg admisă de istoricii francezi spune că Ioana d'Arc era o păstoriţă din Lorena născută în 1412 care, îndemnată de viziuni mistice, a pornit la eliberarea Franţei de sub ocupaţia englezilor în aşa-numitul Război de o sută de ani. Incredibilele sale victorii au făcut-o suspectă de practici magice. Trădată, ea a căzut în mâinile Inchiziţiei, a fost anchetată cu metodele cunoscute, condamnată pentru vrăjitorie şi arsă pe rug la Rouen, în 1431.

Dar cine era cu adevărat această Ioana d'Arc? Să fi fost ea o simplă păstoriţă din Lorena? E greu de crezut. Legenda originii ei este falsă de la început. Părinţii ei loreni nu erau ţărani. Tatăl său, Jacques d'Arc, îndeplinea funcţia de vechil a două castele, fiind, deci, un demnitar de ţară înstărit. Apoi, la acea vreme, satul Domrémy unde a copilărit Ioana, nu se găsea în Franţa, ci într-un ducat german. Şi totuşi, când ea s-a prezentat la regele Franţei Carol al VII-lea, la Chinon, acesta a părut să o recunoască după un inel pe care i l-a arătat tânăra lorenă şi după o parolă pe care i-a şoptit-o la ureche. Carol, care pornise campania de eliberare a regatului său de sub dominaţia engleză, i-a pus îndată la dispoziţie Ioanei d'Arc un contingent bine înarmat şi a trimis-o la luptă.

Cheia acestui mister pare a se găsi la curte. Fostul rege, Carol al VI-lea şi regina Isabeau de Bavaria au avut, oficial vorbind, 12 copii. Primii cinci s-au născut înainte ca regele să fie atins de nebunie, iar următorii după fatala dată. Dar, din câte reiese dintr-o cronică a Mănăstirii Saint-Denis, începând din 1404, regelui nebun i s-au interzis raporturile intime cu soţia sa. În schimb, Isabeau a dat naştere celui de al doisprezecelea copil în 1407, din legătura ei notorie cu ducele Ludovic de Orléans, fratele regelui. S-a spus că acest copil ar fi fost un băiat care a murit curând după venirea pe lume. Documente descoperite după câteva secole, atestă însă că era vorba de o fetiţă, botezată Jeanne. Ea ar fi fost pusă la adăpost îndată în Lorena, la familia d'Arc, de duşmănia ducelui de Burgundia care, de altfel, la două săptămâni de la naşterea copilei, l-a ucis pe Ludovic de Orléans.

Rezultă că Ioana d'Arc era sora regelui Carol al VII-lea după mamă sau chiar după ambii părinţi şi că avea cu 5 ani mai mult decât se crede. Adevăratul

miracol constă în extraordinara ei competenţă militară, superioară profesioniştilor războiului.

Orice ar povesti legenda şi oricare ar fi adevărul, pentru compatrioţii săi, Ioana d'Arc rămâne, după cum spune Dicţionarul Larousse: "Floarea cea mai pură a Franţei."

CHINEZII AU REFUZAT SĂ DESCOPERE EUROPA

Civilizaţia chineză tradiţională este recunoscută pentru performanţele sale tehnice. Într-un stat cu o deschidere atât de vastă la oceanul Pacific, nu se putea ca aceste cunoştinţe să nu se reflecte şi în arta navigaţiei. Cercetări din a doua jumătate a secolului XX dezvăluie faptul că navigatorii chinezi au atins coastele Californiei în secolul al XIV-lea, iar la începutul veacului următor, datorită hotărârilor îndrăzneţe ale împăratului Yung-lo din dinastia Ming, şi-au dezvoltat o flotă uriaşă, în primul rând comercială. Sub comanda marelui amiral Cheng Ho escadrele au pornit-o spre vest. Pretextul oficial a fost căutarea nepotului fugar al împăratului.

Dar oare l-au găsit ei pe acesta? Nicidecum. În schimb, marea flotă chineză a străbătut arhipelagul indonezian. Mai departe, a atins India, Ceylonul, a intrat în Golful Persic, a ajuns în Zanzibar şi pe coastele Mozambicului. A fost nevoie pentru asta de mai multe expediţii. În cea din urmă, Cheng Ho a pătruns cu navele sale în Marea Roşie, aducându-i împăratului Etiopiei un ambasador din partea suveranului Ming al imperiului de la soare-răsare.

Peste tot pe unde au ajuns, chinezii au venit cu daruri. Nu au atacat şi nici măcar nu au şicanat populaţiile întâlnite, nu au încercat să colonizeze ţinuturile sau să-i convertească pe locuitori la altă credinţă. Mai aveau puţin şi descopereau Europa. Dar împăratul care i-a urmat lui Yung-lo începând din 1424, a interzis expediţiile şi, pentru ca voinţa lui să nu fie încălcată, a ordonat să se dea foc marii flote, deoarece, gândea el, prea erau ciudate ideile şi poveştile cu care supuşii săi se întorceau de pe meleaguri îndepărtate.

Acest suveran s-a dovedit a fi un discipol fidel al împăratului Shih Huang-ti din dinastia Qin care, în anul 213 î.Hr., a poruncit ridicarea Marelui Zid şi arderea cărţilor, în aşa fel încât împărăţia lui să fie ocrotită de năvălirile şi de influenţele din afară şi pentru ca istoria scrisă să înceapă cu el.

Iată prin urmare că, pentru tiraniile din toate timpurile, nu există primejdii mai mari ca imaginaţia înviorată de întâlnirea cu neamuri de prin alte zări şi instanţe mai subversive ca memoria ce îndrăzneşte să nu uite istoriile omului prin scrierea de cărţi.

LĂMPILE VEŞNICE

Hoţii de morminte antice din Egipt, Grecia sau Roma au avut adesea un şoc. Unii nu şi-au mai revenit. În unele morminte pe care încercau să le jefuiască, au fost întâmpinaţi de o lumină. Ea provenea de la o lampă ce ardea acolo de cel puţin câteva sute, poate de mai bine de o mie de ani. Din păcate, nici unul din aceste artefacte nu a ajuns în mâinile savanţilor spre cercetare. Ele se stingeau la cel dintâi curent de aer abătut din afară, ca un fel de răzbunare pentru violarea sacrei incinte funerare.

Aceste lămpi nu scoteau fum şi puteau să ardă în spaţii cu foarte puţin oxigen. Ele nu se stingeau şi numai astfel se explică prezenţa unor picturi în cele mai ascunse şi etanşe săli ale piramidelor, unde era greu de menţinut o sursă de lumină convenţională.

O asemenea lampă a fost găsită în timpul pontificatului Papei Paul al II-lea (1464-1471), în camera mortuară a fiicei lui Cicero. Încăperea era închisă ermetic, ceea ce înseamnă că lampa veghea acolo de 1600 de ani! Ea lumina minunatul cap al fetei, cufundat într-un lichid protector ce-i împiedica descompunerea. Pala de vânt care a năvălit înăuntru a stins-o, iar ulterior nu a putut fi reaprinsă.

Despre o sursă similară de lumină vorbeşte Plutarh, că s-ar fi găsit în templul lui Amon din Egipt. Sfântul Augustin evocă şi el una, tot în Egipt, numind-o „drăcească”, pentru că ardea perpetuu în templul Venerei şi nici apa, nici vântul nu puteau s-o stingă.

Lumina perpetuă a unei lămpi strălucea şi deasupra principalei porţi a oraşului Edessa, în sud-estul Asiei Mici. O inscripţie arăta că ea împodobea bolta intrării în cetate încă din secolul I al erei creştine, dar, din păcate, soldaţii împăratului bizantin Iustinian au spart-o.

Altă lumină nestinsă a fost descoperită într-un sarcofag din apropierea Romei, în anul 1401. Se pare, după anumite semne, că pâlpâia acolo de două mii de ani.

Temple din India, din China, din Lumea Nouă, la azteci şi la mayaşi adăposteau şi ele astfel de surse de lumină.

La rândul lor, legendele arabe povesteau că în flacăra acestor lămpi se ascund nişte fiinţe miraculoase, numite al-jinni, precum în lampa lui Aladdin, iar în Occident se vorbea de spirite luminescente eterne. Bunăoară, Homunculus, produsul alchimic al lui Faust şi al asistentului său Wagner, rămas în eprubeta sa, strălucea de acolo şi rătăcea prin văile şi prin munţii Greciei.

În cazul lămpilor eterne reale, lumina era produsă nu atât de combustibil, cât de fitil. Se pare că acesta era confecţionat din azbest, ale cărui calităţi alchimiştii le cunoşteau foarte bine. Ei numeau azbestul ”lână” sau ”piele de salamandră”. Potrivit mitologiei alchimice, salamandra este animalul fabulos care poate să treacă prin foc fără să se ardă.

Totuşi, după stingerea acestor lămpi, la contactul cu aerul proaspăt, pătruns o dată cu jefuitorii de morminte, n-au mai rămas din ele decât resturi materiale derizorii.

COLUMB A DESCOPERIT AMERICA
DIN CAUZA UNOR GREŞELI DE CALCUL

Documentele sunt clare: există europeni care au atins coastele Americii cu secole înaintea lui Columb: irlandezii, vikingii, poate şi alţii. În chip ciudat însă, traversările efectuate înainte de 1492 n-au avut nici un ecou ori au rămas prin manuscrise în număr infim, prin mănăstiri izolate, ca povestiri aducând a legendă. Totuşi, istoricul belgian Henri Pirenne nu găseşte nimic bizar în această reacţie. El declară: „America nu a fost descoperită înainte de 12 octombrie 1492 pentru că Europa încă nu avea nevoie de ea".

De fapt, nu de America propriu-zisă avea lumea veche nevoie atunci, ci de Orient, de cel imaginar înaintea celui real, de cel plin de, aşa se credea, diamante, perle, fildeş, leacuri miraculoase şi condimente zise şi spiţerii. Acestea din urmă erau, într-adevăr, necesare: oamenii se vedeau nevoiţi să-şi taie vitele toamna, iar carnea trebuia consumată în timp scurt în absenţa unui conservant eficient alături de sare. De mare ajutor ar fi fost aromele picante ale Orientului, obţinute costisitor prin intermediul turcilor şi arabilor. Europa catolică mai nutrea un vis: o alianţă politico-militară cu Marele Han al mongolilor împotriva musulmanilor. Or, imperiul mongol dispăruse de vreo două secole, iar urmaşii locuitorilor lui, în mare măsură, trecuseră ei înşişi la Islam.

Pentru a porni pe mare spre mult doritele şi închipuitele ţinuturi ale Catai-ului şi insulelor Cipango (China şi Japonia), precum şi către ţărmurile Indiei, Europa mai avea nevoie de unul sau mai mulţi visători intratabili, dotaţi cu o energie mereu regenerabilă, deci, de idealişti în stare a se preschimba oricând în bărbaţi de acţiune.

Mentalitatea secolului al XV-lea, pentru necesităţile cauzei, l-a propulsat în prim plan pe Cristofor Columb, genovez de origine, ce şi-a prezentat mai întâi planurile, în 1485, regelui João al II-lea al Portugaliei. Acesta a supus proiectul studiului unei comisii în care aveau un cuvânt important de spus doi cărturari evrei de prestigiu, José Vizinho şi Pêro da Covilhã. Ei au respins planul ca fiind fantezist. Interesul Portugaliei era să ajungă în Orient prin sudul Africii ca apoi să continue spre răsărit, o strategie ce funcţiona deja şi care avea să fie urmată cu succes. De asemenea, savanţii cunoşteau destul de exact dimensiunile

continentelor african şi asiatic, precum şi distanţele reale până în Extremul Orient. În plus, profitul pretins de genovez pentru sine era exorbitant.

Columb a devenit sigur că socotelile sale corespund realităţii geografice şi că-şi poate pune în aplicare proiectul de a ajunge în China şi Japonia mergând spre vest, în momentul în care a primit o scrisoare şi o hartă minuţios întocmită, din partea astronomului şi cosmografului oficial al Republicii Florentine, personalitate de mare faimă în epocă, Paolo dal Pozzo Toscanelli. Această hartă a lumii încerca să pună de acord cunoştinţele antice, bazate mai ales pe Ptolemeu, cu cele contemporane autorului şi cu extrase din relatările lui Marco Polo şi ale altor călători din perioade mai apropiate veacului XV. Astronomul, acordând încredere evaluărilor greşite ale Eurasiei transmise de Marco Polo, aprecia că de la Lisabona până în Cipango ar fi de străbătut doar 3000 de mile, iar până în Kinsai (denumirea în persană pentru China), vreo 5000. Pe la mijlocul oceanului, s-ar găsi insula Antilia, numai bună pentru o revigorantă escală. Cu toate că în Alexandria antică, Eratostene calculase aproape exact circumferinţa Terrei, iar astronomul Florenţei dorea să armonizeze vechile cunoştinţe geografice cu cele noi, el şi alţii din secolul său, Columb printre ei de bună seamă, credeau că planeta e compusă din cinci părţi de uscat şi o singură parte apă, fiind mult mai mică decât în realitate.

Columb cunoştea teoria şi harta lui Toscanelli încă de la începutul anului 1482, dar chiar şi distanţa calculată de florentin i s-a părut exagerată, drept care a înlocuit mila arabă cu cea italiană ce reprezenta puţin mai mult din sfertul celei dintâi. Potrivit acestor noi măsuri, distanţa dintre Canare şi Cipango nu putea fi mai mare de 2400 de mile, adică exact atâta cât acoperă Atlanticul din Canare până în Insulele Virgine din Marea Caraibilor. Iar cele trei corăbii ale sale, după o escală în Canare, au luat direcţia vest de-a lungul paralelei 28, ajutate şi de suflul alizeelor, şi au ajuns în arhipelagurile caraibiene. Columb credea că acele insule ţineau de India, iar pentru moment, iluzia era de partea sa. Descoperise nu Extremul Orient Asiatic, ci America şi nu din cauza, ci mai degrabă datorită unei erori de calcul. Dar totodată şi din pricina unui vis teribil de intens şi a unei energii de un optimism în stare, dacă nu să mute munţii din loc, capabil măcar să împodobească faţa lumii cu noi continente. Regina Isabel avusese dreptate binecuvântându-l la plecarea din Sevilla: “Pluteşte drept

înainte, şi, dacă pământul pe care-l cauţi nu există încă, fii sigur că Dumnezeu îl va crea într-adins pentru a-ţi răsplăti cutezanţa”.

Dar Cristofor Columb deţinea şi cunoştinţe secrete ale căror izvoare nu au fost descifrate nici până astăzi: la întoarcerea din prima călătorie, a ţinut ca neapărat cele două vase ce-i rămăseseră, să navigheze în plină furtună mai întâi spre nord, nu să se întoarcă pe linia alizeelor pe care veniseră. Marinarii au protestat, mai ales căpitanul Vicente Yáñez Pinzón. Corăbiile au pornit, prin urmare, spre miazănoapte iar într-un anumit punct, ştiut numai de el, amiralul a comandat cap spre est. Şi ambele nave au atins coastele Peninsulei Iberice: Pinzón în Galicia, iar Columb în estuarul Lisabonei.

PROOROCUL SAVONAROLA PE RUG

În secolul al XV-le a, Florenţa se confundă cu însăşi Renaşterea italiană. În capitala Toscanei lucrează marii pictori şi sculptori , de aici pleacă în lume arhitecţi geniali,aici înfloreşte poezia şi gândirea filozofică liberă, o dată cu traducerile din Platon şi Plotin. Oraşul se află sub ocârmuirea familiei de Medici, iar cel mai strălucit reprezentant al acesteia, Lorenzo, este supranumit ”Magnificul”. În timpul său, cetatea atinge o prosperitate economică şi culturală de excepţie, devenind un pol de atracţie pentru întreaga Europă.

Numai că luminile puternice nu atrag doar spiritele pe măsura lor. Ele ademenesc uneori şi nori de ţânţari veninoşi. Trăia în Italia, contemporan cu Lorenzo de Medici, un om pentru care Florenţa reprezenta Sodoma şi Gomora la un loc. Era vorba de călugărul Girolamo Savonarola, intrat în Ordinul dominicanilor după un eşec dureros în dragoste. El devenise faimos pentru predicile sale apocaliptice încă de pe vremea când se afla la Bologna. De aici este adus la Florenţa de umanistul Pico della Mirandola, impresionat de mesajele fulminante ale dominicanului.

Principala idee a predicilor lui Savonarola, rostite din amvonul mănăstirii San Marco, era că oraşul va fi pedepsit pentru libertatea de spirit, pentru eleganţa şi frivolitatea sa. „Sunt prea mulţi pictori şi prea multe bănci, urla Fra Girolamo. Sunt prea puţine biserici şi prea puţini oameni pocăiţi!” În timpul predicii, ochii dominicanului aruncau flăcări, iar el se prăbuşea adesea peste amvon, mimând crize de iluminare. Vorbea mereu de nenorocirile ce se vor abate asupra oraşului. Mulţi oameni s-au înspăimântat cu adevărat. Cârciumile au început să se închidă la ora şase seara, cămătarii evrei au fost alungaţi, iar copiilor li se cerea să-şi toarne la preot părinţii păcătoşi.

Săgeţile cele mai otrăvite ale lui Fra Girolamo se îndreptau spre Lorenzo Magnificul. Pe patul de moarte, acesta l-a solicitat pe călugăr. Nu se va şti niciodată ce au discutat cei doi. Legenda spune că Savonarola i-ar fi cerut lui Lorenzo să acorde libertate florentinilor. Magnificul s-ar fi întors atunci cu faţa la perete, refuzând să-i mai vorbească. La rândul lui, Savonarola i-ar fi refuzat iertarea. În ziua în care Lorenzo a murit, la 8 aprilie 1492, un trăsnet a lovit Catedrala oraşului. Lumea a văzut în asta un semn mare.

Dar florentinii s-au săturat curând de regimul sever al lui Savonarola. Cârciumile au început să se umple din nou, iar bisericile să se golească. Când Papa Alexandru al VI-lea Borgia l-a excomunicat pe Savonarola şi i-a ameninţat cu aceeaşi măsură pe cei care-i vor mai asculta predicile, florentinii l-au părăsit treptat pe călugărul apocaliptic. Franciscanii chiar l-au acuzat de ipocrizie pe proorocul de la San Marco. I-au amintit acestuia că se lăudase cândva că-şi poate demonstra adevărul spuselor prin proba focului. Prin urmare, i-au cerut să urce pe rug.

După o dispută complicată, Fra Girolamo a urcat treptele rugului în flăcări, la 23 mai 1498. La început, vâlvătaia s-a dat la o parte din calea lui. Lumea adunată a înmărmurit. Dar nu fusese decât un capriciu al vântului. Proorocul Savonarola s-a preschimbat în scrum, iar Florenţa i-a supravieţuit şi a continuat să lumineze până departe.

CUVINTELE PROFETULUI JAGUAR

Când i-au zărit pentru prima oară pe spaniolii debarcaţi pe ţărmurile lor, aztecii au crezut că au de-a face cu zeul Quetzalcoatl sau cu trimişii acestuia. Aceeaşi convingere a nutrit-o şi împăratul lor, Montezuma, când l-a întâlnit pe Hernán Cortés. Pe Quetzalcoatl, aztecii şi-l reprezentau sub mai multe forme: ca şarpe cu pene, dar şi sub înfăţişare umană. Aveau credinţa că el i-a învăţat pe oamenii din vechime îndeletnicirile agrare, calendarul, astrologia, prelucrarea metalelor, precum şi scrierea într-un sistem pictografic, din păcate pierdut. Dar, despre zeul şi eroul lor civilizator, aztecii mai ştiau că a fost înşelat de alţi zei. Dezamăgit, a luat cu sine toate legile, rugăciunile şi cântecele, s-a îndreptat spre marea din răsărit, oprindu-se pe plajă, unde a plâns. S-a îmbarcat pe urmă pe o plută ce l-a purtat până la insula pe care şi-a dat foc pe un rug făurit de el însuşi, preschimbându-se în Luceafăr de ziuă. Aztecii erau convinşi că el se va întoarce dinspre aceeaşi mare răsăriteană, adică dinspre Oceanul Atlantic.

Dar profeţiile amerindiene nu vizau numai întoarcerea lui Quetzalcoatl. Ele conţineau şi viziuni apocaliptice. Mircea Eliade observă că aproape toate religiile au câte un mit al sfârşitului lumii. Viziunea Maya se referă însă nu la un soroc al timpului, ci la sfârşitul civilizaţiilor Americii în faţa unor necunoscuţi care vor fi bărboşi, albi şi acoperiţi de veşminte. În templele din Yucatán, preoţii mayaşilor tălmăceau scrierile legendarului Chilam Balam – Profetul Jaguar:

„Tristă va fi faţa soarelui. Lumea se va goli de oameni. Se va micşora şi va fi umilită.”

Reamintim că, în chip natural, bărbaţilor amerindieni nu le creşte barba. Aşadar, un om cu păr pe obraz era pentru ei o imagine cu totul nefirească. În ceea ce priveşte profeţia lui Chilam Balam, ea s-a împlinit în mare parte: populaţia de piei roşii a Lumii Noi a scăzut de la 80 de milioane, cât număra ea la sosirea lui Columb, la 9 milioane, un secol mai târziu. Majoritatea amerindienilor n-a pierit de sabie sau de glonte, ci de atacul unor duşmani invizibili: gripa şi variola. Erau microbi necunoscuţi în America, aduşi de pe vechiul continent. Asupra unor mari primejdii îi avertizase Stăpânul cerului şi pe indienii Taíno: “Vor veni oameni înveşmântaţi, vor stăpâni şi vor ucide”.

La mai puţin evoluatele neamuri amerindiene din nord, prezicerile erau asemănătoare. Marele Manitú îi prevenise pe siouxi: “Când rasa aceasta ciudată îşi va termina pânza de păianjen, ne va închide în case cenuşii şi pătrate, pe pământ sterp, şi-n cele din urmă vom muri de foame.”

Tulburătoare aceste previziuni ale Profetului Jaguar Chilam Balam şi ale lui Manitú, din păcate împlinite aproape întocmai.

ÎN CĂUTAREA RAIULUI PE PĂMÂNT

Pe la 1500-1600, localizarea Paradisului terestru a atras atenţia învăţaţilor şi visătorilor mai mult decât oricare altă chestiune referitoare la el. Ştiinţa timpului a abandonat interpretările propuse de Philon şi Origene şi localizările fanteziste ale Evului Mediu, care plasau Raiul în vecinătatea Lunii sau dincolo de aşa-zisul ”Ocean Circular”. Topos-urile paradisiace au devenit din ce în ce mai diverse. Mai întâi, Raiul a fost imaginat la Ecuator. Cristofor Columb, de exemplu, estima că drumul spre Paradis trece prin golful sud-american Paria. La rândul său, dominicanul Luis de Urreta înclina să localizeze Edenul în Africa, pentru că acolo indicau fanteziile religioase perimetrul regatului legendar al preotului Ioan.

Luis de Urreta considera aşadar că Muntele Amara ar fi fost locul de la Ecuator vrednic să găzduiască grădina Raiului. El pretindea că în etiopiană, limbă pe care nu o cunoştea, cuvântul ”amara” înseamnă ”paradis”. De altfel, mai spunea el, toate însuşirile Paradisului terestru se regăsesc la Muntele Amara, unde pomii rodesc de trei ori pe an. Când soarele se îndreaptă spre Tropicul Capricornului, se coc fructele de pe ramurile dinspre miazăzi ale pomilor; când soarele este în drum spre celălalt tropic, e rândul roadelor de pe ramurile dinspre miazănoapte, iar când soarele este la Ecuator, ajung să se coacă fructele de pe ramurile din mijloc. Astfel natura rodeşte neîncetat.

Localizarea Paradisului nu se opreşte aici: zonele vizate au fost mai ales Mesopotamia, Armenia şi Palestina. Fluviile Tigru şi Eufrat izvorăsc din Armenia şi străbat Mesopotamia, iar ele, alături de Gihon şi Pison, sunt cele patru râuri ce brăzdează Edenul descris în Geneza biblică.

Până la urmă, oamenii şi-au dat seama că pe Terra nu se găseşte nici un Rai. Tot ei au devastat toate raiurile posibile. Să credem însă, o dată cu cei din evul mediu, că Paradisul se găseşte undeva, tot pe Pământ, dar este straşnic apărat de o centură de foc şi păzit de un heruvim cu o sabie învăpăiată.

VEŞMÂNTUL VENERAT LA GUADALUPE

În nordul capitalei mexicane, se află capela Preasfintei Fecioare din Guadalupe, protectoarea Mexicului şi a Americii Latine. În fiecare an, milioane de pelerini din întreaga lume vin să se închine la altarul de pe colina Tepeyac. Locul era considerat sacru încă de pe vremea când se înălţa aici un sanctuar al aztecilor.

Pe lângă acest sanctuar trecea, în decembrie 1531, ţăranul aztec proaspăt creştinat Juan Diego, când s-a auzit strigat pe nume. I s-a arătat atunci înainte o femeie de o rară frumuseţe, spunându-i că Ea este Preasfânta Fecioară Maria. I-a cerut lui Diego să meargă la episcopul de México, pentru a-l convinge ca în acel loc să înalţe o capelă în care, spunea minunata apariţie, ”să pot arăta şi face cunoscută toată iubirea mea, milostenia, ajutorul şi protecţia mea.”

Ţăranul n-a avut succes în primele două întrevederi cu episcopul franciscan de México Juan de Zumárraga. S-a întors atunci pe colina Tepeyac, iar Fecioarei, care i s-a arătat şi a treia oară, i-a cerut să-l trimită la episcop pe altul mai vrednic. Dar Madona i-a răspuns că dorea ca tocmai el, Juan Diego, să fie mesagerul şi i-a poruncit să urce până în vârful colinei, de unde să culeagă florile pe care le va găsi acolo. Aztecul a cules o mulţime de trandafiri roşii în acel decembrie, i-a înfăşurat în poncho-ul său şi i-a înfăţişat Mariei care, după ce i-a privit îndelung, l-a trimis din nou la Juan de Zumárraga.

De îndată ce a ajuns la palat, paznicii l-au cam bruscat pe ţăran, au văzut florile şi au sorbit mireasma lor, dar, când să le ia din poncho, ele s-au preschimbat în broderie. Când, intrând la episcop, aztecul şi-a desfăcut haina, trandafirii s-au revărsat pe podea, iar pe ţesătura interioară a poncho-ului a apărut, în toată puritatea, chipul Fecioarei.

Microscoapele electronice din secolul al XX-lea, cercetând veşmântul, au descoperit că, în punctele în care pe ţesătură sunt impregnate pupilele Sfintei Fecioare, se pot distinge, reflectate in ele, detaliile scenei din sala de audienţă a episcopului de México. Frapează înainte de toate perplexitatea de pe feţele oamenilor bisericii şi culoarea vie, de un roşu intens, a florilor din acel decembrie 1531.

Modestul poncho al sărmanului ţăran aztec Juan Diego stă aşezat astăzi, ca o relicvă sacră, într-o vitrină, în preajma altarului Bazilicii Santa Maria de Guadalupe, venerată ca protectoare a Mexicului şi a întregii Americi Centrale.

MOARTEA MARELUI INCA

Imperiul incaşilor acoperea actualul teritoriu al statului Perú, precum şi părţi din Chile, Bolivia şi Ecuador. O împărăţie atât de vastă s-a prăbuşit sub loviturile a numai o sută cinzeci de spanioli, conduşi de Francisco Pizarro. S-a năruit sub şocurile fricii de necunoscut, a perplexităţii în faţa calului - în care, ca toţi amerindienii, incaşii vedeau un animal fabulos -, şi în faţa armelor de foc.

Imperiul Inca era, însă, unul foarte bine organizat, avea şase milioane de locuitori calculaţi cu exactitate prin sistemul zecimal de sfori cu noduri numit ”quipu”, o anticipare din multe puncte de vedere a computerului. Spaniolii au remarcat că la apariţia lor incaşii murmurau cu emoţie un nume: Viracocha. Mai târziu, au înţeles că el se traduce prin ”Spuma mării”. Era vorba de o zeitate din trecutul îndepărtat care îi învăţase pe oameni toate meseriile şi care avea faţa albă, acoperită de barbă. La fel şi-l reprezentau şi aztecii pe Quetzalcoatl, dar se ştie că între cele două civilizaţii precolumbiene, din Mexic şi Perú, nu existau legături. Un singur templu îi este consacrat lui Viracocha, într-o vale, lângă Cuzco. Legendele spun că, la un moment dat, el şi-a strâns în jur discipolii, a convocat o mare adunare de oameni, spunându-le că îi va părăsi, dar că se va întoarce cu toţi ucenicii săi. A întins pe apa mării o manta, ca un fel de plută şi s-a îndepărtat. Nu s-a întors la timp şi nici nu a avut darul previziunii sosirii conquistadorilor. Imperiul Inca s-a prăbuşit în principal în faţa acestora din cauza confundării omului alb şi bărbos cu zeul imemorial, aşa cum s-a întâmplat şi pe platourile mexicane.

Despre un alt zeu coborât din cer, constructor şi conducător al oraşului Mayapan, din sudul ţinuturilor Maya, anume Kukulcán, se spune că, după o guvernare înfloritoare, a decis să-şi părăsească supuşii pe neaşteptate. Basoreliefurile îl reprezintă alb şi bărbos, cu o gheară de jaguar în urechea dreaptă.

Pizarro şi ai lui au înţeles din evlavia faţă de omul alb a indigenilor, că pot să-i ia în stăpânire cu uşurinţă. L-au arestat pe Marele Inca, pe împăratul Atahualpa şi l-au izolat în oraşul nordic Cajamarca. Aici, i-au pretins o imensă răscumpărare în aur şi argint.

În capitala imperiului incaş, la Cuzco, spaniolii rămăseseră uluiţi în faţa palatului imperial placat cu aur, dar acoperit cu paie! Pentru aceşti amerindieni, cele mai preţioase metale nu aveau valoare prioritar economică, ci o mare însemnătate religioasă. Ei credeau că aurul e o acumulare zilnică a lacrimilor Soarelui şi că argintul se încheagă din plânsul zeiesc al Lunii.

Caravanele de lame nu conteneau să transporte peste crestele Anzilor aur şi argint la Cajamarca. Fostul porcar al satului Trujillo din Extremadura, Francisco Pizarro, nu era satisfăcut. Cerea tot mai mult. Într-o seară, Marele Inca l-a invitat la el în celulă. Cina împăratului era alcătuită totdeauna dintr-un blid de boabe de porumb fierte. A luat un bob, a privit adânc în ochii conquistadorului, sugerându-i că tot argintul şi aurul pe care i-l dăduse până atunci preţuia doar cât acel bob şi că ar putea să-i dea comori cât întregul blid de boabe.

Pizarro n-a vrut să înţeleagă mesajul şi l-a condamnat la moarte pe împăratul tuturor incaşilor. Înainte de execuţie, preoţii conquistei l-au botezat. Sentinţa a fost dusă la îndeplinire în anul 1533, în ziua de 29 august, de sărbătoarea Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul. Ca să moară ca un creştin sau pentru ca încă un creştin să fie ucis după toate regulile, lui Atahualpa i s-a pus în mână o Biblie. În clipa execuţiei, aceasta s-a deschis tocmai la pagina la care Evanghelistul Matei spune: „Cel ce scoate sabia, de sabie va pieri.”

Francisco Pizarro a pierit şi el de sabia oamenilor fostului său camarad Diego de Almagro, pe care de asemenea îl ucisese.

COMUNISMUL ANABAPTIST DE LA MÜNSTER

După reforma religioasă a lui Martin Luther, în Germania, starea de spirit a oamenilor nu s-a calmat. Mulţi voiau schimbări radicale, revoluţionare, reflectate în plan social. “Adevăratul ţel al religiei este libertatea!”, proclama Thomas Müntzer, port-drapelul războiului ţărănesc din 1525.

După înfrângerea armatelor ţărăneşti, au izbucnit alte revolte, iar în scenă au intrat anabaptiştii.

Anabaptist înseamnă ”rebotezat”, adică un om care nu recunoaşte automat botezul, ci îl primeşte, ca şi Iisus, la maturitate, atunci când este conştient de credinţa lui şi poate să opteze liber pentru ea. Intrarea intempestivă a anabaptiştilor în istorie s-a produs la Münster, perla Westfaliei, oraş renumit pentru prosperitatea sa bazată pe industria ţesăturilor. Un conflict izbucnit între conducerea clericală a oraşului şi burghezi îi determină pe aceştia din urmă să invite în cetate un predicator anabaptist. Apoi, soseşte în oraş Jan Beuckelszoon zis Jan van Leiden. Avea 25 de ani, era extrem de chipeş, excelent orator, încercase să devină croitor, pe urmă reprezentant comercial, iar la Leiden, în Olanda deschisese un theatercafé cu numele de *Trei Scrumbii* în care se jucau propriile sale piese. Profitând de dezbinările dintre edili, a izbutit să pună mâna pe putere împreună cu anabaptiştii săi şi să se autoproclame Profet şi Şef Suveran domnind şi guvernând în numele Sfântului Duh.

Proaspătul profet a proclamat de asemenea Münsterul Noul Ierusalim după care a decretat poligamia, invocând în sprijinul acestei măsuri, exemplul patriarhilor din Vechiul Testament.

S-a produs o răscoală care a durat trei zile. 66 de refractari la Decretul cu poligamia au fost prinşi şi decapitaţi. Profetul dictator a triumfat, alcătuindu-şi un harem din 16 fecioare, alături de soţia sa legitimă, Divara.

Într-o zi, unul din membrii sfatului bătrânilor a avut revelaţia divină de a-l declara rege pe dictator, dar nu orice fel de suveran, ci rege al Noului Sion şi al întregului Univers.

În Noul Ierusalim, nu numai femeile deveniseră un bun obştesc. Se mânca în comun, se întindeau mese în public unde femeile şi bărbaţii consumau aceleaşi

alimente, dar erau aşezaţi la mese separate. “Un singur Dumnezeu, o singură făină!”, propovăduia una din predicile anabaptiste. Până la urmă însă, oraşul fiind asediat de multă vreme de armata episcopului Franz von Waldeck, alimentele s-au cam terminat. Chiar şi regele Universului nu avea la îndemână decât vin şi sare. Când soţia sa, Divara i-a depus la picioare toate bijuteriile, cerându-i voie să plece din cetate, el a dat ordin să fie decapitată.

Această dictatură bizară în numele Sfântului Duh a durat trei ani. În iunie 1535, trupele episcopului au cucerit oraşul. Au masacrat totul în cale. În Münster a izbucnit ciuma. În sfârşit, la 22 ianuarie 1536, Ioan din Leiden, a fost executat în urma unui supliciu cumplit. Dictatura sa de trei ani asupra Münsterului, cu punerea în comun a tuturor bunurilor materiale şi umane, a reprezentat prima experienţă în spirit comunist din epoca modernă.

AMPRENTELE ROMANULUI CAVALERESC PE HARTA LUMII

În 1541, conquistadorul spaniol Francisco de Orellana împreună cu oamenii săi, plutea într-o ambarcaţiune pe un imens curs de apă necunoscut ce cobora din Anzi către nord, apoi o lua către est. Într-o zi, echipajul a fost atacat cu săgeţi de către nişte femei înalte şi, susţine Orellana, blonde. Din acel moment, uriaşul fluviu a fost botezat de spanioli Río de las Amazonas – Râul Amazoanelor.

Existenţa amazoanelor părea, până nu demult, una pur mitologică. În Iliada, Homer vorbeşte despre regina lor, Pentesileea, care luptă de partea troienilor şi este ucisă de Ahile. O altă celebră regină a acestor femei-soldat este Talestris. Mitul situează regatul ei în Hircania, la sud de Marea Caspică. Vine însă cercetarea istorică şi confirmă existenţa unor triburi în care femeia avea poziţie socială dominantă, în ţinuturi din jurul Caspicii şi din nordul Mării Negre, până în Valea Prutului. Ele purtau arme şi practicau poliandria – adică nici mai mult, nici mai puţin decât căsătoria cu mai mulţi bărbaţi. Numele de ”amazoană” indică în limba greacă absenţa unui sân, extirpat pentru ca femeia să poată mânui mai uşor arcul.

Dar de unde ştia Francisco de Orellana de amazoane? El era un om total necultivat, deci fără acces direct la mitologia greacă. Ştia însă să citească şi parcursese de bună seamă literatura populară a epocii, compusă din romane cavalereşti. Acestea relatau aventuri în care cavalerii îşi măsurau puterile cu monştri, cu giganţi, balauri, animale fabuloase, ba chiar şi cu amazoane. Este descrisă până şi o confruntare aeriană între doi luptători, călare fiecare pe spinarea unui dragon înaripat.

Aşadar, sursa numelui fluviului Amazon este acest roman cavaleresc. Era o specie de consum ce avea să lase urme nu numai în geografie, ci şi în literatură, prin felul în care a fost subminată ironic de Cervantes. Inchiziţia interzisese acest soi de poveşti, dar fără succes şi numai umorul genial al lui Cervantes a reuşit să le desfiinţeze la propriu. Într-adevăr, după apariţia

aventurilor lui Don Quijote, smintit de lectura poveştilor pe care le citea şi Orellana, romanul cavaleresc îşi va înceta existenţa.

ÎN GRAŢIA ŞI DIZGRAŢIA ZODIEI BALANŢEI

Biografia lui Miguel de Cervantes Saavedra pare a fi un poligon pentru jocurile când crude, când graţioase ale Zodiei Balanţei. Toate evenimentele cheie din viaţa scriitorului (şi n-au fost puţine), s-au petrecut sub acest semn. Toate, cu excepţia unuia singur.

Dar, să începem cu un moment din istoria astronomiei. În anul 1582, Papa Grigore al XIII-lea a emis bula *Inter gravissimas* prin care se realiza o corectare ştiinţifică a calendarului iulian, în exerciţiu până atunci. În secolul al XVI-lea şi în următorul, socoteala zilelor, aşadar a scurgerii perceptibile a timpului, era în urmă cu zece zile faţă de revoluţia reală a Pământului în jurul Soarelui şi în raport cu alte fenomene astronomice obiective. Jumătate din viaţa lui Miguel de Cervantes Saavedra s-a scurs înaintea apariţiei bulei papale, iar cealaltă jumătate după edictarea ei. Potrivit stilului vechi al calendarului, Zodia Cumpenei se cuprindea între 13 septembrie şi 12 octombrie, iar conform celui nou, aceeaşi constelaţie fixă strălucea pe cer în intervalul 23 septembrie - 22 octombrie. Şi totuşi, indiferent de stilul calendarului, întâmplările decisive din viaţa autorului lui Don Quijote şi-au făcut loc sub semnul zodiacal amintit care s-a întâmplat să se afle la zenit în ani diferiţi. Cu excepţia primei date menţionate, nu vom indica ambele calendare, de stil vechi şi de stil nou, pentru a nu complica expunerea capriciilor destinului.

Miguel de Cervantes s-a născut, aşadar, la 9/19 octombrie 1547, la Alcalá de Henares, ca fiu al lui Rodrigo de Cervantes Saavedra şi al Leonorei de Cortinas. Cele dintâi texte literare, nişte sonete, le-a scris în latină, dar prima sa carieră a fost cea a armelor. Astfel a luptat el ca soldat, pe puntea vasului *La Marquesa*, când flota hispano-veneţiană a înfrânt-o pe cea otomană la Nafpaktos, la intrarea în golful Corint, localitate cunoscută mai degrabă sub numele de Lepanto. Era ziua de 7 octombrie 1571. În această bătălie, soldatul Miguel de Cervantes, bolnav cu febră în infirmeria vasului, a cerut să fie scos pe punte spre a lupta. A fost rănit de trei gloanţe turceşti la braţul stâng de care nu s-a mai putut folosi tot restul vieţii. De aici i se naşte porecla ”el manco de Lepanto” (ciungul de la Lepanto). La încheierea serviciului militar, spre a se lăsa la vatră, se întorcea acasă cu vasul *El Sol*, în drum de la Napoli la Barcelona.

Numai că, în dreptul coastelor Franţei, nava a fost atacată de unul dintre cei mai temuţi corsari ai Mediteranei, albanezul Dali-Mami, iar Miguel de Cervantes şi fratele său Rodrigo au căzut prizonieri. Era tot o zi din Balanţă, 26 septembrie a anului 1575. Cei doi fraţi au fost vânduţi ca sclavi în Alger.

După cinci ani, părinţii au reuşit să-l răscumpere pe Rodrigo. Alţi bani, însă, nu mai aveau. Aşa că Rodrigo a hotărât să revină clandestin la Alger, pentru a-l recupera şi pe fratele său. Acesta a evadat într-o altă zi de sub semnul Cumpenei, la 28 septembrie 1580. S-a ascuns într-o grotă a ţărmului, dar Rodrigo, aflat cu o barcă în larg, n-a putut să se apropie din pricina puternicei paze de coastă a maurilor. A doua zi, Miguel a fost descoperit şi aruncat în lanţuri.

În sfârşit, în anul următor, la începutul lui octombrie, deci, tot în zodia Balanţei, Miguel de Cervantes a fost eliberat şi a izbutit să debarce la Barcelona. Pornise înspre acest port cu şase ani înainte.

Chiar şi povestea lui Don Quijote îi este datoare aceluiaşi semn zodiacal: aprobarea pentru tipărirea romanului a fost dată de cenzorul Inchiziţiei, Francisco Márquez, la 26 septembrie 1604.

Spuneam că un singur eveniment major din destinul lui Cervantes nu s-a petrecut în zodia Cumpenei: moartea scriitorului. S-a stins din viaţă la aceeaşi dată cu Shakespeare, 23 aprilie 1616. Numai că Cervantes a murit într-o sâmbătă, iar Shakespeare într-o marţi...

NOSTRADAMUS

Taumaturg şi inventator

Oricât de ciudat ar părea, Michel de Nostredame, cunoscut de asemenea sub numele de Nostradamus (1503-1566), este mai renumit pentru opera sa ocultă decât pentru numeroasele lui reuşite publice. Celebrele-i profeţii, deşi încă nedecriptate, au eclipsat toate celelalte preocupări şi performanţe ale sale. Nostradamus a ajuns să fie identificat numai cu aceste preziceri, cu toate că el a fost un foarte cunoscut medic în epocă, student al venerabilei facultăţi din Montpellier. Când, în 1525, în sudul Franţei a izbucnit o epidemie de ciumă, mulţi medici au dat bir cu fugiţii, în timp ce studentul Michel de Nostredame bătea satele şi oraşele cu un leac inventat de el, cu efecte limitate, dar reale, împotriva temutei boli bubonice. Remediul se compunea din pastile şi dintr-o pudră de impregnat hainele. Dar Nostradamus, fidel unui cult propriu al secretului, n-a vrut să dezvăluie reţeta prafului său vindecător. Susţinea că l-a obţinut din apă de trandafir şi pulbere de chihlimbar albastru. Se ştie însă că în natură nu există ambră de culoarea cerului.

După patru ani însă, era să i se refuze titlul de doctor din pricina invidiei şi intrigilor altor medici. A fost pus totuşi în drepturi datorită puternicei veneraţii a ţăranilor salvaţi de cumplita molimă şi graţie deosebitei aprecieri a colegilor săi. Faima dobândită l-a ajutat să-şi deschidă un cabinet medical în centrul Franţei, să ia în căsătorie o tânără frumoasă şi bogată cu care a avut doi copii. Dar nenorocul stătea şi el la pândă: a fost convocat la o anchetă a Inchiziţiei într-un alt oraş, reţinut acolo mai multe zile, iar la întoarcerea acasă, şi-a găsit soţia şi copiii răpuşi tocmai de ciumă.

Nespus de îndurerat, a pornit-o din nou ca medic itinerant prin sudul Franţei, Italia şi Sicilia, câştigându-şi în zece ani prestigiul de făcător de minuni în vindecarea a tot felul de suferinţe. Faima recucerită i-a adus şi o pensie viageră. La 44 de ani, s-a recăsătorit cu văduva bogată Anne Ponsarde Gemelle cu care a avut şase copii şi s-a stabilit la Salon de Provence unde a deschis un laborator de cosmetice şi un observator astronomic în podul casei sale. Pe baza studierii cerului şi a fenomenelor meteorologice, el a publicat o serie de almanahuri de mare succes la public. Acestea apăreau la sfârşitul

anului, conţinând previziuni asupra anului următor, cu referiri la agricultură, la meşteşuguri, la starea vremii. Nu aveau un caracter esoteric. Totodată, savantul se considera un adept al astronomiei judiciale. Înţelegea prin aceasta o astronomie judicioasă, raţională, ştiinţifică, opusă speculaţiilor astrologice extravagante.

Cărturarul şi-a pus înţelepciunea şi în slujba unor scopuri domestice, prea puţin cunoscute. A iubit-o mult pe cea de a doua soţie a sa. De dragul Annei, Nostradamus a redactat un *Tratat de farduri şi dulceţuri*. De altfel, el este inventatorul recunoscut al tehnicii de glasare a fructelor. Voia ca soţia lui să consume alimente alese şi să fie blondă şi durdulie ca o ducesă. Când bizarul ei soţ şi-a prezis cu exactitate data morţii, 2 iulie 1566, Anne a fost singura care l-a crezut. După moartea lui, ea s-a călugărit la Mănăstirea Sf. Francisc în curtea căreia se află mormântul soţului ei, la Salon de Provence.

Ce a prevăzut cu adevărat Nostradamus?

Opera aşa-zis profetică a lui Michel de Nostredame care a tulburat serios secolele de după el, cuprinde zece centurii, astfel numite de la ”centum” – o sută. Ele poartă acest nume deoarece fiecare conţine câte o sută de catrene, în total 4000 de versuri. După mărturia autorului, acestea sunt scrise în argoul ”verlan”, un amestec de franceză a epocii, de latină, de greacă, ebraică, italiană, spaniolă plus jocuri de litere şi de cuvinte. Potrivit cercetătorului german Manfred Dimde, lectura acestor scrieri trebuie să înceapă cu centuria 5, catrenul 55 corespunzând anului 1555 în care au fost redactate şi publicate primele profeţii. Pentru secolul următor trebuie să se parcurgă centuria a şasea ş.a.m.d.

Sensul exact al acestor premoniţii rămâne însă greu de descifrat, cu toate că celebritatea lui Nostradamus a făcut explozie la Paris în anul 1559. Precedat de aura sa de astronom şi medic, el fusese invitat la curte cu trei ani înainte. Într-unul din catrenele deja publicate, scria ceva ridicol şi incredibil şi anume că, în curând, un bărbat chior va deveni rege al Franţei. Pe tron, domnea Henric al II-lea, iar catrenul spune: ”Tânărul leu îl va înfrânge pe cel bătrân / Pe un teren de luptă, într-un singur duel / El îi va străpunge ochii din capul ocrotit de o colivie de aur / După două înfruntări, o ultimă lovitură, apoi el va muri de o moarte cumplită.”

La 1 iulie 1559, pe când regele participa la un turnir, lancea prietenului său, contele de Montmorency care-i era adversar în competiţie, a străpuns accidental coiful de aur al regelui şi i-a pătruns acestuia în ochi. Contele era într-adevăr mai tânăr decât Henric. O aşchie din lancea ruptă a produs o a doua rană, iar suveranul a îndurat dureri cumplite timp de zece zile după care a murit. Ca urmare a acestei întâmplări nefericite, el a fost singurul monarh al Franţei cu un singur ochi. În faţa exactităţii unei asemenea profeţii, văduva lui Henric al II-lea, Caterina de Medici, l-a numit pe ciudatul clarvăzător medic curant al fiului ei, viitorul rege Carol al IX-lea şi l-a protejat pe vizionar de toate adversităţile în creştere în socetatea timpului.

Dar ce a mai anticipat cu adevărat Nostradamus?... În tentativele de decriptare a catrenelor s-au utilizat numeroase chei. Specialiştii sunt de acord, în general, că Nostradamus a prezis incendiul Londrei din 1667, instituirea premiului Nobel, ascensiunea lui Hitler şi rebeliunea anticomunistă din 1956, din Ungaria. Acolo unde el a vorbit despre prăbuşirea ”omului roşu într-o prăpastie adâncă”, unii au crezut că recunosc căderea comunismului.

Dar Nostradamus, om cu frica lui Dumnezeu, care ştia că ceasul sfârşitului lumii, după cum spune Evanghelistul, “nu-l ştiu nici îngerii, ci numai Tatăl”, nu a indicat o anume dată pentru capătul timpului. Unii cred însă că premoniţiile sale se termină în anul 3797 şi de aceea dau această dată ca bornă finală a vremurilor.

În schimb, Michel de Nostredame şi-a prevăzut cu claritate propriul sfârşit, vorbind despre sine, mai întâi la persoana a treia, apoi, în mod neobişnuit, la persoana întâi. Iată catrenul:

“Întors din misiune, dar al regelui, ţinut în loc, nu va mai face nimic.
Se va întoarce la Dumnezeu.
Prietenii mei apropiaţi şi cei din sângele meu,
Mă vor găsi mort între pat şi masa de lucru.”

Într-adevăr, astfel a fost descoperit Nostradamus, în dimineaţa de 2 iulie 1566.

SATURN ÎNCOLĂCIT DE ŞERPI

Dintre toate inelele ”nepurtate” pe degete, cele mai celebre sunt desigur inelele planetei Saturn. Prin luneta sa, Galileo a văzut patru, iar până la incursiunile sondelor americane spre marginile sistemului solar, se credea că numărul lor nu trece de cinci.

La ora actuală, astronomii nici nu mai ştiu cum să le numere, fiindcă cercurile cu pricina sunt formate din particule de materie şi mai mari, şi mai mici. Aflate în mişcare, aceste centuri uneori se pot întrepătrunde. În orice caz, NASA a numărat 15 până la 17 inele în jurul lui Saturn.

Despre ele a vorbit pentru prima oară Galileo Galilei, după ce a văzut, aşa cum am arătat mai sus, numai patru prin luneta sa. Astăzi, primordialitatea lui Galileo este negată. Contestaţia, lansată în anii ,90, vine din partea compatriotului său, profesorul Giovanni Pettinato, de la Universitatea din Roma. El susţine că nu Galileo a inventat luneta.

Obiecţii în această direcţie, destul de întemeiate, s-au mai exprimat. S-a demonstrat că olandezii au cunoscut luneta înaintea fizicianului şi astronomului italian. Dar, în Olanda ocheanul se afla în mâna unor meşteri, a unor tehnicieni, nu a unor savanţi, drept care el nu a fost făcut celebru de vreo descoperire ştiinţifică la care să fi fost folosit.

Numai că profesorul Giovanni Pettinato nu se referă la olandezi. El afirmă că ocheanul este o invenţie babiloniană. Îşi argumentează ipoteza cu texte de acum 3.000 de ani, în care este descrisă planeta Saturn. Dacă n-ar fi văzut-o prin lunetă, vechii mesopotamieni n-ar fi descris-o ca fiind nu înconjurată de inele, ci... încolăcită de şerpi.

Alte argumente aduse de Pettinato în favoarea primatului mesopotamienilor ţin de descoperirea, în palatul lui Nimrod, a unor puternice lentile de cristal şi de faptul că civilizaţia dintre Tigru şi Eufrat se caracteriza printr-o bună cunoaştere a cerului. De altfel, zodiacul bazat pe douăsprezece constelaţii fixe vine de la Babilon, numit de aceea zodiacul caldeean.

CABINETUL NEGRU AL LUI CROMWELL

La mijlocul secolului al XVII-lea, Oliver Cromwell şi secretarul său de stat John Thurloe au organizat un serviciu secret bine pus la punct, în ale cărui atribuţii intra şi cenzurarea corespondenţei. Cunoscută sub numele de "Cabinetul negru", această agenţie de contrainformaţii se străduia să-şi asigure colaborarea celor mai renumiţi criptografi ai epocii, iar rezultatele erau adesea pe măsura eforturilor. Dezlegând codul secret al unei scrisori, doctorul John Walles din Oxford a izbutit, în 1654, să deconspire complotul emigranţilor regalişti împotriva lui Cromwell.

Sistemul folosit nu era însă dintre cele mai simple. Mai întâi plicurile erau deschise cu grijă, mesajele extrase, transcrise şi reintroduse în plicuri. Toate aceste operaţiuni necesitau mult timp şi multă migală. O soluţie mai economicoasă a apărut pe neaşteptate într-o zi, când secretarul de stat a primit vizita unui necunoscut care şi-a oferit serviciile. El a ţinut cu tot dinadinsul să rămână anonim. Printr-un procedeu pe cât de ingenios, pe atât de enigmatic, bărbatul a demonstrat că reuşea să copieze textul oricărei scrisori în câteva minute fără să deschidă plicul!... "Cerneala" folosită pentru această copiere dispărea după câteva ore. Timp suficient la dispoziţia lui John Thurloe pentru a lua cunoştinţă de conţinutul mesajelor.

Anonimul personaj a rămas în serviciu în toată perioada cât Cromwell şi fiul său, Richard, s-au aflat la putere. Lordul protector al Angliei a fost, printre altele, apărat de efectele nocive ale unei scrisori otrăvite, expediate din Franţa. De asemenea, informaţiile din misivele "copiate" au ajutat la dejucarea uneltirilor societăţii regaliste Nodul pecetluit care plănuia să-l asasineze. Au fost descoperiţi conspiratorii ce introduceau în ţară arme şi muniţii, camuflate în lăzi de săpun sau sticle de vin. Odată cu venirea lui Carol al II-lea la putere, decriptorul s-a făcut nevăzut, luând cu sine şi secretul preţiosului procedeu, care n-a fost identificat niciodată.

Acest mister i-a preocupat pe specialiştii englezi, care au emis ipoteza unui soi de "fotografiere" prin plic fără fixare cu hiposulfit, ceea ce ar explica ştergerea cuvintelor după un anumit interval de timp. O altă interpretare spune că nu ar fi vorba de o substanţă fotosensibilă, ci mai degrabă de una care îşi

schimbă culoarea în apropierea cernelii de pe filele scrisorii. Probabil că anonimul nostru ungea, în prealabil, cu strania mixtură transparentă, foile de hârtie pe care obţinea copia. În orice caz secretul său nu a fost descifrat nici până în ziua de azi.

MESIA DIN SMIRNA

După cum prea bine se ştie, evreii îl aşteaptă şi astăzi pe Mesia. Ei nu l-au recunoscut pe Mesia în Iisus Hristos sau, mai exact, cei care l-au recunoscut ca atare, au părăsit legea Vechiului Testament , asimilându-se creştinilor. Poporul lui Israel însă, păstrător al învăţăturii lui Moise, oriunde s-a aflat risipit prin lume, a crezut constant în venirea unui Mântuitor al său. În unele mici comunităţi, zvonuri despre sosirea lui Mesia au produs din când în când agitaţie. Cel mai important eveniment de acest fel s-a petrecut la Smirna, în anul 1665.

În luna septembrie a acelui an, în faţa unei mulţimi delirante, un oarecare Sabbatai Zwi s-a autoproclamat Mesia. E adevărat că unele zvonuri bizare circulau de la o vreme pe seama lui. Sabbatai nu şi-ar fi asumat acel mare risc, dacă n-ar fi fost ucenicul său Nathan din Gaza. Acesta din urmă, avea însuşiri paranormale. I-a spus lui Sabbatai că pe el l-a văzut într-un extaz ca fiind Mesia.

Vestea s-a răspândit repede în lume şi un entuziasm puţin obişnuit a cuprins toate comunităţile evreieşti din Europa, din nordul Africii şi din Orient. Noul Mesia s-a deplasat la Istanbul, cu intenţia de a-i converti pe musulmani. La 6 februarie 1666, a fost arestat de Mustafa Paşa. Pentru a evita martiriul, a trecut la islamism. Asemenea atitudine era uimitoare în cazul unui Mesia, dar explicabilă în cazul lui Sabbatai. El era un om care trecea adesea de la crize de tristeţe profundă la manifestări de exaltare.

Vestea trădării noului Mesia nu i-a descurajat la început pe credincioşi. Ei îl ascultau pe Nathan din Gaza şi pe alţii care afirmau că un adevărat Mesia trebuie să parcurgă toate fazele răului până la capăt. Nici o credinţă greşită, nici un întuneric spiritual nu-l poate birui. Totuşi, de la o vreme, văzând că Mesia nu se mai întoarce din necurăţie, unii au început să se îndoiască.

Este ciudat că Sabbatai nu a scris nimic, nu a rostit nici o vorbă memorabilă, nu a făcut nici o minune. Cu toate acestea, au existat unii care au crezut în el. Majoritatea israeliţilor însă îl aşteaptă şi astăzi pe Mântuitorul lor.

Scriitorul Manès Sperber (1905-1984), crescut într-o familie evreiască hasidică din Galiţia, într-un shtetl pe Prut, îşi aminteşte cum bunicul său,

înveşmântat în alb, urca uneori vara, la apusul soarelui, pe colina din afara orăşelului şi privea îndelung în zare să vadă dacă vine Mesia.

BLESTEMUL STEJARULUI

La câţiva kilometri de portul american Norfolk, statul Virginia, pe o colină ţinând de mica aşezare Compton Hill, se înalţă un stejar ce poate fi calificat drept cel mai straniu şi mai paranormal arbore din lume. A fost plantat aici pe la 1584, de marele navigator englez Walter Raleigh. Se ştie că, după moartea reginei Elisabeta I, Raleigh a fost aruncat în închisoare pentru 13 ani, iar apoi executat. Se spune că a fost primul blestem al copacului de care, în secolul XVII, coloniştii englezi obişnuiau să-i spânzure pe indienii capturaţi în lupte şi pe sclavii negri. Victimele erau îngropate pe colină, în jurul stejarului.

Pe la anul 1679, coloniile engleze de dincolo de ocean erau tulburate de obsesia vânătorii de vrăjitoare. Autorităţile au arestat atunci la Norfolk o tânără de 20 de ani, pe nume Henriette Walker, pe care au acuzat-o de vrăjitorie, de fabricarea unor filtre magice şi de comunicare cu spiritele. În actele procesului era descrisă ca fiind: ”Foarte frumoasă şi lascivă, dedată comerţului carnal cu diavolul şi cu nenumăraţi bărbaţi.”

Henriette a fost condamnată la moarte prin ardere pe rug, numai că primele două tentative de execuţie au eşuat. De fiecare dată când se aprindea rugul, o ploaie violentă stingea focul. În acest timp, condamnata profera blesteme la adresa celor ce o osândiseră. S-a decis atunci ca Henriette să fie spânzurată de stejarul de pe colină. Dar şi de data aceasta, mai întâi s-a rupt o creangă, apoi s-a frânt funia.

Abia a treia oară au izbutit s-o ucidă pe frumoasa Henriette Walker. Dar ea a murit neobişnuit de greu, împroşcându-i din ştreang cu tot felul de imprecaţii pe autorii condamnării ei. Întâmplător sau nu, toţi cei 12 judecători care o trimiseseră la spânzurătoare, au pierit de moarte violentă. La începutul secolului XIX, autorităţile au vrut să taie stejarul zis de acum ”al diavolului”, dar o creangă zdravănă, desprinsă din senin, a ucis doi lucrători. Primarul a decis atunci să aducă tăietori din oraşul vecin Portsmouth, însă, pe când se îndrepta cu ei spre Compton Hill, calul lui s-a cabrat, iar primarul a căzut, rupându-şi gâtul.

În timpul războiului de secesiune, în zonă au avut loc lupte crâncene. Ghiulelele au culcat toţi arborii şi casele la pământ, cu excepţia stejarului blestemat. S-a observat că arborele atrage trăsnetele, dar nu suferă arsuri. De

la o vreme, pe colină nu creşte iarba, nu se vede o floare. Studiul radioactivităţii din zonă a reperat unde de o natură ciudată emanate de stejar. Fireşte că spiritiştii n-au pierdut prilejul de a afirma că în fiinţa arborelui s-a strecurat duhul Henriettei Walker.

Stejarul se înalţă semeţ pe colină şi astăzi. Are peste 400 de ani. Adresa lui: Compton Hill, Virginia, pe măgura dintre un golf stâncos şi o pădure.

PE CE JURAU REGII FRANŢEI

La încoronare, regii Franţei depuneau jurământul în Catedrala Notre Dame, din Paris şi în superba Catedrală din Reims, în estul ţării. În acest din urmă loc, obişnuiau să jure pe o carte masivă, ferecată în argint şi conţinând o scriere total necunoscută pentru francezi, dar considerată sacră. Culmea este că nimeni nu şi-a dat seama despre ce era vorba până la vizita în Franţa, în 1717, a lui Petru I, ţarul Rusiei.

Petru a scandalizat pe toată lumea cu moravurile sale. Refuza ospitalitatea conţilor şi a marchizilor, preferând să doarmă prin hanuri sau chiar prin grajduri pe un maldăr de paie. Se purta extrem de familiar cu poporul, iar duceselor şi prinţeselor le prefera guvernantele şi mai ales prostituatele. A fost invitat şi la Catedrala din Reims. A dat cu ochii de cartea sacră pe care jurau regii Franţei, a deschis-o şi, pe neaşteptate, a început să cânte din ea pasaje din *Evanghelia după Ioan* în slavonă.

A fost un şoc general. Cartea era scrisă, într-adevăr, în litere chirilice şi în limba slavonă. După mai bine de o sută de ani, la cererea familiei imperiale ruse, s-a realizat o copie care a fost îndelung studiată. Filologul rus Piotr Biliarski şi-a dat seama însă că textul nu fusese transcris de către un slav. Apăreau numeroase greşeli de limbă şi mai ales soluţii gramaticale neobişnuite. Biliarski a avansat ipoteza, confirmată ulterior de Hasdeu şi de alţi specialişti, că autorul transcrierii textului trebuie să fi fost un român.

Într-adevăr, greşelile de slavonă sunt de fapt transpuneri în acest vechi idiom ale unor structuri din limba română. De exemplu, în cartea de la Reims, genitivul şi dativul substantivelor are aceeaşi formă, la fel ca în română, în timp ce în slavă terminaţiile celor două cazuri sunt cu totul diferite. Apar apoi prescurtări specifice limbii române, inexistente în slavonă. De pildă, ”n-am” pentru ”nu am” sau ”c-un” pentru ”cu un” etc. Unele nume de sfinţi sunt prelungite cu ”u” ca şi cum ar fi articulate româneşte: Mihailu, Gavriilu, Daniilu. Putem fi siguri astăzi că această carte a fost transcrisă de un călugăr moldovean care cunoştea parţial slavona, operaţiune ce a avut loc în secolul XIV. Cartea a ajuns în Franţa prin intermediul regelui romano-german Carol al IV-lea. Pe acest document, cu o scriere necunoscută pentru ei, aşternută de un

moldovean în slove chirilice şi în slavonă, au jurat şi s-au încoronat în urma acestui jurământ, regii din două dinastii ale Franţei: Valois şi Bourbon.

CE RĂU LE-A FĂCUT *BURICUL PĂMÂNTULUI*?

Nu, întrebarea plină de mirare nu se adresează presupuşilor vizitatori cosmici ai insulei Paştelui, ci celor identificabili, pământenilor. Mai precis, navigatorilor europeni şi americani. Fără isprăvile lor din secolele trecute, astăzi ni s-ar fi dezvăluit, poate, misterul statuilor uriaşe, al scrierii rongo-rongo şi al vieţii spirituale din insula numită de băştinaşi Rapa Nui, adică ”Buricul Pământului”. Ei ar putea avea dreptate cu acest nume. Insula se află în Pacificul de sud-est, fără nici un petic de uscat de jur împrejur pe o rază de 2000 de mile. Când a descoperit-o, în 1722, căpitanul olandez Jacob Roggeveen a botezat-o cu numele zilei în care i s-a ivit în cale, aceea a Paştelui. Nu s-a sfiit însă ca, în aceeaşi sfântă zi, să tragă asupra localnicilor. Jurnalul de bord al navei sale nu consemnează nimic despre relieful, populaţia, fauna şi flora insulei, nimic despre uriaşele statui răspândite peste tot.

În 1770, insula este luată în stăpânire, în numele viceregelui din Perú. În următorii doi ani spaniolii efectuează primele cartografieri.

Peste alţi doi ani, apar corăbiile exploratorului englez James Cook. El pretinde că a fost nevoit să recurgă la arme împotriva localnicilor, fiindcă aceştia îi furau tot felul de obiecte de pe nave. Cook descrie pentru prima oară statuile, unele în picioare, altele răsturnate.

În 1786, acostează contele francez de Lapérouse, care nu agresează pe nimeni, ci, dimpotrivă, lasă pe insulă seminţe, plante, capre şi păsări.

În schimb, în 1805, nava americană Nancy capturează 22 de locuitori pe care, neputându-i folosi pentru vânătoarea de foci, îi îneacă în plin ocean. Şase ani mai târziu, echipajul unei baleniere americane face exerciţii de tir trăgând în femeile pascuane ce se întorceau înot la mal, după ce petrecuseră o noapte la bord. În 1862, şase nave peruviene capturează şi îmbarcă aproape o mie de insulari, folosiţi apoi ca sclavi la exploatarea depozitelor de guano de pe coastele continentului. Cei 15 supravieţuitori aduc la întoarcere variola, care macină jumătate din locuitorii din Rapa Nui.

În zilele noastre, mai există în lume, dar nu pe Insula Paştelui, 24 de tăbliţe cu misterioasa scriere pascuană, rongo-rongo. Este o succesiune de glife, semne grafice, unele sub formă de desene. Şirul de semne porneşte de la

stânga la dreapta, iar de la capăt, se întoarce formând un rând mai jos, dinspre dreapta către stânga, ca la al treilea nivel, să reia direcţia iniţială dinspre stânga către dreapta. Acest mod de direcţionare şi înşiruire a unui text scris a fost denumit cu un termen grecesc “boustrophedon” – inversat.

Între timp, populaţia rămasă după masacre şi epidemii, trecută cu forţa la creştinism, a refuzat să-şi mai amintească vechile cunoştinţe, legende sau credinţe, considerându-le inspirate de diavol. Nimic despre scrierea rongo-rongo pe tăbliţe de lemn sau chiar pe suprafeţe de piatră, nimic despre semnificaţia sculpturilor gigantice.

Aşa se face că astăzi, în Buricul Pământului de la capătul lumii, unele dintre cele mai şocante enigme ale planetei zac, nu atât tăcute cât amuţite, sub cerul liber.

VIZIONARUL EMANUEL SWEDENBORG

Născut în 1688 la Stockholm, Emanuel Swedenborg a devenit celebru ca inginer de mine, astronom, medic, zoolog, anatomist, finanţist, economist şi deputat. Era o adevărată enciclopedie. A scris cărţi privind unele probleme de fizică, astronomie şi mineralogie, şi-a publicat descoperirile cu privire la funcţia scoarţei cerebrale şi a glandelor cu secreţie internă, fapt pentru care este considerat un precursor al medicinei moderne. A studiat de asemenea teologia. Doctor în filosofie la 21 de ani, Swedenborg a călătorit în întreaga Europă pentru a se întâlni cu somităţile ştiinţifice ale timpului său. Când s-a întors în Suedia, în anul 1714, cunoştinţele sale enciclopedice şi teoriile sale ştiinţifice îndrăzneţe, care-l fac şi azi să apară în postura unui precursor de geniu a numeroase descoperiri, i-au adus faimă şi onoruri.

Mai târziu, la vârsta de 56 de ani, Swedenborg şi-a schimbat radical tonul discursului. El scria: “Domnul mi s-a arătat şi mi-a dat puterea de-a comunica cu spiritele şi cu îngerii.” De multă vreme îşi nota visele considerându-le semne ale unei alte realităţi. S-a consacrat de asemenea unor exerciţii de meditaţie, inclusiv prin controlul respiraţiei. În 1745, ajuns la apogeul carierei sale de consilier guvernamental şi înnobilat de regele Suediei pentru merite ştiinţifice şi tehnice, a cerut să fie eliberat din toate funcţiile pentru a se dedica misticii şi prezicerii viitorului.

Două sunt evenimentele care l-au făcut celebru pe Swedenborg ca vizionar. Tocmai se întorsese din Anglia şi se oprise la Göteborg, în casa unui prieten. Deodată, pe la ora şase seara, a avut o viziune despre un incendiu ce tocmai mistuia Stockholmul. Abia peste 24 de ore au ajuns la Göteborg informaţii despre acest eveniment, ştiri care au confirmat întru totul viziunea lui Swedenborg.

Al doilea caz este relatat de către Immanuel Kant: văduva ambasadorului Olandei în Suedia a primit de la un bijutier o factură cu o valoare foarte mare. Dar femeia era convinsă că defunctul ei soţ achitase factura de care ea uitase unde fusese pusă. Atunci, a decis să apeleze la Swedenborg rugându-l să ia legătura cu defunctul pentru a-l întreba unde se găseşte documentul. Vizionarul

s-a prezentat acasă la văduvă şi i-a arătat un sertar secret dintr-un dulap în care se afla, într-adevăr, chitanţa de pe urma achitării sumei.

LOGOFĂTUL VALAH ŞI IROCHEZII

Vlad Boţulescu din Mălăieşti s-a stins foarte probabil în jurul anului 1764, în celulele castelului Sforza din Milano, după cel puţin 18 ani de detenţie. Data naşterii sale nu poate fi decât aproximată la cumpăna celor două secole, XVII şi XVIII, dar locul de obârşie este pesemne cel ataşat numelui, satul ori moşia Mălăieşti din Prahova. Din amintirile unui prelat sârb, e cert că a urmat Academia Domnească de la Bucureşti în timpul celor doar doi ani pe tron ai lui Ştefan Cantacuzino (1714-1716), şi că a fost chiar logofăt al acestuia. Tot din scrierile mai târzii ale altora, rezultă că l-a însoţit pe vodă la Istanbul unde, împreună cu tatăl său Stolnicul Constantin Cantacuzino, domnitorul a fost executat la porunca sultanului. Era vorba de acelaşi padişah care-l omorâse şi pe Brâncoveanu, între altele, la uneltirile sus-numitului stolnic.

Evadarea şi rătăcirile

Alături de soţia rezidentului olandez la Poartă, logofătul Vlad de Mălăieşti a ajutat la salvarea văduvei şi a celor doi fii ai lui vodă, izbutind să-i îmbarce pe o navă engleză cu destinaţia Italia. Aici, doamna Păuna îi solicită suveranului pontif scrisori de recomandare către împăratul Carol al VI-lea de Habsburg de la care spera sprijin în recuperarea proprietăţilor familiei din Transilvania şi chiar în instaurarea ca voievod al Valahiei al unuia din fiii ei. Îl roagă de asemenea să-l iscălească documente de susţinere pe lângă Republica Veneţiană din băncile căreia visa să scoată o parte din depozitele lui Brâncoveanu. Ajutorul obţinut a fost însă departe de aşteptări.

Vânat de otomani pentru organizarea evadării Cantacuzinilor din Istanbul, Vlad Boţulescu se refugiază la Belgrad, apoi, cu recomandări elogioase din partea mitropolitului Serbiei, ajunge la curtea lui Petru I, întâlnindu-se acolo cu văduva Păuna Cantacuzino şi cu cele două beizadele, Radu şi Constantin. Din această clipă, soarta lui Vlad din Mălăieşti este legată de cea a principilor Cantacuzini. Cel mai neastâmpărat dintre ei, Radu, dăduse deja ochii cu ţarul ruşilor la Amsterdam în 1717 şi tot în acel an, fusese primit la Paris de către Regent. Tuturor le ceruse sprijin pentru dobândirea tronului Ţării Româneşti. În neliniştea lor fără leac, fiii de domn părăsesc Petersburugul din pricini obscure,

probabil rivalităţi şi intrigi, peregrinează prin Polonia, Germania, Austria, oprindu-se în cele din urmă la Belgrad.

Un fabulos ordin cavaleresc

Capitala Serbiei e locul unde Radu dă peste nişte aventurieri şireţi sau doar mitomani, împreună cu care fabrică un arbore genealogic fabulos al unui imaginar Ordin Cavaleresc Constantinian. Tânărul Cantacuzino nu ezită să se lase proclamat Mare Maestru al ordinului. Fireşte că generaţiile cavalereşti descindeau din Constantin cel Mare, îmbrăţişând favorizant ramura valahă a Cantacuzinilor. Fraţii Radu şi Constantin, împărţind cu generozitate titluri în numele ordinului, scot şi oarecari profituri. Pe de altă parte, Radu reuşeşte să devină ofiţer în oştirea habsburgică. Pe drapelele husarilor săi iliri, ţese cele mai fanteziste blazoane constantiniene. Îşi împodobeşte pretenţiile la tronul Valahiei cu o abundentă înşiruire de titluri de nimeni recunoscute: se declară „descendent legitim din Constantin cel Mare şi alţi împăraţi romani ai Constantinopolei, duce al Munteniei, al Moldovei şi al Basarabiei, despot al Peloponesului, principe al Tesaliei şi Macedoniei, comite al Epidaurului şi Corintului, marchiz de Ilfov, Romanaţi, Teleorman, Suceava, Galaţi, Ialomiţa, Prahova, Dâmboviţa,dinast al Oltului şi Mehedinţilor, hospodar al Hotinului şi Giurgiului, baron de Telega şi al ţărmurilor Dunării, domn al Transilvaniei şi Ucrainei, guvernator al Ordinului Sf. Gheorghe” etc.

În 1745, fraţii Cantacuzino intră în conflict cu Casa de Habsburg. Aceasta le interzice să mai folosească titlurile Ordinului Constantinian în afara neamului cantacuzinesc. O sursă de venituri este astfel amputată. Plin de datorii, Radu se lansează în comploturi împotriva împărătesei Maria-Tereza, trecând de partea rivalului ei, Carol al VII-lea. Uneltirile sunt descoperite, iar Constantin aruncat în închisoare sub acuza de a fi instigat în secret la un conflict austro-turc. Eliberat abia după 35 de ani, moare în scurt timp. Vlad zis Vladislaus comes a Malaesco, secretar şi cancelar al marelui maestru al Ordinului Constantinian, Radu Cantacuzino cu toate titlurile, este osândit la pedeapsa capitală, comutată ulterior în detenţie la castelul Sforza, nu se ştie pe ce termen. Malaesco recunoaşte că a complotat cu cei doi fraţi, că a purtat corespondenţă cu ei, că ştia ce pun la cale. Radu însă scapă. Reapare mai

târziu prin Germania, iar la Hamburg, chiar relansează fantasmagoria ordinului său cavaleresc într-o broşură.

Tălmăcirea salvatoare

În acest timp, la Milano, Vlad Boţulescu zăcea, cum însuşi scrie: „În strâmtoare închis, cu nimenea grăind şi nici într-o parte cu nimenea corespondenţie având". I s-au pus însă la dispoziţie cărţi din biblioteca fortăreţei precum şi hârtie. Logofătului i s-a făcut dor de limba maternă şi, în loc să scrie opere originale în numeroasele graiuri pe care le stăpânea, a hotărât să traducă în română lucrări ce se cuprind în trei volume publicate în 2014, sub genericul Vlad Boţulescu de Mălăieşti – *Scrieri,* la Editura Univers Enciclopedic Gold, cu importante contribuţii ale istoricilor Ovidiu Olar şi Andrei Timotin, pe care le folosim şi noi ca izvoare în excursul de faţă. În volumul al doilea, apare un document extrem de curios care trimite la aventura marilor descoperiri geografice. Regele Francisc I al Franţei l-a însărcinat pe navigatorul Jacques Cartier din Saint-Malot să caute un drum spre China prin nordul continentului american. Urcând pe fluvii din Canada, bretonul a crezut o vreme că va răzbate dincolo pe o astfel de cale. I-a cunoscut pe irochezi, s-a bucurat de ospitalitatea lor, iar când o boală ciudată i-a măcinat echipajul, acei băştinaşi l-au învăţat să-şi trateze bolnavii cu seve din coaja unui anume arbore. Leacul s-a dovedit salutar.

Cartier a întreprins trei expediţii în Canada în prima jumătate a secolului XVI şi, după fiecare, a scris câte o carte. Primul şi al treilea volum s-au pierdut. Cel dintâi s-a păstrat totuşi în traducerea italiană a lui Giovanni Batista Ramusio care a adunat laolaltă memoriile de călătorie de la Marco Pollo până în zilele sale. În lucrarea lui Jacques Cartier tradusă de Ramusio se află şi un glosar de 155 de termeni şi de expresii din limba irochezilor. Acesta reţine atenţia lui Vlad de Mălăieşti sub titlul *Câteva cuvinte den limba unor noroade indiane den America*. Iar el tălmăceşte, prin intermediul italienei, aceste cuvinte irocheze în limba română.

Credem că este prima şi ultima traducere din irocheză în română. Iar prin această ispravă a sa, arată Cristina Ioana Dima de la Facultatea de Litere a Universităţii Bucureşti, logofătul valah salvează micul, dar nepreţuitul vocabular

al lui Jacques Cartier. El nu mai există în traducerea sa princeps, în franceză, păstrându-se doar în italiană şi în română.

Vlad Boţulescu de Mălăieşti a mizat riscant la ruleta politicii secolului XVIII şi a pierdut. S-a sfârşit pesemne în carcerele de la Sforza. A fost un aventurier, dar şi un cărturar remarcabil. Nu numai curiozitatea sa intelectuală o dovedeşte, ci şi cursurile pe care le-a frecventat în tinereţe. La Academia Domnească, l-a studiat pe Aristotel în greacă, în cea nouă, dar cu siguranţă şi în greaca veche, cu profesorul Marcos Porfiropoulos. La Milano, reiese din notele sale, că era la curent cu teoriile despre provenienţa asiatică a amerindienilor, cu legenda unor triburi de piei roşii care pretindeau că s-ar fi ivit pe lume “den găurile adânci de sub pământ” şi cu viziunea religioasă a incaşilor despre originea solară a împăratului lor.

INSULELE DEZOLĂRII

Omul care a văzut pentru prima oară arhipelagul ce avea să-i poarte numele a fost marchizul Charles Yves Joseph de Kerguelen de Trémarec. Era un nobil breton, trimis de Ludovic al XV-lea, cu două corăbii, să descopere un nou continent în extremitatea sudică a planetei. Marchizul a ajuns pe insulele respective la 12 februarie 1772 şi le-a luat în stăpânire, în numele regelui Franţei. Credea însă că se afla în apropierea unui continent necunoscut.

Kerguelen nu a debarcat şi nici nu l-a îndemnat pe vreun om al echipajelor sale să o facă. Era profund impresionat de pustietatea arhipelagului descoperit, motiv pentru care i-a dat numele de Insulele Dezolării. Şi-a dat seama că stăpânul absolut al acestor pământuri era vântul. Un suflu continuu, vuind şi urlând, neîntâmpinând nici o oprelişte.

Dezolat de Insulele Dezolării, navigatorul s-a întors în Franţa, dar a fost trimis înapoi de către rege, cu ordinul de a debarca şi a întreprinde cercetări mai serioase. Kerguelen nu a debarcat nici a doua oară, dând această sarcină unora din ofiţerii săi. Revenit în Franţa, el a fost arestat pentru presupusa încălcare a unor legi marinăreşti.

În aceste ţinuturi îndepărtate a ajuns şi Charles Darwin. El chiar şi-a exemplificat teoria adaptării vietăţilor la mediu cu forţa elitrelor unor insecte în stare să se ridice în zbor în pofida tăriei vântului. Din 1950, arhipelagul poartă numele descoperitorului său, Kerguelen.

Dar aceste insule, unde omul nu a reuşit să înjghebeze nici o aşezare durabilă, sunt faimoase şi pentru altceva: toţi navigatorii ajunşi aici au fost uluiţi de uriaşul arc de stânci care se ridica până la înălţimea de 103 metri. Era o operă a naturii, a frigului şi a vântului. Locul acestei uimitoare minuni a fost numit Port-Christmas.

Despre acest arc de piatră din Kerguelen nu se poate vorbi decât la trecut. Bolta lui s-a prăbuşit cândva, între 1909 şi 1914, probabil ca urmare a unui cutremur. Nu se ştie exact când s-a năruit partea superioară a arcului, fiindcă în

acest răstimp de cinci ani, nici o făptură omenească nu a pus piciorul pe acele ţărmuri. Astăzi, un vapor face legătura o dată la 2 sau 3 luni între Insula Réunion din Oceanul Indian şi Insulele Kerguelen, zise ”ale dezolării”, aflate la 4800 km sud-vest de Australia.

AVENTURA DIAMANTULUI ORLOV

Istoria cunoscută a acestui diamant începe în India, la mijlocul secolului XVIII. Un soldat francez ajunge la Srirangam, în statul Tamil Nadu de astăzi. Aici află că în templul oraşului se găseşte statuia zeului Sri Ranga, având ochii şlefuiţi din diamante. Unul din ochi era cu totul deosebit. Avea o uşoară nuanţă de albastru şi verde, era tăiat în formă de roză, de mărimea unei jumătăţi de ou de găină şi cântărea aproximativ 189 carate. Diamantul purta numele de "Soarele Mării".

Cu deosebită răbdare, după mai multe încercări, convertindu-se la hinduism, în 1747, soldatul a fost acceptat de brahmani în slujba templului. Rămas singur, într-o seară, a furat diamantul şi apoi a părăsit oraşul, reuşind să vândă piatra cu 2000 de lire sterline unui căpitan de navă englez. Acesta a revândut-o la Londra cu suma de 12.000 de lire, tot unui căpitan de vas. De la acesta din urmă, diamantul, contra unei sume necunoscute, intră în posesia negustorului, după unii persan, după alţii armean, Raphael Khojeh.

În acest timp, la curtea împărătesei Ecaterina a II-a a Rusiei, favoritul acesteia, contele Grigori Orlov, cădea în dizgraţie. Dezamăgit în ambiţiile sale, el a părăsit curtea imperială, nutrind speranţa secretă că, într-o bună zi, va recâştiga favorurile împărătesei. A cutreierat Europa, stârnind uimirea tuturor cu modul său ostentativ de viaţă. Şi astfel drumurile lui Orlov şi ale lui Khojeh s-au întretăiat la Amsterdam, la sfârşitul anului 1773. Descoperirea "Soarelui Mării" l-a făcut pe aristocratul rus să aibă un singur gând: să-l cumpere de la negustor şi să-l dăruiască împărătesei Ecaterina.

Darul contelui însă nu a impresionat-o pe ţarină. Dezamăgit, înlocuit definitiv în graţiile Ecaterinei de către Potemkin, contele Grigori Orlov a plecat pe frontul din Moldova în războiul pe care Rusia l-a purtat cu turcii între 1768-1774, fără să obţină însă vreun avantaj semnificativ de la adversari. Şi-a dat seama că nu mai are nici o şansă în intimitatea împărătesei.

Singura lui consolare ar fi putut consta, dacă ar fi avut darul previziunii, în faptul că, până la urmă, Soarele Mării avea să poarte numele său. Astăzi,

diamantul Orlov, montat în sceptrul Ecaterinei, poate fi admirat în colecţia de pietre preţioase expusă la tezaurul din Kremlin.

SĂ FI FOST HORIA FRANCMASON?

Horia, capul răscoalei ţărăneşti de la 1784, pe adevăratul său nume Nicola Urs, era un ţăran sărac, dar liber, bărbat cu înzestrări remarcabile: inteligenţă, simţ diplomatic, ştiinţă a conducerii maselor, ceea ce i-a făcut pe moţi să-l recunoască firesc drept conducător al lor, numindu-l ”crai”, ba chiar şi ”împărat”.

În legătură cu unele acţiuni ale lui, o întrebare părea multă vreme că nu-şi va afla răspunsul: cum a izbutit el, Horia, un ţăran român din satul Albac, să ajungă de patru ori în audienţă personală la împăratul Iosif al II-lea de Habsburg?... Faptul ar rămâne, într-adevăr, inexplicabil dacă nu s-ar ţine seama de amploarea dezvoltării şi răspândirii Ordinului francmasonic în secolul XVIII, cu simpatii sau chiar adeziuni în rândul unor despoţi luminaţi precum Frederic al II-lea în Prusia, ţarina Ecaterina la Sankt Petersburg sau Iosif la Viena. Acest Ordin căuta să atragă oameni de valoare prin care să submineze privilegiile de tip feudal şi să promoveze principiile numite de Revoluţia Franceză ale “Drepturilor omului şi cetăţeanului”. În acest context, cu împăratul cu idei iluministe Iosif al II-lea pe tronul de la Viena, interesele curţii se îndreptau şi spre românii din Transilvania a căror masivă majoritate era alcătuită din ţărani, ca prin aceştia, să fie contracarată puterea nobilimii feudale maghiare, strâns ataşată mentalităţilor medievale. În cele patru întâlniri ale lor, nu se poate ca între Iosif şi Horia să nu fi intervenit un acord secret de acţiune.

Din atitudinea şi iniţiativele lui Horia în relaţie cu moţii, reiese că el avea o anumită experienţă a conduitei din organizaţiile secrete. În vremea aceea, veştile erau aflate de oameni mai ales la târguri. Dar Urs Nicola nu obişnuia să apară în faţa mulţimii în asemenea împrejurări. În jurul lui plutea o aură de prestigiu cvasi-legendară, iar la târguri, în numele lui Horia, vorbea de obicei Crişan, cel care de cele mai multe ori îi şi convoca pe participanţi şi care s-a dovedit a fi un foarte bun organizator militar. Horia a apărut la o mare adunare a moţilor cu câteva zile înaintea aprinderii revoltei, arătându-le celor prezenţi, drept chezăşie a susţinerii intereselor lor de către Iosif al II-lea, portretul împăratului, un hrisov din partea acestuia şi crucea.

Din desfăşurarea evenimentelor, rezultă că Iosif a dorit efectiv ca în Transilvania să izbucnească tulburări sub conducerea lui Horia pentru a limita puterea nobililor maghiari deloc dispuşi să fie obedienţi faţă de ideile reformiste ale Casei de Habsburg. Dar în momentul în care revolta a depăşit proiectul iniţial, împăratul a intervenit în forţă. Determinat desigur şi de anturajul său politic. Horia însă nu credea că va fi trădat de împărat. Când a fost capturat în Munţii Apuseni, la 27 decembrie 1784, a aruncat în focul la care se încălzea cu tovarăşii săi, un pachet de scrisori, protejând flăcările până când hârtiile s-au făcut scrum. La proces, nici el, nici Cloşca nu au dezvăluit nume de complici.

Apartenenţa lui Horia la francmasonerie poate fi argumentată totodată de evocarea unor noţiuni precum „drepturile omului" care apăreau în proclamaţiile răsculaţilor. Ea este atestată, de asemenea, de un document relevant făcut public la Paris: scrisoarea de protest extrem de dură care, după execuţia capilor răscoalei, i-a fost trimisă lui Iosif al II-lea de către Jean Pierre Brissot de Warville, despre care se ştie că ocupa un grad înalt în ierarhia ordinului masonic şi care a jucat un rol însemnat în Revoluţia franceză. Brissot i se adresa ca unui frate mason: "Nu semeni cu despoţii obişnuiţi. Cum poţi împrumuta limbajul insidios al tiranilor, tu, prietenul supuşilor tăi şi arătătorul dreptăţii?..."

Pe de altă parte, există dovezi, susţine istoricul Georgeta Filitti, că Horia nu a îndurat supliciul roţii. Iosif al II-lea i-ar fi trimis otravă pe care chiar călăul i-ar fi strecurat-o discret. Chinuit cu adevărat la execuţie a fost doar Cloşca, cel mai înfocat evocator al noţiunii de "drepturi egale pentru toţi oamenii".

Un alt argument în favoarea apartenenţei lui Horia la masoneria austriacă ţine de faptul că mişcarea sa a fost extrem de mediatizată în epocă şi s-a bucurat de multă simpatie. Deja, în aprilie 1785, la Praga, s-a jucat o pantomimă având ca subiect martiriul lui Horia şi Cloşca urmat în Occident şi de alte manifestări. Însuşi Iosif al II-lea a interzis răzbunarea nemeşimii împotriva ţăranilor, a impus iertarea majorităţii răsculaţilor şi a emis patenta de desfiinţare a iobăgiei în Transilvania.

De reţinut că portretele celor trei capi ai revoltei îi sunt datorate guvernatorului Transilvaniei, Samuel von Brukenthal, francmason şi el, care a înţeles că Horia, Cloşca şi Crişan au făcut istorie, aşa că, uzând de autoritatea sa, a dispus ca un pictor să-i viziteze în celulă pentru a-i imortaliza pe pânză.

COMOARA DIN INSULA OAK

Mărunta Insulă Oak, ”a stejarului”, poate fi străbătută de la un capăt la altul cu pasul într-un sfert de oră. E una din cele 350 de insuliţe din dreptul coastei Atlantice a provinciei canadiene Noua Scoţie. Această picătură de uscat în imensitatea oceanului păstrează şi astăzi faima că ar ascunde o fabuloasă comoară.

Totul a început în 1795, când trei tineri din oraşul Chester au decis să exploreze pădurea de stejari de pe mica insulă. Într-o poiană, au descoperit un loc de formă circulară, cu pământul tasat, iar în jur, copaci retezaţi şi o funie putrezită atârnând de o creangă. S-au întors peste o săptămână cu târnăcoape şi-au început să sape. Peste câteva ore, au dat de o platformă de trunchiuri, apoi de un strat de pământ, de altă platformă din lemn de stejar şi iar de un strat de pământ. Au renunţat.

Peste zece ani, un negustor şi asociaţii săi s-au stabilit timp de doi ani pe insulă, hotărâţi să dea de comoară. Au săpat găsind alte platforme de stejar, alte straturi de pământ, de cărbuni şi, detaliu bizar, de fibră de cocos până la o adâncime de şapte metri. Singurul lucru demn de atenţie descoperit a fost o lespede gravată cu semne de neînţeles. Au trimis-o pe continent unor experţi, pentru descifrare, dar placa a dispărut în acelaşi an.

Până pe la 1850, expediţii din Statele Unite, Canada, Germania, Franţa şi Anglia au săpat în acest puţ până la 36 de metri adâncime. N-au dat de comoară, ci de apă. Nimeni n-a avut curiozitatea să guste acea apă, aşa că mult mai târziu s-a observat că ea era de origine marină şi că se infiltra printr-un sistem de canale făurite de mâna omului. Faptul i-a convins pe mulţi că sub apa mării se află într-adevăr marele tezaur. Numeroase companii au investit în explorare. A investit şi Franklin Delano Roosevelt. S-au săpat 4 puţuri în jurul locului cu pricina şi s-au pus explozibili. Deflagraţia a înecat definitiv sub apa mării puţul central. Au rămas însă la suprafaţă o mulţime de întrebări: cine să fie autorii unei construcţii hidrotehnice atât de ingenioase? Unde au dispărut ei? De ce nu s-au întors să redeschidă ascunzătoarea?

Dacă Insula Stejarului ascunde o comoară, înseamnă că cei care au pus-o aici la adăpost au pierit probabil într-un naufragiu. Se crede că lucrările datează de la mijlocul secolului al XVIII-lea şi sunt realizate de ingineri francezi.

LUDOVIC AL XVII-LEA

După ghilotinarea lui Ludovic al XVI-lea, ca următor rege al Franţei, s-a întronat L udovic al XVIII-lea. De ce oare? Unde se află veriga lipsă cu acelaşi nume regal şi cu numărul de ordine XVII?

Louis-Charles de France, al doilea fiu al lui Ludovic al XVI-lea şi al Mariei Antoaneta, cunoscut sub numele de Ludovic al XVII-lea, s-a născut la Versailles, în 1785 şi a murit, potrivit versiunii oficiale, zece ani mai târziu, în închisoarea pariziană Temple. Mai întâi duce de Normandia, devenit prinţ moştenitor la moartea fratelui său mai mare, Louis-Charles de France este închis în timpul revoluţiei, împreună cu toată familia sa, la Temple, chiar izolat de aceasta şi încredinţat temnicerului Simon. După executarea tatălui său, nobilii emigraţi l-au proclamat, în 1793, rege al Franţei, sub numele de Ludovic al XVII-lea. Dar, constituţie delicată şi şubredă, tânărul prinţ s-a stins curând în închisoare. Procesul-verbal preciza că moartea copilului, survenită la 8 iunie 1795, a fost cauzată de scrofuloză.

Încercările neizbutite ale regaliştilor de a-l scoate din temniţă au favorizat legenda unei evadări care s-a răspândit cu repeziciune. S-a vorbit chiar de substituirea acestuia, afirmându-se că un alt copil ar fi murit în acel iunie la Temple, iar Ludovic ar fi scăpat, abil deghizat de complicii săi. Acestor legende credulitatea populară le dă prioritate. Sigur că argumentele pro şi contra sunt numeroase.

Se pun totuşi mai multe întrebări: de ce nu a fost chemat, pentru a constata decesul, nici unul dintre medicii care îl îngrijiseră până la acea dată pe prinţ? Explicaţia este simplă. Oricare dintre ei ar fi putut sesiza îndată faptul că acel copil nu era Ludovic al XVII-lea. De asemenea, interdicţia ca sora sa Marie-Thérèse-Charlotte să-l vadă, chiar şi după deces ridică un alt semn de întrebare. Bănuieli asupra a ceea ce se întâmplase la un moment dat au avut şi soldaţii din garda municipală care erau de serviciu la închisoare, atunci când temnicerul Simon, într-o seară la plecarea sa, le-a cerut un înscris în care să specifice că-l preiau pe prizonier “bine sănătos”. Nu mică le-a fost mirarea a doua zi când au constatat că au de păzit un biet înapoiat mintal.

De mirare este faptul că micul Bourbon a fost ţinut în închisoare aproape un an după căderea lui Robespierre când la putere se găseau girondinii, mai îngăduitori faţă de monarhie şi dispuşi să repare multe din injustiţiile terorii iacobine. Acest fapt, precum şi tăcerea întreţinută în jurul persoanei sale i-a încurajat pe mulţi şarlatani să se dea drept Ludovic al XVII-lea, mai ales în afara frontierelor Franţei. Nu s-a stabilit niciodată dacă unul din aceştia ar fi putut să fie cu adevărat Ludovic al XVII-lea scos la timp din temniţă. Neobişnuit este, de asemenea, un alt aspect: mormântul prinţului copil Louis-Charles, despre care s-a spus că a fost înhumat în cimitirul Sainte-Marguerite, a rămas nelocalizat, cu toate că este vorba de mormântul unui moştenitor al tronului Franţei.

GOETHE CONFRUNTAT CU MITUL WERTHER

La 25 de ani, Goethe suferă o dezamăgire în dragoste. Şi, pentru că nu putea să lase nici o experienţă a sa nepreschimbată în literatură, scrie romanul *Suferinţele tânărului Werther*. Dragostea dintre Werther şi Lotte este nefericită şi se încheie cu sinuciderea eroului principal.

De regulă, romancierii caută să creeze personaje, nu mituri. Raskolnikov al lui Dostoievski sau Vautrin al lui Balzac rămân ca personaje în paginile respectivelor romane, chiar dacă exprimă experienţe umane deosebite. Dar altele, asemenea lui Don Quijote sau Don Juan, ies din pagina de roman şi încep să străbată lumea independent de autorul lor. Ele incarnează ipostaze majore ale condiţiei umane, sunt receptate şi tratate de imaginarul şi mentalitatea colectivă ca mituri cu putere de exemplaritate pe o lungă perioadă de timp, dovadă că sunt reluate de mai mulţi autori în diferite epoci, în viziuni noi. Ceva asemănător s-a întâmplat şi cu personajele lui Goethe - Werther şi Lotte -, care au ieşit la un moment dat din cadrele stricte ale romanului.

Aşa se face că, la vârsta de peste 50 de ani, când îndeplinea funcţia de ministru şi de consilier de taină al ducelui Karl August, la Weimar, Goethe se confruntă cu un mit pe care nu intenţionase să-l pună în circulaţie. Tinerii germani de la începutul secolului al XIX-lea se îmbracă asemenea lui Werther şi Lotte. Ei caută să-şi modeleze comportamentul după cele două personaje. Mai grav e însă faptul că, în aerul de romantism şi de nefericire sugerat de roman, se ajunge la o adevărată epidemie de sinucideri.

Acestea culminează, în 1811, cu sinuciderea scriitorului Heinrich von Kleist şi a iubitei sale Henriette Vogel. În epocă, Goethe a fost acuzat şi considerat vinovat moral de acest fenomen. De fapt, el nu a făcut altceva decât să anticipeze, cu viziunea sa de scriitor, o anume stare de spirit specifică imaginarului şi realităţii de la începuturile erei romantice.

SCRIEREA DE DINCOLO ŞI DE DINCOACE DE LUMINĂ

Pasiunea insolită a slujbaşului de la Finanţe

Înţelesul nobil rezumat prin sintagma ”Secolul Luminilor”, ar fi rămas incomplet dacă nu s-ar fi sălăşluit şi înlăuntrul experienţei umane unde este nevoie, în egală măsură, de razele soarelui şi de cele ale cunoaşterii, şi anume, în mediul periferic al orbilor. Dar spre finele său, veacul al XVIII-lea şi-a aureolat supranumele, înregistrând întemeierea primelor şcoli pentru tinerii fără vedere, mai întâi la Paris, în 1785, apoi la Liverpool, iar îndată după 1800, la Berlin, Viena, în Statele Unite, în Rusia etc.

Omul care s-a gândit să-i înveţe pe orbi metodic carte, instruindu-i totodată în meserii pe seama cărora să-şi poată câştiga eventual existenţa, se numea Valentin Haüy şi era funcţionar în Ministerul de finanţe al lui Ludovic al XVI-lea. Şi-a pus la bătaie în acest scop averea personală, l-a ajutat şi regele, iar în instituţia de învăţământ deschisă de el din pură pasiune, a ţinut să introducă un sistem de scriere adaptat: era vorba de grafia latină de tipar în relief, imprimată cu semne mărite, pe foi de hârtie groase. Rândurile puteau fi citite uşor cu ochii, dar foarte greu cu degetele. Nevăzătorul trebuia să analizeze prin pipăit orice semn, să-i parcurgă conturul plin de linii drepte şi curbe pentru a-l recunoaşte, iar la o cercetare atât de laborioasă, sensul frazei se pierdea când se ajungea cu palparea la capătul ei. Dascălul şi-a dat seama de dificultate mai ales în condiţiile complicatei scrieri etimologice a limbii franceze, aşa că a inventat pentru discipolii săi un cod simplificat, mult mai apropiat de unul fonetic. Dar nici acesta nu izbutea să demonstreze decât faptul că orbii pot să identifice cu degetele semnele grafice obişnuite tipărite în relief, citind chiar câteva propoziţii, mai degrabă memorându-le după repetata ştergere a prafului de pe ele. Experimentul de lectură Haüy conduce la o concluzie neechivocă: imaginea tactilă nu poate reproduce decât schematic imaginea vizuală, deci, corespondenţa dintre văz şi pipăit este departe de a fi completă, iar când la mijloc se află anumite coduri de comunicare, cheia se găseşte în altă parte.

Alfabetul nocturn

Între timp, alte două personaje se angajează pe dramaticul itinerar, iniţiat de acum, acela al lecturii orbilor: în mod indirect, Napoleon Bonaparte, iar direct, prin propria sa implicare, camaradul său de la Colegiul militar din Brienne, devenit căpitan de artilerie în marea armată imperială a Franţei, Charles Barbier (1767-1841). Acesta, sesizând pe front importanţa de căpătâi a comunicaţiilor, evită semnalizarea luminoasă, atât de periculoasă pe timp de noapte, şi inventează un sistem de puncte în relief, executate prin perforarea unor fâşii groase de hârtie, astfel ordonate încât să poată transmite, la adăpostul întunericului, mesaje abordabile tactil. Sistemului său îi dă numele pe cât de poetic, pe atât de realist, de „alfabet nocturn” sau „scriere nocturnă”.

După exilarea lui Napoleon în Insula Sf. Elena şi stingerea marilor campanii militare în Europa, scrierea nocturnă îi rămâne cunoscută doar lui Barbier, o invenţie a sa aparent inutilă. Din fericire, căpitanul înţelege în curând că o scriere în relief alcătuită din puncte nu le poate fi utilă decât oamenilor aflaţi în împrejurări din afara incidenţei luminii, aşadar celor ce acţionează în întuneric sau celor lipsiţi de vedere. Se prezintă la Institutul regal al tinerilor orbi din Paris, cu sistemul său alfabetic bazat pe douăsprezece puncte pentru un singur semn. La insistenţele şi în faţa argumentelor elevilor, restrânge numărul punctelor la opt.

Era prin 1822, anul morţii lui Valentin Haüy. În internatul Institutului, se afla şi Louis Braille, născut în 1809 şi rămas orb în urma unui accident, la vârsta de trei ani, intrat, prin urmare, în viaţa conştientă ca nevăzător. El îşi dă seama că o literă nu poate fi înţeleasă clar şi imediat, prin pipăire, decât dacă încape sub buricele degetelor unui copil. Chiar şi opt puncte erau prea multe. Louis reduce matricea semnelor la un dreptunghi de şase puncte, cu verticala de trei şi orizontala de două puncte. O astfel de configuraţie era perfect acoperită de falanga din vârful degetului arătător al unui adolescent, putând fi identificată la prima atingere. Saltul valoric produs de Braille echivalează cu descoperirea unei civilizaţii, ascunse până atunci. Deşi îl finalizase pe când avea 16 ani, data oficială a validării sistemului său este anul 1829, ocazionată de tipărirea în noul cod de scriere punctiformă în relief a unui ghid în materie, cu numele creatorului său, Louis Braille, imprimat pe copertă.

Marele merit al lui Barbier constă în a fi decuplat cunoaşterea tactilă de cea vizuală şi de a fi instituit un nou ansamblu de semne grafice, abordabile prin alt organ senzorial decât ochiul. Toate modurile de comunicare de până la el se bazau pe simţurile de distanţă – văzul şi auzul. Artileristul a mizat pe inteligenţa epidermică a omului aflat în primejdie.

Cele şase puncte salvatoare

Pasul următor, decisiv l-a făcut adolescentul Braille: Sistemul său porneşte, asemenea simţului aritmetic al umanităţii, de la o bază de zece semne, celelalte fiind compuneri sau deplasări ale primelor zece înăuntrul dreptunghiului de bază de şase puncte. Tânărul Braille sesizează că întregul Univers, toate sensurile sale inteligibile pot fi codificate într-o combinaţie de 64 de semne (inclusiv absenţa semnului, adică pauza între cuvinte). Louis Braille şi-a simplificat codul până la limita necesară comunicării, demonstrând astfel cât de neeconomicoasă şi de încărcată e scrierea vizuală. În sistemul cu puncte în relief, nu există litere de mână şi de tipar, nici minuscule şi majuscule independente. Un cuvânt ce trebuie redat cu literă mare, este precedat de un semn pentru majusculă, aşa cum minusculelor de la a la j, li se plasează în faţa, lipit de ele, un semn care marchează cifrele de la 1 la 0. Cu mult înaintea ordinatorului, el descoperă un aspect aparent simplu, dar, în realitate, extrem de profund: acelaşi semn, în regimuri diferite, poate să aibă înţelesuri deosebite. De exemplu, o literă a alfabetului, în context muzical, poate deveni notă întreagă – pătrime, doime, optime -, aceeaşi literă în spaţiul matematicii poate funcţiona ca cifră, iar în versiune stenografică, poate reprezenta o prescurtare. Numai calculatorul, efectuând aceleaşi operaţiuni dar în meniuri diferite, izbuteşte să obţină efecte şi sensuri aparte. Acest exemplu arată cât de departe poate să răzbată gândirea umană atunci când nu atârnă de repere exterioare.

La ce bun Universul?

Louis Braille nu a văzut lumea din jur suficient timp ca să şi-o poată reprezenta mental, dar a construit un cod propriu pentru comunicarea tuturor sensurilor inteligibile ale acestei lumi. Nefiind supus mimetismului în raport cu referenţii vizuali, s-a adâncit în sine şi a găsit cheia. Pentru el şi pentru mulţi

nevăzători din naştere, deci persoane fără memorie vizuală, reprezentarea lumii are forma grafiei braille. Mallarmé afirma că „Universul e făcut ca să ajungă la o carte”. În cazul oamenilor fără vedere, Universul poate fi, la propriu, o desfăşurare grafică, un spectacol textual.

În timpul scurtei sale vieţi (1809-1852), Louis Braille nu a acoperit cu combinaţiile sale de puncte toate semnele cu putinţă. Dar a apărut în secolul XX, aşa-numitul American Standard Code for Information Interchange (ASCII), conţinând un număr de 256 de semne grafice utilizabile în toate domeniile, cele ştiinţifice maicu seamă. De remarcat că 256 este un multiplu al numărului 64. S-a descoperit că Braille, aruncând în joc uneori puncte dintr-o a doua celulă de şase, avea soluţii pentru întregul ASCII. El nu numai că a uşurat, prin sistemul său, accesul a sute de milioane de oameni la instruire, la cultură şi la o viaţă mai bună, dar a şi conferit nobleţe simţului tactil, demonstrând că acesta devine esenţial în aventura cunoaşterii de tip cultural.

DIPLOMAŢIA INSULEI PUSTII

În 1715, căpitanul englez Clipperton a descoperit o insulă situată în Oceanul Pacific, la 650 de mile marine de Costa Rica, cu o suprafaţă de doar cinci km pătraţi. După ce a constatat noutatea ei absolută în cunoştinţele şi pe hărţile maritime, comandantul de navă a hotărât să se abată de la procedeul curent şi să nu anexeze noul teritoriu în numele Majestăţii Sale. Guvernul de la Londra, în urma studierii raportului întocmit de trimisul său, a confirmat decizia descoperitorului, făcându-i onoarea de a boteza peticul de pământ înconjurat de ocean cu numele acestuia, şi anume, Insula Clipperton.

Dar problema locuirii insulei nu se punea, ea fiind un ostrov arid şi pustiu. Prin 1855, un om de afaceri francez, auzind de noua descoperire, a socotit că ea trebuie să fie un adevărat depozit de guano. Interesul lui faţă de acest îngrăşământ natural dăruit de păsări, mai ales în zona Pacificului, ca şi relaţiile probabil foarte bune pe care le avea cu cercurile conducătoare ale vremii, au determinat guvernul francez să anexeze în mod oficial Insula Clipperton, în 1858. Cu toate acestea, nu se cunoaşte din ce motive, proiectul francezului de exploatare a îngrăşământului nu s-a materializat.

Pe la sfârşitul secolului însă, un întreprinzător, american de data aceasta, s-a arătat şi el interesat de mica insulă din aceleaşi motive ca şi predecesorul său francez. A debarcat pe Clipperton un grup de 30 de mexicani, bărbaţi şi femei, care s-au apucat imediat să adune îngrăşământul. Încărcat cu guano, cargobotul a făcut cale întoarsă, urmând ca, peste câteva săptămâni, să vină un alt vas, pentru a-i repatria pe muncitori. Dar cinicul afacerist a ajuns între timp la concluzia ineficienţei unei noi deplasări. În consecinţă, mexicanii au fost abandonaţi cu bună ştiinţă.

După treizeci de ani, o navă care trecea întâmplător prin apropierea insulei, a mai găsit trei supravieţuitori ai grupului iniţial de treizeci de oameni. Tragedia a rămas învăluită în mister, însă conflictul diplomatic iscat din iniţiativă americană, a avut un larg ecou. Disputa diplomatică între cele două guverne, francez şi american a durat 34 de ani, timp în care specialişti ai dreptului internaţional au pledat cu înverşunare în contradictoriu. În cele din urmă, Franţa şi Statele Unite au recurs la un arbitraj care, în 1931, a dat câştig de cauză celei dintâi. Însă, doi

ani mai târziu, cu ocazia unei călătorii efectuate în zonă, s-a constatat că, de fapt, depozitul de guano, singura bogăţie a insulei, fusese definitiv epuizat la prima şi singura sa exploatare.

Mica insulă este astăzi pustie. Un refugiu doar pentru păsările mării.

PLANUL SECRET AL LUI CUZA ŞI KOSSUTH

Despre Lajos Kossuth, conducătorul revoluţiei maghiare de la 1848-1849, românii, slovacii, sârbii şi croaţii n-au amintiri plăcute. Dimpotrivă. Deşi era un mic nobil cu ascendenţe slovace, Kossuth n-a admis iniţial independenţa naţiunilor amintite. Abia în anul 1849, în faţa intervenţiei militare austro-ruse, în discuţiile cu Nicolae Bălcescu şi Cezar Bolliac, el a fost de acord cu unele drepturi ale românilor din Transilvania. Avram Iancu a considerat aceste concesii ca fiind tardive şi insuficiente, însă a decis să rămână neutru în conflictul armat austro-ruso-maghiar.

Dar, după înfrângerea revoluţiei ungare, după peregrinările lui Kossuth prin lume şi stabilirea sa în Italia, ideile i s-au schimbat. Între 1863 şi 1866, el a purtat o intensă corespondenţă cu Alexandru Ioan Cuza. Aceste scrisori conţineau un plan: un atac concertat asupra Austriei, efectuat de trupele române în Carpaţi şi de cele italo-maghiare în nordul Italiei înglobat pe atunci în mare parte în Imperiul austriac. Scopul asaltului coordonat asupra împăratului de la Viena îl constituia eliberarea Transilvaniei şi a Bucovinei şi unirea lor cu România, precum şi eliberarea şi independenţa Ungariei.

Bineînţeles că un plan de o asemenea anvergură nu putea fi dezbătut numai prin scrisori. Cuza a trimis la Torino un emisar, pe Iancu Bălăceanu, prefectul poliţiei Bucureştilor. Discuţiile cu revoluţionarul maghiar sunt consemnate de Bălăceanu într-un jurnal, redactat în limba franceză şi tradus de prof. dr. Georgeta Filitti. De altfel, despre relaţia Cuza-Kossuth s-a vorbit extrem de puţin în istoriografia românească. Se pare că istoricii de la cumpăna secolelor se temeau să nu-l deranjeze prin asta pe regele Carol I.

Culmea este că un atac bine organizat asupra statului austriac ar fi avut şanse de succes, mai ales în 1866. În acel an, Austria a fost înfrântă într-un conflict cu Prusia. Dar, după cum se ştie, în februarie 1866 Cuza a fost detronat, iar un an mai târziu a fost instituit dualismul austro-ungar, o formulă care l-a scos din joc pe Kossuth.

Se pare că planul lui Cuza şi Kossuth a ajuns la cunoştinţa celor ce decideau atunci destinele Europei şi cărora nu le surâdea independenţa de stat a Ungariei şi apariţia unui stat românesc mult mărit. Ne permitem totuşi un joc al

supoziţiilor, al istoriei contrafactuale: dacă planul lui Cuza şi Kossuth ar fi reuşit, toate conflictele româno-maghiare de atunci şi până astăzi ar fi fost eliminate.

JANDARMUL CREIERULUI LUI BROCA

Astronomul şi gânditorul american Carl Sagan a scris o carte cu un titlu neobişnuit: *Creierul lui Broca*. L-a impresionat faptul că, înainte de a muri, savantul francez Paul Broca şi-a lăsat creierul spre studiu Academiei ţării sale. La Paris, Sagan a putut admira strălucitul creier plutind într-un borcan cu lichid protector.

Paul Broca s-a născut la Sainte-Foy-la-Grande în 1824 şi s-a stins la Paris, în 1880. A fost chirurg şi antropolog, întemeind, pe plan mondial, şcoala de antropologie. A studiat creierul şi funcţiile sale, descoperind centrul vorbirii şi explicând astfel afazia - blocarea limbajului în urma unor atacuri sau disfuncţii cerebrale.

Dar Paul Broca nu a studiat şi lucrat în vremuri tocmai prielnice. Apogeul carierei sale s-a desfăşurat în timpul domniei lui Napoleon al III-lea, autoproclamat împărat al francezilor şi recunoscut apoi ca atare printr-un plebiscit trucat, în 1852. Cu merite incontestabile, acest Napoleon, zis ”cel Mic”, a fost totuşi un personaj istoric extrem de paradoxal: el a înţeles dorinţele celor mulţi, atât ale popoarelor oprimate, cât şi ale maselor de rând din Franţa. Între altele, i-a ajutat decisiv pe români în aspiraţiile lor. În ţara sa, influenţat de ideile socialismului utopic, s-a preocupat de bunăstarea proletariatului şi de lichidarea sărăciei. Pentru a le oferi oamenilor şanse de câştig prin muncă, dar şi pentru gloria sa personală, a iniţiat mari lucrări publice, între care cele edilitare de la Paris, conduse de primarul Haussmann, care i-a dat capitalei Franţei actuala înfăţişare.

Dar regimul lui Napoleon al III-lea nu prea suporta independenţa marilor spirite. Victor Hugo a fost nevoit să se exileze, Baudelaire a suferit o condamnare pentru câteva poeme considerate indecente, iar Flaubert era pe punctul de a trece şi el printr-un proces pentru pretinsa imoralitate a romanului său *Doamna Bovary*.

De ochiul vigilent al cenzurii nu a scăpat nici Paul Broca. El înfiinţase la Paris un cerc de studii şi de dezbateri pe teme de antropologie, istorie, psihologie, medicină, astronomie, filosofie, poezie. Cenzura obligase cercul să accepte câte un jandarm spion la fiecare şedinţă. E de bănuit că omul legii se plictisea

cumplit între savanţi. Unul din aceşti cenzori i-a cerut o dată lui Broca permisiunea de a ieşi să facă o plimbare, cu condiţia ca, în absenţa lui, să nu se discute subiecte ostile intereselor Franţei.

„- Nu, prietene, nu-ţi dau voie. Stai jos şi câştigă-ţi leafa!” - i-a răspuns doctorul Paul Broca cenzorului său, contemplând probabil centrul vorbirii din creierul jandarmului.

VRĂJITOAREA LUI KUPRIN

Scriitorul Alexandr Ivanovici Kuprin a publicat, în anul 1899, o nuvelă cu titlul *Olesia*. Era numele personajului principal al povestirii dar şi al unui capitol important din viaţa autorului. Kuprin, născut la 26 august 1870, fusese trimis ca mic slujbaş al administraţiei ţariste undeva, prin nişte sate din Ucraina, pierdute între imense păduri. Aici a cunoscut-o pe tânăra ţigancă Olesia şi pe mama ei Manuiliha. Locuiau amândouă într-o căsuţă la marginea pădurii, iar autorităţile erau intrigate că ele refuzau să se mute în sat.

Tânărul Kuprin tocmai în felul acesta a cunoscut-o pe Olesia: s-a deplasat la coliba celor două femei singuratice cu gândul de a le convinge să-şi părăsească adăpostul pentru unul, chipurile, mai în mijlocul lumii. Bărbatul din el a fost însă mai puternic decât funcţionarul de stat, iar vizitele sale, din obligaţii de serviciu, au devenit galante. Olesia i-a făcut câteva demonstraţii de vrăjitorie, de magie, poate mai degrabă de hipnoză. Îl lăsa să meargă pe o potecă şi, dintr-o dată, îl avertiza că are în faţă o funie. Kuprin se împiedica sistematic de funia nevăzută şi inexistentă. O dată i-a oprit o sângerare bolborosind cuvinte neînţelese deasupra rănii.

Dar până la urmă, slujbaşul din tânărul îndrăgostit a început să se revolte. Ţinea neapărat s-o aducă pe Olesia în mijlocul lumii aşa-zis civilizate, mai precis, s-o vadă în biserică. Fata s-a conformat şi a asistat cuminte la Sfânta Liturghie. Dar ţăranii, care o considerau de multă vreme vrăjitoare, au înconjurat biserica şi au adus la încheierea slujbei o găleată cu catran. Voiau s-o prindă şi s-o ungă, apoi s-o tăvălească prin fulgi de gâscă, semn de mare oprobriu în Rusia şi în Ucraina. Olesia a scăpat spre pădure rupând prin surprindere încercuirea sătenilor şi, la scurt timp după asta, împreună cu mama ei a părăsit acele locuri.

Interesant este ce mărturiseşte autorul despre prezicerile pe care i le-a făcut bătrâna Manuiliha înainte de plecare: i-a spus că va trăi 67 de ani, că nu se va însura niciodată şi că în viaţa lui va interveni un eveniment care-i va schimba radical destinul. Subliniem că nuvela conţinând aceste prevestiri a fost publicată în 1899. În anul 1919, Kuprin a părăsit Rusia din pricina revoluţiei. A rămas celibatar până la sfârşitul vieţii, survenit în ziua de 25 august 1938. Se născuse,

după cum am spus la 26 august 1870. Cu alte cuvinte, a murit la o dată reprezentând o zi înainte ca el să împlinească 68 de ani, conform stilului vechi al calendarului practicat în Rusia în secolul al XIX-lea. Fiindcă Uniunea Sovietică adoptase calendarul gregorian, moartea lui Alexandr Ivanovici Kuprin s-a produs practic la două săptămâni înainte ca el să ajungă la cea de a 68-a aniversare.

Bătrâna îi prezisese că va apuca să trăiască 67 de ani, nu să împlinească mai mulţi.

PICTURILE RUPESTRE REVELATE UNUI COPIL

În anul 1869, câinele unui vânător din Cantabria, regiune spaniolă la vest de Pirinei, se strecoară într-o grotă necunoscută de localnici până atunci. Vânătorul îi dă de veste avocatului Marcelino de Sautuola pe a cărui proprietate se găsea caverna. Aşa se face că, zece ani mai târziu, în 1879, împreună cu fetiţa sa Maria, Don Marcelino, pasionat de speologie şi arheologie, coboară în această peşteră calcaroasă de la Altamira şi începe să sape în speranţa găsirii unor urme ale vieţuirii aici a oamenilor din vechime. Luase cu sine o lampă pe care o muta din loc în loc, în funcţie de perimetrele cercetate. Maria nici ea nu avea astâmpăr, dar din alte motive. La un moment dat, când sursa de lumină a fost deplasată mai spre interior, ea exclamă cu ochii în tavanul cavernei: “Papá, mira, toros pintados!” (Tată, priveşte, tauri pictaţi!).

Maria avea opt ani, iar pe plafonul peşterii, descoperise imaginile pictate a 25 de bizoni datând de vreo 20.000 de ani. Animalele, în mărime aproape naturală, erau redate în galop, culcate sau în poziţii statice, în culori de roşu, galben şi brun. Frapau detalii precum ochii, nările şi coarnele extrem de realist reproduse.

Marcelino de Sautuola şi-a dat seama îndată că erau imagini similare celor gravate pe oase găsite în situri din Franţa. L-a contactat degrabă pe arheologul Juan Vilanova y Piera. Apoi chiar şi regele Alfons al XII-lea a coborât în grota de la Altamira.

Numai că lumea savanţilor era sceptică. La Congresul internaţional de antropologie şi arheologie preistorică din anul următor, de la Lisabona, Vilanova nu izbuteşte să convingă. I se opun puncte de vedere intransigente: cum adică, nişte primitivi care abia erau în stare să cioplească pietre la gura peşterilor, să picteze artistic şi fără surse constante de lumină, figuri de animale?!... Unde sunt urmele de fum de la lămpile paleolitice, unde uneltele de pictură?... Se speculează că ar putea fi vorba de o farsă a unor tineri contemporani iniţiaţi cât de cât în tehnica desenului şi puşi pe zugrăvit scenarii capcană prin cavernele Cantabriei. Cel mai vehement oponent al lui Sautuola şi Vilanova este reputatul specialist francez în preistorie Edouard Cartailhac care declară, pe şleau, că nu vrea să fie amestecat “într-o farsă vulgară precum cea de la Altamira”.

Atâta doar că destinul avea alte planuri cu privire la revelarea frescelor din măruntaiele pământului. În 1889, în Franţa, pe râul Vézère, în satul La Mouthe, un localnic pretinde că şi în grajdul lui, amenajat într-o grotă naturală, există figuri de animale, numai că el a cam curăţat staulul cu vreo 50 de ani mai înainte. Totuşi, după dărâmarea unui perete, mai adânc în peşteră, apar imagini de bizoni şi mamuţi. Tot aici, se găseşte un vas de piatră cu resturi de grăsime, dovadă că aceasta servise drept combustibil pentru flacăra necesară realizării picturilor.

Curând, se descoperă, în valea râului Dordogne, peştera pictată de la Pair-non-Pair. Dar marea lovitură o dau trei tineri, în 1901, mai întâi la 8 septembrie tot în valea Vézère, la Combarelles, unde o cavernă folosită ca grajd pentru animale vii, conţinea şi strămoşi pictaţi şi gravaţi ai aceloraşi vietăţi şi ale altora dispărute demult: 116 cai sălbatici, 19 urşi, 37 bizoni, 14 reni, 13 mamuţi, 17 ţapi, 7 bovine, 5 cerbi, 3 căprioare, 5 lei, 4 lupi şi vreo 40 de imagini cu aspect uman. La o săptămână de la această revelaţie, cei trei pătrund în peştera Font-de-Gaume a cărei bogăţie de imagini policrome bate toate recordurile de până atunci.

Edouard Cartailhac are curajul de a admite evidenţa constatată la faţa locului şi de a publica o carte cu un titlu elocvent - Mea-culpa unui sceptic -, în care afirmă: “Trebuie să recunoaştem că ochii unui troglodit erau mai obişnuiţi decât ai noştri să vadă în semiobscuritate. Fiindcă nu m-am gândit la aceasta, am greşit cu douăzeci de ani în urmă şi mă simt dator să repar această greşeală. Nu mai avem nici un motiv să suspectăm vechimea picturilor de la Altamira. Trebuie să ne înclinăm în faţa realităţii şi trebuie să-mi recunosc greşeala faţă de domnul de Sautuola”. Don Marcelino murise însă în 1888, cu un an înaintea confirmării ipotezei sale prin descoperirea de la La Mouthe.

Au urmat alte şi alte descoperiri de picturi rupestre, în Franţa mai ales: la Grota celor Trei Fraţi şi la Niaux în Pirinei, iar în 1940, ”Capela Sixtină a preistoriei” de la Lascaux, cum a numit-o abatele Breuil.

Curios este că majoritatea copleşitoare a picturilor rupestre se situează pe o suprafaţă cu lungimea de o mie de kilometri, din vestul Pirineilor până în Valea Ronului şi cu o lăţime de 400 de km, având în valea râului Dordogne 52 de situri. Se mai întâlnesc peşteri cu picturi în Sicilia şi în Urali…. Aşa se credea, până nu demult. Dar, pe lângă calul pictat din peştera de la Cuciulat, pe Someş,

în judeţul Sălaj, ultima mare descoperire de acest fel în Europa, este cea din anul 2010, de la Coliboaia, din Munţii Apuseni, în Bihor. Sunt însă „picturi negre", contururi de animale - un bizon, un cal, o felină, două capete de ursi şi rinoceri lânoşi. Imaginile de la Coliboaia sunt foarte greu accesibile. Au dat peste ele nişte tineri speologi pasionaţi când cursul de apă care tăia peştera în două, a scăzut din cauza unei veri secetoase în zonă. S-a putut pătrunde atunci în încăperea cu picturile negre datând din gravettian şi aurignacian, ele având, aşadar, o vechime între 23 şi 35 de mii de ani.

Dar de ce simţeau oamenii din paleolitic nevoia de a picta în primul rând animale, rar oameni şi deloc elemente vegetale? Totul în roşu, brun, galben şi negru, niciodată în verde sau albastru… De ce s-au chinuit ei, întinşi pe spate sub tavane joase, cu surse de lumină precare, în adâncul unor caverne primejdioase, pentru a zugrăvi piatra bolţilor şi a pereţilor?...

Pe atunci, în paleolitic, omul nu putea trăi decât ca vânător pe seama sălbăticiunilor cu carne com estibilă, ferindu-se totodată de cele cărora putea să le cadă victimă. Ca să le poată vâna ori captura, le picta mai întâi imaginea asupra căreia executa ritualuri de ucidere a animalului viu omolog. Există săgeţi şi alte obiecte ascuţite înfipte în picturile zoomorfe din peşteri. Înseamnă că omul acelor timpuri credea că, reproducând chipul fiarelor, prelua sub stăpânirea sa o parte din puterea ori din sufletul lor. Apoi, frescele se află în locuri îndepărtate, ascunse. Tânărul vânător trebuia călăuzit până acolo şi iniţiat. Conţinutul magic şi religios al acestei arte mimetice este profund credibil. Faptul a ajutat în acelaşi timp şi dezvoltarea simţului estetic şi al celui tehnic al unei fiinţe evident evoluată sub aspect intelectual.

După era magdaleniană însă, când, datorită încălzirii climei, omul a inventat agricultura, nemaisimţind nevoia de a se adăposti în peşteri şi de a ritualiza magic vânătoarea fără de care nu putuse trăi până atunci, a dispărut şi nevoia lui de artă rupestră. Interesant este că această pictură se practica încă în secolele XIX şi XX de către aborigenii din Australia şi că imagini de aceeaşi natură, cam de vechimea celor din Europa, au fost identificate şi în mijlocul Saharei.

TESTAMENTE LITERARE TRĂDATE

Am asistat, în iunie 2000, la explozia celei mai puternice bombe editoriale din literatura română, în era postbelică: apariţia, la Editura Polirom, a corespondenţei necunoscute dintre Eminescu şi Veronica Micle, mai precis 93 de scrisori semnate de poet şi 15 de iubita lui. Se bănuia că schimbul epistolar între cei doi fusese mai bogat decât documentele făcute publice mai înainte, dar, în afara cercului moştenitorilor Veronicăi, nu se ştia nimic de existenţa tezaurului. Noroc că, strănepoata Veronicăi Micle, doamna Anna Maria Grigorcea, căsătorită Messeri, în Italia, s-a lăsat convinsă până la urmă să nu mai păstreze scrisorile ca documente de familie şi să permită publicarea lor. Astfel, ea a încălcat consemnul fixat de Veronica Micle de păstrare sub văl privat a acestor misive.

Aşadar, din fericire, interdicţia nu a fost respectată. Se cunosc în istoria culturii şi alte cazuri similare. De pildă, Kafka, pe patul de moarte, i-a cerut prietenului său, scriitorului Max Brod, să-i ardă opera. Găsea că nuvelele şi romanele sale nu conţineau nimic demn de luat în seamă. Dar Max Brod ştia foarte bine ce avea de făcut şi, datorită lui, putem citi astăzi *Procesul* şi *Castelul*.

Romancierul rus, de expresie engleză, Vladimir Nabokov a vrut să-şi distrugă şi el capodopera când era în plină putere, teafăr şi sănătos, dar furios. În 1948, dându-şi seama că nu are nici o şansă de a publica în Statele Unite romanul *Lolita*, aventura unui bărbat adult cu o minoră, de fapt o ficţiune trăsnind a pedofilie, a înşfăcat manuscrisul şi l-a aruncat în foc. Noroc cu soţia sa Vera, un veritabil înger păzitor, care a sărit şi a scos paginile din flăcări, declarând categoric: „Asta se păstrează!” Manuscrisul a fost protejat de către Vera Nabokova, iar romanul a apărut în 1955, dar nu în Statele Unite, ci la o editură de limbă engleză din Paris. L-a făcut celebru pe cu adevărat genialul său autor.

Scriitorul argentinian Ernesto Sábato a ezitat între flăcări şi alte tehnici de a distruge manuscrisul său *Despre eroi şi morminte.* Mathilde, soţia lui şi-a dat seama de dilema primejdioasă a autorului şi a salvat romanul, publicat în 1961, la Buenos Aires.

Revenind la corespondenţa dintre Eminescu şi Veronica Micle, ieşită la lumină abia în anul 2000, nu se poate să nu observăm că supravieţuirea scrisorilor se datorează şi unui alt capriciu al destinului: Eminescu i-a restituit iubitei sale epistolele, la somaţiile ei, într-o vreme când erau certaţi. Veronica le-a datat şi le-a adnotat. Se pare că a făcut acest lucru după moartea poetului, la Mănăstirea Văratec, unde ea s-a retras şi s-a sinucis la 4 august 1889.

FBI-ul A FOST INVENTAT DE UN BONAPARTE

Napoleon a făcut politică de anvergură instalându-şi rudele şi prietenii în posturi cheie în Franţa şi în Europa ocupată. Efemer, fraţii săi au ajuns regi, duci, conţi, marchizi şi generali. Dar cel mai mic dintre fraţi, Jérôme, era mai atras de petreceri şi de aventuri galante decât de cariera politico-militară. Pentru a-l aduce la ordine, Napoleon l-a înscris în marină şi l-a trimis în Antile. În insula Martinica, Jérôme Bonaparte a fost blocat de englezi. A decis atunci să plece în Statele Unite, unde faima fratelui său era răsunătoare.

La Baltimore, Jérôme s-a îndrăgostit de Elizabeth Patterson, o tânără de 17 ani, fiica unui bogat om de afaceri din oraş. Cu toată opoziţia diplomaţilor francezi şi a familiei Patterson, cei doi au fost cununaţi de primul episcop catolic al SUA. Nu au putut rezista tentaţiei şi au ţinut să vină în Europa, unde Napoleon se proclamase împărat. Dar comitetul de primire i-a despărţit la Lisabona: lui Elizabeth nu i s-a permis să debarce, iar Jérôme a fost convocat, *manu militari*, la fratele său imperial aflat atunci în Italia. Acolo, Jérôme a fost pus în faţa unei alternative: separarea de soţia sa ori dizgraţia. Total necavalereşte, el a ales despărţirea şi a fost căsătorit cu prinţesa Katharina von Württemberg. Între timp, Elizabeth ajunsese în Anglia, unde a dat naştere unui fiu, iar englezii s-au arătat foarte fericiţi să găzduiască o Bonaparte repudiată.

Copilul născut în Anglia a primit numele de Jérôme Napoleon. La rândul său, acesta a avut doi fii. Cel mai mic a fost botezat Charles Joseph, a absolvit studiile de drept la Harvard şi, la sfârşitul secolului al XIX-lea, şi-a câştigat în America reputaţia unui avocat intransigent. Se spunea că din clipa în care sesiza o murdărie, ”scotea scalpul de pe acuzat”. Asta l-a făcut pe Theodore Roosevelt, preşedinte al SUA între 1901-1909, să-l numească pe Charles J. Bonaparte ministru de justiţie. În această funcţie, a devenit necruţător.

Necruţător cu orice formă de evaziune fiscală şi de încălcare a legii antitrust. A doborât puternicul holding al tutunului, a adus în faţa justiţiei senatori şi deputaţi şi a stârnit revolta Congresului, cerând ca toţi membrii acestuia să fie supuşi unei investigaţii judiciare. Nu suporta nici un fel de act de corupţie. Preşedintele i-a permis să formeze un corp de 9 detectivi profesionişti, care a căpătat numele de Biroul de Investigaţii, strămoşul Biroului Federal de

Investigaţii, FBI, înfiinţat mai târziu de preşedintele Hoover, pe modelul instituit de un Bonaparte american.

PREMONIŢIA LUI TAKE IONESCU

1 august 1914. Take Ionescu, liderul Partidului Conservator-Democrat, coboară în Gara de Nord. Venind de la Londra, traversase Europa cu trenul, tocmai în zilele când pacea continentului se năruia la primele declaraţii de război ale statelor. Casa lui din strada Atena, fiind închisă peste vară, Take Ionescu trage la un prieten. Se găseşte într-o profundă stare de agitaţie, îngrijorat de nenorocirea ce lovise umanitatea. La observaţia optimistă a prietenului cum că războiul s-ar putea încheia până în toamnă, Take Ionescu răspunde:

„ - Te înşeli profund! Acesta e război de cinci ani. Va intra Anglia, va intra Italia, vom intra noi şi nu se poate să nu intre şi America. Până şi Japonia va intra. Da, da. Nu te uita aşa. Ţine minte. Război de cinci ani. Va fi vai de omenire! Dar de un lucru sunt sigur: că Aliaţii vor fi victorioşi şi că voi vedea cu ochii România Mare. Şi vom vedea alte lucruri mari. Vom vedea multe tronuri prăbuşindu-se; vom vedea născând atotputernicia Americii; vom vedea preponderenţa rasei anglo-saxone; vom vedea omenirea făcând un mare pas spre stânga, spre socialismul revoluţionar. Vom vedea multe lucruri mari. Dar zguduirea generală va fi aşa de formidabilă, că o sărăcie groaznică va stăpâni omenirea foarte mulţi ani. Dintr-o criză vom intra într-alta. Şi, ţine bine minte: generaţia mea - şi a ta - va vedea România Mare, dar nu va mai vedea zile bune..."

Aceste previziuni uimitoare au fost publicate în ziarul *La Roumanie* din 16 noiembrie 1914. Ele s-au împlinit întocmai. Chiar şi conflagraţia a ajuns să numere cinci ani, dacă ţinem seama de războiul româno-maghiar din 1919 şi de alte ciocniri violente din acel an pe continent.

Nu, nu e nici un truc, totul a fost publicat dinainte, după cum am spus, în ziarul *La Roumanie*. Secolul a ajuns să arate aşa după cum l-a descris Take Ionescu, care a avut şi alte previziuni uluitoare: după încheierea Păcii de la Versailles, afirma că, oricât de grele sunt condiţiile impuse Germaniei sau tocmai de aceea, Germania, simţindu-se nedreptăţită, se va ridica din nou în cel mult douăzeci de ani, devenind, cu ambiţia ei de revanşă, o mare primejdie pentru Europa. Mulţi i-au zâmbit condescendent.

PUTERILE LUI RASPUTIN

Pe Grigori Efimovici Rasputin l-a făcut celebru influenţa sa extrem de ciudată asupra familiei ultimului ţar al Rusiei. Rasputin nu era călugăr, aşa cum se spunea în vremea sa, şi nici mistic în adevăratul sens al cuvântului. Practica însă un misticism al propriilor sale pasiuni: al credinţei în Dumnezeu, după cum o înţelegea el, dar şi al unei patimi de a trăi, mâncând şi bând zdravăn, ruseşte, cum se spune, şi dedându-se exceselor sexuale, pentru care era dotat cu o energie puţin obişnuită. Se pare că deprinsese toate aceste pasiuni contradictorii în orgiile unei secte mistice a ţăranilor din Siberia, aşa numiţii ”hlîstî”, care credeau că la purificare se ajunge numai prin tăvălirea omului prin păcat, drept care practicau efuziunile sexuale în grup, la întâmplare.

Grigori Rasputin s-a născut în 1869, pe 10 ianuarie (stil vechi), în satul Pokrovskoie din gubernia siberiană Tobolsk. Încă de tânăr, a făcut dovada unor puteri bioenergetice neobişnuite, vindecând oameni şi animale prin simpla atingere cu mâna. A plecat din sat, pornind în pelerinaj pe la mănăstiri şi a ajuns chiar la muntele Athos. La Sankt Petersburg, i-a uimit pe mai marii bisericii cu răspunsurile sale de iluminat mistic la chestiuni teologice dificile. A avut crize reale de fervoare religioasă şi accese de vegetarianism.

În înalta societate, s-a lansat însă prin intermediul femeilor. Virilitatea sa impresionantă a tămăduit multe doamne şi domnişoare de angoase, deziluzii şi alte tulburări. Dar isprava sa de căpătâi a constat în potolirea durerilor şi oprirea sângerărilor prinţului Alexei, cauzate de hemofilie. Este o boală rară, transmisă pe linie maternă, dar care îi afectează numai pe bărbaţi. Perechea imperială avea patru fete, iar primul băiat, moştenitorul tronului, se dovedise a fi hemofilic. Medicii erau neputincioşi în faţa bolii copilului. Numai Rasputin putea să-l liniştească.

Mujicul siberian a căpătat o putere deosebită mai ales asupra ţarinei Alexandra. Din ordinul acesteia, i se instalase un telefon.

Să dăm numărul lui Rasputin?

De ce nu? Deci, Rasputin Grigori Efimovici - 6.46.46.

Grigori Efimovici avea şi darul clarviziunii. Acesta i se eclipsa de fiecare dată când viaţa sa era în pericol. Astfel, la 27 iunie 1914, la Pokrovskoie, a fost grav

înjunghiat cu un cuţit de Maria Guseva, o tânără pe care o sedusese. Ea devenise ulterior membră a unei asociaţii a femeilor aflate într-o situaţie asemenea ei şi care-şi propuseseră să-l castreze pe Rasputin.

În starea sa de sănătate foarte instabilă, la 18 zile după rana suferită, el îi telegrafia ţarului, la izbucnirea conflagraţiei mondiale: “Papaşa, nu te înarma pentru război, căci prin război va veni sfârşitul Rusiei şi al vostru, al tuturora, veţi fi învinşi. Deasupra Rusiei pluteşte un imens nor plin de suferinţe şi jale; este întunecat, în dosul lui nu se zăreşte nici o lumină. Va curge o mare de lacrimi şi tot atâta sânge ... Prăbuşirea este groaznică, iar suferinţa nu va lua sfârşit.”

Se spune şi se crede că, dacă Rasputin s-ar fi aflat în preajma ţarului în clipa izbucnirii războiului, Rusia nu ar fi luat armele. Mujicul iluminat nu a prevăzut nici al doilea atentat asupra sa, cel fatal, comis de prinţul Felix Iusupov. Atâta doar că obişnuia să-i spună ţarului: ”Dacă mi se va întâmpla ceva, îţi vei pierde coroana, iar asupra voastră se va abate o nenorocire groaznică.”

TORPILAREA PACHEBOTULUI LUSITANIA

La 7 mai 1915, în largul coastei de sud-vest a Irlandei, un submarin german U-20 lovea cu o torpilă pachebotul *Lusitania*, aflat în drum de la New York la Liverpool. Nava s-a scufundat în optsprezece minute. Au murit 1256 de oameni, între care 115 americani. La trei ani după dezastrul *Titanicului*, această tragedie a ridicat numeroase întrebări:

În primul rând, de ce n-a fost escortată *Lusitania* de o navă de război, aşa cum prevedea regulamentul? În al doilea rând, de ce a fost menţinută ruta navei printr-o zonă împânzită de submarine germane şi nu a fost deviată prin nordul Irlandei, un traseu mult mai sigur?...

Se ştie că pachebotul urma să fie însoţit de crucişătorul *Juno*, din momentul apropierii sale de coastele Irlandei. Decizia de renunţare la această măsură i-a aparţinut lui Winston Churchill, prim lord al amiralităţii. Se mai ştie că semnalul de modificare a rutei *Lusitaniei* prin sudul Irlandei a fost transmis de amiralul Coke de la baza din Queenstown.

Nu poate fi întâmplător faptul că din registrul de mesaje lipseşte tocmai pagina cu ziua de 7 mai 1915, precum şi caietul similar de la Queenstown.

Se bănuieşte că englezii ar fi abandonat intenţionat *Lusitania*, pentru a forţa Statele Unite să se apropie de tabăra Antantei. Într-adevăr, dincolo de ocean, cei 115 morţi americani de pe pachebot au făcut o impresie mult mai puternică decât zecile de mii de victime ale războiului de până atunci. Segmente importante ale opiniei publice americane înclinau spre Puterile Centrale. În primul rând masiva comunitate germană, apoi numeroasa imigraţie irlandeză, animată de ură împotriva Angliei, care ţinea sub ocupaţie ţara lor de origine. Iar lobby-ul evreiesc se găsea atunci (doar mai târziu a devenit bizar acest aspect) de partea Germaniei.

Lusitania nu era orice fel de navă. Efectua cea mai rapidă traversare a Oceanului, fiind supranumită „Ogarul Mărilor”. Avea compartimente luxoase şi o tehnică de propulsie revoluţionară, pe bază de turbine. Să fi fost ea sacrificată din raţiuni de stat? Ancheta oficială a ocolit cu grijă întrebările controversate.

NORUL RĂPITOR

În primul război mondial, trupele imperiului britanic au debarcat în peninsula Gallipoli, la vest de Dardanele, în tentativa de a pune mâna pe strâmtoare şi de a-şi croi drum spre Istanbul. Luptele au durat multă vreme, dar la Gallipoli turcii n-au putut fi clintiţi din loc. Din partea Antantei, erau mobilizate în zonă contingente britanice, australiene şi neozeelandeze.

În zorii zilei de 28 august 1915, ele pregăteau un atac asupra Cotei 60, ocupată de turci. Din momentul în care Regimentul Norfolk a pornit în marş către ţintă, pe cerul senin au apărut inexplicabil opt nori de un cenuşiu metalic şi de forma unor pâini, mai degrabă ovale, decât rotunde. Configuraţia lor se schimba de la un moment la altul, până când s-a părut că norii se stabilizează la înălţimi diferite în aer. Ambele tabere, britanică şi turcă, contemplau uluite fenomenul. Singur căpitanul englez Frederick Reichard a avut inspiraţia de a-şi nota detaliile neobişnuitei întâmplări. El scrie: “Pe măsură ce băieţii noştri se apropiau de cota deţinută de turci, au început cu toţii să-şi pregătească armele şi măştile de gaze. Atunci am observat cu toţii unul dintre ciudaţii nori ce îşi schimba consistenţa, devenind parcă metalic. Ei bine, acest nor a început să coboare încet deasupra zonei spre care se îndreptau băieţii noştri. Nici acum nu-mi pot explica de ce soldaţii Majestăţii Sale păreau a merge ca şi cum nu vedeau nici fenomenele de deasupra lor, nici norul metalic care se apropia de ei. Deodată norul a părut că îşi schimba compoziţia, devenind cumva difuz şi prăfos. Încet, a început să se aşeze deasupra camarazilor noştri până când aceştia au mărşăluit direct către el. Nu ne venea să credem că suntem martori la aşa ceva.”

După dispariţia contingentului britanic înăuntrul norului, acesta s-a ridicat, alăturându-se celorlalţi şapte ce păreau că aşteaptă şi s-au îndepărtat toţi în formaţie. Nu întregul Regiment Norfolk a fost înghiţit şi răpit de ciudatul nor, ci doar unul din batalioanele sale, compus din 250 de soldaţi şi 16 ofiţeri.

Oficial, batalionul 1/5 din Regimentul 14 Norfolk a fost raportat ca fiind nimicit în confruntarea cu inamicul. Dar, după capitularea Turciei, când autorităţile britanice s-au interesat de soarta militarilor, sperând că mulţi dintre ei sunt prizonieri, turcii le-au spus că habar n-aveau de existenţa acestei unităţi.

Investigaţiile ulterioare au demonstrat, într-adevăr, că cei dispăruţi nu căzuseră niciodată în mâinile turcilor.

Marcat de evenimentul la care asistase și interesat de altele similare, Frederick Reichert a cercetat prin arhive și a descoperit că un pluton britanic a dispărut într-un mod asemănător la 1898, în Sudan.

AFACEREA MATA HARI

Se spune astăzi că celebra dansatoare Mata Hari, executată în Franţa în 1917 pentru spionaj în favoarea Germaniei, a fost de fapt victima propriei sale imaginaţii şi a propriului său succes. La începutul secolului, ea a impus la Paris, ca baiaderă exotică şi senzuală, moda dansurilor rituale orientale. Pretindea că le-a învăţat în templele din India, că a cunoscut Gangele, Benaresul şi Himalaya.

Se născuse în Olanda, în 1876, iar adevăratul ei nume era Margaretha Geertruida Zelle. La 18 ani, părinţii au căsătorit-o cu un ofiţer colonial, alături de care a plecat în arhipelagul Indonezian, pe atunci colonie olandeză. Au fascinat-o, într-adevăr, tradiţiile locului. Când a decis să-şi abandoneze familia fugind la Paris, şi-a luat pseudonimul de Mata Hari, ceea ce într-un dialect din Jawa, înseamnă ”Ochiul zilei”.

Devenind în curând celebră, Mata Hari a fost contactată de serviciile secrete germane cărora, pentru bani, le-a furnizat informaţii lipsite de importanţă. Drama ei a început la 40 de ani, când s-a îndrăgostit de un ofiţer rus aflat în Franţa, bărbat cu douăzeci de ani mai tânăr decât ea. Europa se găsea în plin război, iar Mata Hari a acceptat atunci ca, pentru o mare sumă de bani, să lucreze pentru serviciile franceze, care o urmăreau de mult. Şeful acestora, căpitanul Ladoux, a trimis-o în ţara ei de origine, în Olanda, pe atunci neutră, ca de acolo să plece cu o misiune în Belgia. Dar în Olanda nu se putea ajunge prin teritoriile ocupate de germani. Mata Hari a plecat de la Paris în Spania, iar de acolo s-a îndreptat cu vaporul spre Rotterdam. În Canalul Mânecii, vasul a fost percheziţionat de englezi, iar Mata Hari, suspectată de Scotland Yard, a fost întoarsă la Madrid.

Aici s-a gândit să lucreze într-adevăr pentru noii săi patroni francezi, de la care voia neapărat să obţină bani, pentru a merge undeva departe, împreună cu iubitul ei rus. L-a cucerit la Madrid pe şeful serviciilor de informaţii germane în misiune acolo, iar a doua zi, pe 9 decembrie 1916, a raportat, printr-o scrisoare trimisă la Paris, cele aflate de la neamţ. În procesul ce i s-a intentat mai târziu, această scrisoare n-a apărut la dosar. S-a considerat că ea l-a vizitat pe ofiţerul german abia pe 13 decembrie. Aceasta era data la care neamţul

informase Berlinul despre vizita lui Mata Hari. Între 9 şi 13 decembrie, el o studiase pe dansatoare. Mesajul difuzat de germani de la Madrid la Berlin prin unde radio lungi, a fost interceptat şi decodificat de serviciul instalat de francezi în vârful Turnului Eiffel.

Mata Hari a mers la moarte cu mai mult curaj decât numeroşi bărbaţi. A refuzat să i se lege ochii, le-a zâmbit băieţilor din plutonul de execuţie şi le-a fluturat mâna în semn de adio. Era în zorii zilei de 15 octombrie 1917.

Azi se consideră că procesul ei a fost o eroare judiciară! O eroare cât o expediere a unui nevinovat pe lumea cealaltă.

MESAJUL DE LA FÁTIMA

Cea mai tulburătoare apariţie a Fecioarei Maria în secolul al XX-lea s-a produs, fără îndoială, în apropierea satului Fátima din Portugalia, în 1917. Ea s-a arătat aici în mai multe rânduri, însă doar înaintea ochilor a trei copii de 7, 9 şi 10 ani care păzeau caprele. Începând cu luna mai şi până în octombrie, s-a înfăţişat în fiecare zi de 13, cu excepţia lunii august, când a coborât în data de 19.

La ultima sa apariţie din acel an, în 13 octombrie, în prezenţa unei mari mulţimi, le-a transmis, numai celor trei mici păstori de capre, un mesaj. Cele două fetiţe, Lucía şi Jacinta au văzut-o pe Sfânta Fecioară şi i-au auzit cuvintele în limba lor, dar băieţelul, Francisco, a perceput-o doar vizual. Doi dintre copii au fost răpuşi în anii imediat următori, de epidemia de gripă spaniolă. În schimb, Lucía, născută în 1907, a supravieţuit. A îmbrăcat haina monahală, sub numele de Maica Maria Lucia, şi s-a stabilit la Vatican.

Ea a aşternut pe hârtie mesajele Preasfintei Fecioare, aşa cum le-a reţinut mintea ei de copil. Abia în anul 2000 a dezvăluit Papa Ioan-Paul al II-lea cel de al treilea mesaj şi anume, avertismentul Mariei că se va trage asupra unui episcop al Romei. Faptul se produsese deja, la 13 mai 1981, în ziua în care se împlineau 64 de ani de la prima apariţie a Fecioarei la marginea satului portughez. Celelalte două mesaje Vaticanul le dezvăluise încă din 1942. Maica Domnului profeţise la Fátima, în toiul primei mari conflagraţii mondiale, că peste lume va veni un al doilea război şi mai devastator în timpul lui Pius al XII-lea, papă al cărui pontificat a durat din 1939 până în 1958. Apoi, Ea a mai spus că omenirea îşi va găsi liniştea abia când ”o doamnă numită Rusia”, după cum au înţeles copiii, se va întoarce la credinţă.

Aşadar, Maria şi-a rostit mesajul la 13 octombrie 1917. Peste mai puţin de o lună, la 7 noiembrie, la Petrograd, avea să se dea lovitura de stat care a adus Rusia sub tirania ateismului bolşevic. Iar astăzi, analizând cele trei previziuni de la Fátima, ne dăm seama că ele vorbeau de începutul, de creşterea şi de declinul comunismului. Atentatul asupra Papei Ioan-Paul al II-lea în care au fost amestecate serviciile secrete bulgare şi patronii lor de la KGB, s-a dovedit a fi o

mişcare disperată a sistemului comunist. În persoana unui papă polonez, Kremlinul îl presimţea pe cel mai redutabil adversar al său.

De fapt, Sfântul Părinte a declarat că atunci când s-a tras asupra lui a simţit că Fecioara îl protejează. Prin urmare, două din previziunile de la Fátima s-au împlinit: al doilea război mondial a avut loc, iar asupra unui papă s-au tras mai multe gloanţe, rănindu-l grav. Rămâne ca revenirea Rusiei la credinţă să aducă pacea în lume.

AVENTURA CAPULUI VOIEVODAL

În dimineaţa duminicii de 19 august 1601, mercenarul valon Jacques de Beauri, primit ca un aliat în cortul lui Mihai Viteazul din tabăra de pe câmpia de lângă Turda, îi declară voievodului că este prizonier.

- Ba!, răspunde acesta, încercând să-ntindă mâna spre sabia atârnată de un stâlp al cortului. Braţul lui Mihai este străpuns însă de o archebuză. Parcă nu ar fi fost de ajuns, de Beauri îi înfige halebarda în inimă, iar capul îi este tăiat de un pedestraş neamţ. Slujitorul domnitorului, paharnicul Turturea, reuşeşte să ridice capul pe ascuns şi, după nenumărate peripeţii şi ambuscade din care scapă ca prin minune, îl aduce la Mănăstirea Dealu, de lângă Târgovişte.

Aici, Radu Buzescu aşează deasupra relicvei o inscripţie funerară în limba română. Dar, la vreo 20 de ani după depunerea capului domnesc la mănăstire, aceasta este devastată de armata principelui Transilvaniei Gabriel Bethlen, iar la sfârşitul secolului, de trupele austriece conduse de generalul Heissler pe care însă Brâncoveanu izbuteşte să-l ia prizonier. Pe la 1847, la cererea domnitorului Ţării Româneşti Gheorghe Bibescu, capul voievodului este expus într-o raclă de argint.

Aflându-se în pericol în anul 1916 din cauza ocupaţiei germane, racla este aşezată într-o cutie din lemn de cireş, căptuşită cu catifea roşie şi dusă în mare secret la Iaşi, de către preot profesor Alexandru Dolinescu de la Liceul Militar. Dar nici la Iaşi n-a fost în prea mare siguranţă, fapt pentru care, ferită de ochii bolşevicilor ce mişunau peste tot, este transportată în Rusia, la cererea autorităţilor române, de către conu' Petrache Gârboviceanu, după cum arată I. Gh. Duca în *Memoriile* sale. Relicva, bine disimulată în cutii de pălării pentru a nu trezi nici o suspiciune, nu a răzbătut tocmai uşor până la Odessa şi până la Cherson. Mult mai anevoioasă a fost însă întoarcerea acasă.

Petrache Gârboviceanu s-a văzut nevoit să fugă din calea trupelor ruseşti şi ucrainiene bolşevizate. Spre nord nu putea să se îndrepte, aşa că a luat-o spre vest de-a lungul ţărmului Mării Negre. A izbutit să traverseze Limanul Nistrului, estuar cu o lărgime de 9,5 km, într-o barcă, sub ploaia gloanţelor roşii trase de pe malul răsăritean şi din ambarcaţiuni care-l urmăreau.

A ajuns la Iaşi în noiembrie 1918, în chiar ziua în care România denunţa Pacea de la Buftea-Bucureşti şi reintra în război.

Relicva simbolică a autorului primei Uniri s-a întors parcă pentru a saluta reluarea armelor şi Marea Unire de la 1 decembrie. Din anul 1920 se odihneşte din nou la Mănăstirea Dealu.

CONTROVERSATA CANONIZARE
A FAMILIEI IMPERIALE RUSE

În anul 2000, Biserica Ortodoxă Rusă, într-o ceremonie de o mare somptuozitate, i-a canonizat pe ţarul Nicolae al II-lea şi pe soţia sa, ţarina Alexandra, dimpreună cu cei cinci copii ai lor. Cu toţii au fost executaţi de bolşevici prin împuşcare, la 17 iulie 1918, la Ekaterinburg, în Urali (Sverdlovsk în era URSS), unde a început cariera politică a lui Boris Elţîn, cel ce avea să desfiinţeze de facto Uniunea Sovietică şi sistemul ei comunist, cel puţin sub aspect economic.

La Ekaterinburg, familia imperială fusese ţinută sub pază în vila Ipatiev. Într-o noapte, membrii ei au fost treziţi pe neaşteptate şi duşi în beci. Asupra lor a tras garda letono-maghiară. Aşa au decis bolşevicii, ca nu cumva vreunui rus să-i tremure mâna pe trăgaci.

Alături de familia imperială, au mai fost canonizate o mie de victime ale comunismului. Persoana acum sacră a ţarului Nicolae al II-lea, rămâne totuşi destul de controversată, provocând luări de poziţie cu caracter polemic. El a fost numit în epocă ”ţarul sângeros”. Un călugăr budist din Extremul Orient rus îi prezisese că de la funeraliile tatălui său va merge direct la cununie. Aşa s-a şi întâmplat, cu toate că nunta sa cu Alix de Hessa-Darmstadt a fost amânată din cauza doliului. Ceremoniile încoronării au avut loc în 1896, însoţite de o mare chermeză populară pe un câmp de exerciţii militare din preajma Moscovei. Gropile de pe acel poligon au fost acoperite cu scânduri, dar ele au cedat sub greutatea mulţimii. Sărbătoarea s-a încheiat cu 2000 de morţi.

La 9 ianuarie 1905, 150.000 de oameni s-au îndreptat spre Palatul de iarnă din Sankt Petersburg, pentru a cere mila ţarului . În fruntea lor se aflau preoţi, iar manifestanţii purtau icoane. Lumea nu ştia că ţarul nu se găsea în palat. Garda palatului a tras, nu se ştie din ordinul cui. Au fost numărate sute de morţi. Acest eveniment a declanşat războiul civil din 1905-1907, soldat cu zeci de mii de victime.

Ţarul Nicolae al II-lea era controversat şi din alt punct de vedere: nu se comporta ca un om de stat. Era o fire slabă, afectuoasă ce-i drept, dar interesată mai mult de viaţa de familie decât de cea publică. Ezita să semneze

legile şi decretele reformiste. A blocat în mare măsură proiectele democratizante ale primului său ministru Stolîpin, asasinat în 1911, la teatrul din Kiev.

Dar lui Nicolae al II-lea i se reproşează mai ales că, din pricina slăbiciunii sale, a căzut sub influenţa pseudo-misticului Grigori Rasputin. Canonizarea familiei imperiale este contestată de asemenea de cei care îi impută împărătesei Alexandra relaţiile intime cu Rasputin, dovedite de documentele publicate înainte de anul 2000 de serviciile secrete britanice.

ŞAMANISM ŞI BOLŞEVISM

Către sfârşitul războiului civil dezlănţuit de revoluţia lui Lenin în Rusia, gărzile roşii ajung în ţinuturi îndepărtate ale Siberiei. Într-un sat, care aflase pesemne de noile orientări politice, localnicii îi întâmpină pe bolşevici cu cea mai importantă ispravă a lor: făcuseră şi ei Revoluţie! Îi alungaseră din sat pe popi, readucându-i din pădure pe şamani.

Mircea Eliade arată că, la popoarele central-asiatice şi siberiene, şamanul îndeplineşte mai multe funcţii: tămăduitor, vrăjitor, şef al comunităţii, poet, preot. Este o adevărată instituţie acest şaman. Marea lui misiune este de a se face din când în când nevăzut, urcând în cer pe arborele cosmic. Urcând sau coborând, fiindcă în viziunea şamanistă a existenţei omul este un arbore ale cărui rădăcini se află în cer.

Se cunosc şi isprăvi ceva mai terestre ale acestor şamani, legate însă nu de pământ, ci de foc, şi anume dansul pe jăratec sau pe pietre încinse, fără ca ei să-şi ardă tălpile. Tot Mircea Eliade povesteşte că un european adus în transă de un şaman a izbutit să traverseze, cu picioarele goale, jumătate dintr-un cerc cu pietre încinse, dar, în momentul în care s-a gândit la ceea ce făcea, a simţit brusc arsurile. De altfel, asemenea dansatori pe jăratec se întâlnesc chiar şi astăzi în sudul Bulgariei.

Să revenim însă la războiul civil din Rusia, din anii 1917-1921. Auzind de reinstalarea în funcţie a şamanilor în acel sat siberian, comisarul poporului pentru învăţământ, Anatoli Vasilievici Lunacearski, a declarat: „Nu e un progres prea mare!”

Lunacearski ştia de bună seamă că, atât peste popi, cât şi peste şamani, va veni el, ateismul bolşevic.

Şi totuşi, considera că revenirea şamanilor este un mic progres faţă de dominaţia bisericii creştine. Pesemne că, spre deosebire de creştinism, şamanismul are afinităţi secrete cu bolşevismul sau complicităţi pe care unul din cei mai cultivaţi oameni ai lui Lenin le înţelegea în felul lui.

DEŞERTUL DESENELOR ABSURDE

Există pe lumea asta o operă preistorică ce nu a fost distrusă nici de capriciile naturii, nici de mâna omului. Este vorba de nişte desene uriaşe din zona peruviană a deşertului Atacama, cel mai mic din lume, doar 105.000 km pătraţi. Au căpătat numele de Nazca de la triburile amerindiene din regiune şi de la oraşul din apropiere. Au fost observate prima oară din aeroplanele comerciale în 1920, dar abia în anii ’30, din avioane mai performante, s-a putut ajunge la panoramarea întregului ansamblu. Desenele sunt realizate aparent simplu, prin îndepărtarea pietrelor de care platoul este plin, în aşa fel încât să fie dezvelit stratul de ipsos aflat dedesubt. În acest mod, contururile figurilor sunt trasate din linii albe, foarte depărtate unele de altele, semănând cu nişte mici şanţuri sau brazde cu o lăţime de vreo 50 de centimetri, nu prea adânci. Atâta doar că, de la nivelul solului, al statului de om, nu se poate înţelege nimic din traseele acelor linii. De la înălţime, dar în niciun caz de pe măruntele coline din zonă, ci numai din avion sau elicopter, desenele capătă sens. Se desluşesc figuri geometrice, unele cu forme complicate, dar şi imagini de păianjeni, jaguari, un peşte, o pasăre, o balenă, precum şi profiluri antropomorfe.

În zilele noastre, s-a încercat dezlegarea enigmei trasării lor prin realizarea unor schiţe similare cu mijloace simple: un plan şi câteva sfori întinse între ţăruşi înfipţi în pământ.

Desenele din Atacama ridică însă întrebări mult mai neliniştitoare: dacă sunt vizibile numai de la înălţime, cui şi la ce foloseau aceste repere? Care este semnificaţia lor religioasă? De precizat că ele, în afară de dimensiune, nu sunt cu nimic diferite de desenele laice. Mai apare şi o a treia întrebare: unde se mai găsesc în lume imagini similare?

Răspunsul e simplu: nicăieri. Sau poate doar pe peretele de stâncă ce urcă dinspre golful Pisco de la Pacific spre platoul Atacama. În piatra aceea verticală, e săpat un arbore stilizat ori mai degrabă un trident, precum cel al lui Neptun, înalt de circa o sută de metri. Furca lui arată spre sud-est, adică spre labirintul de desene de la Nazca.

Intrigat de aparenta absurditate a acestor imagini care sunt vizibile integral numai din aparatele de zbor, fără să fie clar rostul pentru care au fost realizate,

doctorul Paul Kosok de la Universitatea din Long Island a bănuit că liniile din deşertul Anzilor ar putea ascunde o cheie astronomică. În anul 1941, a ales ziua de 22 iunie, solstiţiul de iarnă în emisfera australă, pentru a urmări asfinţitul soarelui de-a lungul unei linii gravate în pietrişul deşertului. Aceasta indica exact direcţia soarelui când atingea orizontul. Era, prin urmare, linia solstiţiului. Examinând şi celelalte contururi, a conchis că un astronom ar putea găsi aici informaţii foarte interesante privind traiectoria planetelor, a soarelui şi a lunii, chiar şi a unor stele.

”Concluzia, spune Daniel Schmidt, a fost aceea că figurile trasate alcătuiesc cel mai mare tratat de astronomie din lume, un tratat total inutilizabil de la nivelul solului, dar perfect lizibil de către astronauţii mai puţin familiarizaţi cu aspectul constelaţiilor aşa cum se văd ele de pe Pământ. Ei ar avea nevoie mai mult decât aviatorii de o hartă a cerului”.

Înseamnă că desenele Nazca există ca să transmită un mesaj. Iar dacă ele alcătuiesc o hartă orientativă pentru vizitatorii de prin alte astre, unde s-ar putea găsi ţinta finală a acestor navigatori?... Pare-se că Anzii incaşilor sunt plini de astfel de destinaţii.

CLARVĂZĂTORUL ADORMIT

Americanul Edgar Cayce din Kentucky murea în seara de 5 ianuarie 1945, în ziua şi la ora pe care singur le prevăzuse. Era un om simplu, cu studii vagi, fost lucrător agricol, apoi fotograf în oraşul Hopkinsville. Îşi dobândise celebritatea prin reţetele vindecătoare pe care le indica numai atunci când era cufundat în somn obişnuit ori când se afla sub hipnoză. La trezire nu-şi amintea nimic din cele spuse, declarând sincer că jumătate din cuvintele sale transcrise de alţii îi erau necunoscute. Ba chiar s-a şi revoltat împotriva propriilor sale recomandări rostite în somn, insistând să nu fie aplicate, pe motiv că ele ar ţine de magie. Omul se credea vrăjit de puteri din afara sa.

Şi totuşi, prima reţetă şi-a recomandat-o sie însuşi. Copil fiind, s-a îmbolnăvit grav, ajungând în faza în care nici un medicament nu-l mai ajuta. Dintr-o dată, cei din jurul lui l-au auzit vorbind: “Am să vă spun eu ce am. Am fost lovit cu o minge de baseball în coloana vertebrală. Trebuie să-mi faceţi o cataplasmă specială şi să mi-o aplicaţi la baza gâtului. Grăbiţi-vă, altfel, creierul riscă să fie atins!”

Micul Edgar a furnizat şi reţeta cataplasmei, aşa cum de-a lungul întregii sale vieţi a descris compoziţia unor medicamente uitate sau care tocmai se inventau undeva în lume. S-a însănătoşit atât el, cât şi pacienţii care au beneficiat de recomandările sale.

Cayce a rămas toată viaţa reticent faţă de aceste prescripţii de care nu era conştient. Un singur caz l-a făcut să-şi schimbe atitudinea. Fiul lui de opt ani s-a rănit la ochi în urma unei explozii şi risca să-şi piardă vederea. Tatăl său s-a lăsat hipnotizat, a recomandat comprese cu acid tanic, spre uluirea tuturor specialiştilor, dar acest tratament a salvat ochiul copilului. În somn, spiritul său funcţiona precum spiritul tuturor medicilor la un loc sau al medicinii universale în acelaşi timp. Edgar Cayce numea “lecturi” aceste mesaje rostite de el în somn ca şi cum ar fi fost citite de pe pagini numai de el văzute, dar niciodată dezvăluite. Lecturile de acest fel îl oboseau însă destul de mult şi nu putea recurge la ele prea des, în nici un caz în ritmul în care i se cerea. Nu a luat niciodată bani pentru reţetele astfel recomandate, păstrându-şi harul până în ultima clipă a vieţii.

Edgar Cayce putea citi şi aura bioenergetică a fiinţelor vii. Odată, într-un mare magazin, liftul s-a deschis în faţa sa, iar o cunoştinţă l-a invitat înăuntru. Cayce a refuzat să intre, văzând că aurele dispăruseră din jurul oamenilor din ascensor. Peste câteva secunde, acesta s-a prăbuşit de la mare înălţime provocând moartea celor aflaţi înăuntru.

E de mirare cum de nu i-a avertizat pe cei din lift. Pesemne că nu sesiza decât pericolul în general, nu şi nenorocirea cu exactitate.

BORIS I, REGELE ANDORREI

Andorra, stat din Munţii Pirinei, 468 km pătraţi, 84.000 de locuitori, este un principat, singurul de acest fel din Europa, aflat sub autoritatea a 2 co-principi: episcopul spaniol de Urgell şi preşedintele Franţei. Convenţia unei asemenea conduceri a fost stabilită încă din 1278, între episcopul din Spania şi contele de Foix. Mai târziu, responsabilitatea contelui francez a trecut asupra statului, reprezentat prin rege, iar astăzi prin preşedinte. Fiindcă Andorra nu avea monedă proprie până la introducerea devizei euro, francul francez şi peseta spaniolă circulând cu egală îndreptăţire, cetăţenii principatului plăteau un impozit anual de 900 de pesete către Spania şi 960 de franci către Franţa, plus un plocon special constând în şuncă şi pui.

Andorra la Vella, capitala europeană aflată la cea mai mare altitudine, 1.023 m, este desigur cel mai însemnat oraş al principatului, iar limba oficială este catalana. Ei bine, în Andorra la Vella s-a prezentat în 1934 un rus şi le-a cerut autorităţilor locale să-l accepte ca rege al Andorrei, sub numele de Boris I. Fără prea multe ceremonii, el a fost acceptat. Se numea Boris Skosîrev. Se născuse în 1896. Refugiat în Anglia, din pricina revoluţiei bolşevice, s-a înrolat în marina britanică. Mai târziu, s-a căsătorit cu o franţuzoaică tânără şi, după cum am văzut, a instituit tronul regal al Andorrei. În calitate de rege, a tipărit un Buletin oficial şi a elaborat o Constituţie a Andorrei în 17 articole.

Numai că, într-o seară, când se întorcea de pe munte la cină, a fost întâmpinat în reşedinţa sa regală de patru soldaţi şi un ofiţer. Veneau din partea episcopului de Urgell. Nu le-a fost greu să-l detroneze pe Boris I al Andorrei şi să-l conducă la Barcelona, de unde a fost expulzat în Portugalia. Astăzi, Boris Skosîrev, autoproclamat rege al Andorrei şi funcţionând pentru câteva luni ca atare, odihneşte într-un cimitir din sudul Franţei.

Andorra este o entitate politică cu totul insolită: e un stat independent, dar se află sub autoritatea a două state vecine, deşi din 1930 această tutelă a rămas pur onorifică. Este singurul stat independent în care catalana funcţionează ca limbă oficială. De precizat că această limbă romanică are acelaşi statut la ea acasă în Catalonia, însă numai alături de spaniolă şi în cadrul regatului Spaniei. Apoi Andorra a avut un rege rus, dar drapelul său s-a păstrat roşu, galben şi

albastru. Nu, nu efemerul rege rus a impus aceste culori în nostalgie după vreun alt ţinut al răsăritului, ci este vorba de o combinaţie între culorile drapelului spaniol, roşu, galben, roşu şi ale celui francez, roşu, alb, albastru.

TRĂDAREA EVEI BRAUN

Eva Braun este un nume comun în limba germană. Noi vorbim însă de o celebritate, de iubita lui Adolf Hitler. Cei doi s-au cunoscut la München, în studioul fotografului Heinrich Hoffmann unde lucra Eva. El avea 41 de ani, iar ea 18. Era exact diferenţa dintre mama şi tatăl lui Hitler, domnul şi doamna Hickelgruber. Adolf şi Eva au devenit efectiv amanţi în 1932. În acelaşi an, la 1 noiembrie, din gelozie, Eva şi-a tras un glonte în inima. Nu a nimerit bine, iar după însănătoşirea ei, relaţia lor s-a consolidat.

Dar aceasta nu s-a bazat tot timpul pe aceeaşi pasiune. Având probabil înaintea ochilor şi spectrul sfârşitului Reich-ului, în primăvara anului 1944, Eva a riscat o legătură cu comandantul SS Otto Hermann Fegelein. Prima întâlnire secretă a celor doi s-a produs chiar la una din reşedinţele Führerului, la Berghoff, în Muntii Alpi.

Dar Eva Braun nu a fost nici pe departe singura femeie din viaţa ofiţerului. Fegelein îşi schimba foarte des partenerele, dându-i multă bătaie de cap şefului său, Himmler. De aceea, el i-a ordonat să se însoare urgent. Pentru a se afla în mod oficial cât mai aproape de Eva Braun, comandantul SS s-a căsătorit cu sora acesteia, Gretl. Nunta lor a avut loc la 7 iunie 1944. Secretara lui Adolf Hitler, prezentă la ceremonie, notează că Fegelein a dansat cu Eva îmbrăţişând-o strâns. S-au privit în ochi cu patimă, aşa cum nu se pot privi decât doi îndrăgostiţi.

Cu câteva zile înaintea prăbuşirii Reich-ului, Fegelein a încercat s-o scoată pe Eva din buncărul subteran de la Berlin. Ea a refuzat să-l urmeze. La 3 ore de la această discuţie, urmărit deja de SS, Fegelein a fost arestat în apartamentul unei balerine. La ordinul lui Hitler care aflase totul, ofiţerul a fost executat în gradina de deasupra buncărului. La scurt timp, Führerul s-a căsătorit cu Eva, i-a iertat totul şi, luând otravă, au pornit împreună spre lumea de apoi. După război, printre obiectele rămase de la Eva Braun, s-au găsit şi câteva petale uscate din primele orhidee primite de la Hitler.

STÂNCILE PICTATE DIN SAHARA

În 1933, locotenentul Brenans, dintr-un regiment de cavalerişti pe cămile, executa o recunoaştere în platoul Tassili-n-Ajjer din Algeria, pe atunci colonie franceză. Trecea prin locuri pe unde nu mai călcase până atunci picior de european. La un moment dat, ochii i s-au aţintit neîncrezători asupra peretelui de gresie al unui strâmt coridor. Pe stânca golaşă, se succedau sute şi sute de gravuri şi picturi în culori, înfăţişând bărbaţi şi femei de toate vârstele, alături de hipopotami, rinoceri, elefanţi, gazele, struţi, girafe şi alte animale. Prezenţa lor în mijlocul deşertului era însă greu de explicat.

Brenans transmite informaţia naturalistului Henri Lhote. În 1956, atunci când acesta reuşeşte să organizeze prima expediţie ştiinţifică în Tassili, surprinde timp de 16 luni toate imaginile existente pe imensul perete de gresie. Se confirmă că picturile aparţin uneia dintre cele mai vechi civilizaţii umane, care a înflorit cu cinci-şase milenii înainte de Hristos. Pe atunci, spune el, Sahara era acoperită de vegetaţie, iar animalele reprezentau mai toate speciile continentului african, aşa încât Tassili-n-Ajjer îşi merita pe deplin numele de ”Podiş al râurilor”.

Picturile surprind povestea generaţiilor de păstori de-a lungul miilor de ani şi a schimbărilor climatice din zonă, prima epocă fiind cea a “bubalului”, strămoş al bivolului de astăzi, dispărut între timp. Desenele reprezintă populaţia locală, compusă în mod ciudat atât din negri, cât şi din albi. Personajele umane sunt diferite faţă de cele de azi, ele având capete rotunde şi neobişnuit de mari.

Printre animalele din desene, bubalului îi urmează cornutele domestice. Apare mai târziu calul, dar numai ca animal de tracţiune. Din nefericire, cam în aceeaşi perioadă începe deşertificarea Saharei. Din imagini dispar mai întâi hipopotamii, apoi rinocerii, urmaţi de elefanţi. Numai girafa şi calul rezistă până în era noastră. În ultimele gravuri şi picturi, cămila marchează triumful final al nisipurilor.

Curios este că, în acelaşi an în care locotenentul Brenans dădea uluit de picturile din Tassili, la mii de kilometri spre est, în deşertul libian de la Gilf al-Kabir (literal ”Marea barieră”), contele şi aventurierul maghiar László Ede Almásy descoperea aşa-numita Grotă a Înotătorilor, cu pereţii acoperiţi de

picturi cu elefanţi, girafe, gazele, antilope şi struţi. Imaginile au fost făcute cunoscute în întreaga lume de filmul regizorului Anthony Minghella Pacientul englez.

Povestea Saharei mai ascunde însă multe enigme, asemenea mărilor de apă de sub crusta sa deşertică.

ADEVĂRATUL AUTOR AL TEORIEI MACROECONOMICE

În 1936, apărea în Anglia principala operă a lui John Maynard Keynes: *Teoria generală a folosirii mâinii de lucru, a dobânzii şi a banilor*. Ideile acestei cărţi au avut o influenţă decisivă asupra capitalismului din secolul al XX-lea. Se preconiza intervenţia statului în situaţii de criză, în vederea relansării economice. Un rol de bază în aceste demersuri îl au, după Keynes, dobânzile bancare. Se trasau astfel parametrii macroeconomiei.

Revista spaniolă *Muy interesante* (nr. 223, de la începutul anului 2000) scrie că, atunci când a apărut această lucrare în Anglia, un chimist din Alicante a bănuit că i-au fost plagiate ideile. El se numea Germán Bernácer Tormo. Publicase articole în care dezvolta aceeaşi teorie, în perioada 1917-1922. Ipoteza sa anticipa perfect ceea ce avea să se numească mai târziu ”economie monetară keynesiană”. Mai mult, Bernácer a publicat în 1933 o carte cu titlul: *Sociedad y felicidad* (*Societate şi fericire*), în care îşi expune ideile prezentate mai înainte în presă şi explică principiile unei noi ştiinţe – macroeconomia.

Teoreticianul spaniol nu a crezut însă că oamenii de ştiinţă pot fi şi altfel decât oneşti. El a corespondat cu profesorul Robertson de la Cambridge, care colabora cu John Keynes. La apariţia cărţii revoluţionare a acestuia din urmă, Bernácer a observat că formulele şi schemele erau identice cu ale sale, doar numele lor apăreau schimbate.

Este interesant că o parte din teoriile lui Keynes privind intervenţia capitalistă a statului erau deja aplicate în Statele Unite prin politica New Deal a lui Franklin Roosevelt. Viziunea lui Keynes a fost considerată revoluţionară, el fiind înnobilat de către regele Angliei şi căpătând titlul de lord. În schimb, Germán Bernácer Tormo, ale cărui teorii păreau mai puţin credibile şi pentru faptul că el nu era de specialitate, ci chimist şi fizician, a murit în 1965 fără ca majoritatea economiştilor spanioli să fi auzit de el. Devenise, totuşi, cunoscut în lumea economiştilor din numeroase ţări încă înainte de 1936.

Parcă mai cunoaştem noi un caz similar: corespondenţa ştiinţifică bine intenţionată dintre doctorul Nicolae Paulescu, adevăratul descoperitor al insulinei, şi doi medici canadieni. Informaţiile primite le-au adus acestora din urmă Premiul Nobel, iar medicului român cvasi-anonimatul internaţional.

LEGENDA CAMPIOANEI ZBORULUI

În 1922, americanca Amelia Earhart, la cei 24 de ani ai săi, era prima femeie care pilota un avion. Ea a devenit celebră în epocă pentru multe alte recorduri aviatice: de viteză, de înălţime, ca prima femeie pasageră într-un avion transatlantic, ca prima femeie pilot solitar zburând peste Atlantic în 1932 etc. Dar visul ei era să facă înconjurul lumii, după ce această performanţă a fost stabilită de un grup de piloţi militari pe trei biplanuri, în 1934.

Suntem, aşadar, în anul 1937. La întâi iunie, Amelia Earhart şi navigatorul ei Fred Noonan decolează din California pe direcţia est. Fac numeroase escale - în Caraibe, America de Sud, Africa, India, Birmania, Singapore, Indiile Olandeze de Est, Timor, Australia şi, în sfârşit, în Noua Guinee. De aici urmau să decoleze pentru cea mai lungă şi mai primejdioasă etapă, până-n mica insula Howland din sudul Pacificului, pe o distanţă de 2556 de mile. Zborul s-a efectuat în mare parte pe timpul nopţii. În dimineaţa de 2 iulie, vasul *Itasca*, ancorat lângă insula Howland pentru a-i dirija pe piloţi prin radio, recepţionează mesajele Ameliei. Rezulta că avionul se învârte în cerc fără a putea localiza insula. Cel din urmă mesaj a fost: “Aşteptăm, ascultăm pe 6210 kilocicli.”

Nimeni nu a mai auzit de atunci vocea Ameliei Earhart. Preşedintele Franklin Roosevelt a ordonat cercetarea oceanului pe o suprafaţă de 250.000 de mile marine, cam cât cea a Franţei. Operaţiunea a costat 4 milioane de dolari.

Nu s-a găsit nici o urmă, dar au înflorit o mulţime de legende, una dintre ele lansată şi de un film realizat în 1943. S-a spus ca Amelia şi Fred se iubeau în secret, decizând să-şi piardă urmele pe o insulă pustie din Pacific. S-a răspândit apoi zvonul că ei ar fi ajuns în mâinile japonezilor care administrau, cu mandat din partea Ligii Naţiunilor, insulele Caroline, Marianne şi Marshall. Filmul propunea scenariul unei misiuni de spionaj în care s-ar fi aflat cei doi aviatori. În plus, mama Ameliei a declarat în 1954 că ea era convinsă că fiica sa a căzut în mâinile japonezilor şi că a fost executată la Tokio.

Exceptând dispariţiile de avioane în Triunghiul Bermudelor şi în Marea Diavolului, la sud-est de arhipelagul nipon, dispariţia Ameliei Earhart şi a lui Fred Noonan rămâne cea mai apăsătoare enigmă din istoria aviaţiei.

PICTOPOETUL UNEI JUMĂTĂŢI DE PRIVIRE

Despre Victor Brauner, cu studii de belle arte la Bucureşti, se ştie că a devenit un pictor celebru în întreaga lume, ataşat mişcării suprarealiste în artele vizuale ale vremii şi, în general, avangardismului în literatură. S-a născut la Piatra Neamţ, în 1903, în familia unui fabricant de cherestea evreu şi a fost fratele renumitului folclorist Harry Brauner. În anii ’20, la Bucureşti, împreună cu poetul Ilarie Voronca, scoate revista 75 HP în care publică manifestul Pictopoezia.

Ajuns la Paris, se împrieteneşte cu Brâncuşi care îl iniţiază în arta fotografiei, făcându-i cadou un aparat. Tocmai cu acest dispozitiv, Brauner surprinde, pe bulevardul Montparnasse, o scenă enigmatică: o femeie legată la ochi, aşezată pe un scaun, iar în spatele ei un bărbat care, probabil, le face trecătorilor o demonstraţie de hipnoză.

Preocupat de realizarea unor tablouri cu motivul recurent al ochiului şi al vederii, în 1931 se înfăţişează pe sine într-un autoportret cu globul ochiului drept scos de o săgeată de care atârnă litera D.

Între timp, Brauner este acceptat cu entuziasm în cercul suprarealiştilor, expune cu succes la Gallery Pierre, în 1933, inclusiv straniul autoportret amintit, iar doi ani mai târziu, înregistrează, cu tablourile şi desenele sale, ecouri elogioase la Bucureşti. Dar, în 1938, decide să se întoarcă la Paris. Aici, în seara de 28 august, în chiar imobilul în faţa căruia asistase la scena cu femeia legată la ochi, se iscă o dispută violentă între pictorii Óscar Domínguez şi Esteban Francés. Cel dintâi, beat şi iritat, azvârle cu forţă un pahar în direcţia contraopinentului său. Brauner se interpune ca să-şi apere colegul, dar paharul îl nimereşte în plină figură, iar cioburile îi scot pe loc ochiul stâng, nu pe cel drept, după cum sugerase Autoportretul.

În celebrul său roman Despre eroi şi morminte, Ernesto Sábato insistă îndelung asupra acestui episod pe care nu-l consideră întâmplător. Mai frapează un detaliu în terifianta ”imperfecţiune” premonitorie a acelui tablou: de săgeata fatală, atârna litera D, iniţiala de la Domínguez. Curios: nici o ţară şi nici un oraş din cele în care Brauner locuise pentru o perioadă mai însemnată de timp, nu conţinea în numele său litera D. Pot fi înşirate toate: Piatra Neamţ,

Brăila, Bucureşti, Viena, Paris, Marsilia, Varangéville, în Romania, în Austria, în Franţa. Un singur sat, în care guvernul de la Vichy i-a stabilit, în 1940, un regim a cărui definiţie începe cu aceeaşi literă – domiciliu obligatoriu -, şi anume, Saint-Féliu-d'Amont, în Pirinei, conţine, după cum se vede, o jumătate de prepoziţie, iniţiala de la “drept” sau “droit”, ochiul lipsă din imaginea pictată a autorului.

La moartea artistului, în 1966, Virgil Ierunca scria despre el că avusese şi alte premoniţii. Pictorul “vedea invizibilul”, iar André Breton observa la rându-i că pe Victor Brauner “puterile imaginarului l-au favorizat în suprarealism ca pe nimeni altul, astfel încât i-au îngăduit să se stabilească în chiar inima peisajului primejdios, în plin domeniu al halucinaţiei”.

La începutul anului 1996, pentru a omagia trei decenii de la dispariţia artistului, Centrul Pompidou din Paris a organizat o mică expoziţie cu opere semnate de Brauner, majoritatea fiind donate statului francez de către Jacqueline, văduva pictorului. Au fost alese vreo 30 de tablouri, precum şi desene, schiţe şi documente din arhiva personală a artistului. Nu a lipsit celebrul Autoportret deja amintit.

O vitrină a fost consacrată revistelor româneşti de avangardă de după anul 1920: Punct, Unu, Integral -, dar şi ilustraţiilor la cărţi ale unor poeţi, precum Ilarie Voronca şi Gellu Naum. Brauner a rămas, de asemenea un fidel prieten al poeţilor şi în Franţa, ilustrându-i pe René Char şi Gherasim Luca. Prezente şi ele în vitrină, scrisorile, cărţile cu dedicaţii, caietele pe care pictorul caligrafia texte suav delirante sau desena cu o prefăcută stângăcie, atestă preferinţele lui literare şi confirmă trăinicia unor prietenii. Expoziţia a demonstrat totodată că artistul îşi impune o anumită rigoare şi discreţie, chiar şi atunci când plonjează în oniric şi în absurd. Unele lucrări din anii ‘50 sunt caricaturi antropomorfe bizare, figura umană constituindu-se din întrepătrunderea unor desene ce seamănă cu nişte greble sau mături. Elemente oculte se insinuează tot mai insistent, semne misterioase, cifre, simboluri. Tânăr, era fascinat de peisajele de la Balcic, iar la maturitate, încearcă să ordoneze delirul şi să facă palpabilă experienţa imersiunii în ireal şi în stări de anxietate.

Victor Brauner se temea, în 1948, că se va afla printre compatrioţii noştri ce vor fi expulzaţi din Franţa în România ocupată de bolşevici. A obţinut cetăţenia franceza abia în 1964. Cu această ocazie, pare-se, pe o foaie aflată şi ea în

vitrina expoziţiei menţionate, s-a amuzat alcătuindu-şi o fişă fantezistă de identitate pe care a numit-o Sesam Criptografic. La rubrica Profesiune a scris ”pictopoet”, iar la rubrica Naţionalitate – “subversivă şi boreală”.

AUREOLA VIEŢII

Familia Kirlian locuia la Krasnodar, vechea capitală a cazacilor din Kuban. Semion era electromecanic la spitalul oraşului, iar soţia sa, Valentina lucra ca profesoară la liceul local. Ei au intrat în istorie şi, mai ales, în istoria ştiinţei pentru că, într-o bună zi a anului 1939, reparând generatorul de la blocul operator al spitalului, Semion a făcut o manevră greşită şi s-a electrocutat. Noroc că mare a fost mai mult sperietura. În timpul şocului însă, Semion Kirlian a avut timp să se vadă pe sine învăluit intr-o jerbă fabuloasă de lumini colorate. Una din pasiunile sale fiind fotografia, a reprodus parţial experienţa spre a o prinde pe peliculă. Şi-a conectat o mână la un generator electric, aşezând-o totodată pe o placă fotografică. La developare, a constatat că imaginea mâinii era perfect redată, înconjurată, în plus, de coroane de raze şi halouri multicolore ce luau forma palmei şi a degetelor.

S-a lansat în cercetarea fenomenului, având în soţia sa, Valentina cea mai apropiată colaboratoare. De acum înainte, prezenţa aurei organismelor vii va fi denumită ”efectul Kirlian” sau ”efectul corona”.

Era vorba de fapt de o redescoperire, fenomenul fiind cunoscut dinainte, dar fără dovezi şi explicaţii concludente. Cel dintâi care-l pusese în evidenţă în public fusese misteriosul geniu tehnic american Nicola Tesla despre care există temeiuri să se creadă că avea origini istro-române. Cu ocazia înaltului For ştiinţific Mondial de la Chicago din 1893, utilizând bobina de înaltă frecvenţă care-i poartă numele, Tesla a apărut în faţa delegaţilor din întreaga lume aureolat de un halou de lumină ce părea să izvorască din corpul său.

Revenind la descoperirea lui Semion Kirlian, e de menţionat că, după 1939, au fost obţinute aure ale plantelor, ale frunzelor tăiate, ale unor organe omeneşti. S-a înţeles că aura corpului uman poate constitui un preţios indiciu al sănătăţii organismului, al psihismului profund sau al stării de spirit a individului.

Astfel, pe baza luminilor şi umbrelor unor organe interne, declanşarea unor boli a fost prevenită. Liderul sovietic Leonid Brejnev a scăpat în felul acesta de un cancer la esofag, detectat în metamorfozele aurei înainte ca simptomele clasice ale bolii să apară.

Stările noastre sufleteşti se reflectă în aură. Frica, de exemplu, face ca haloul să emită un fel de ţepi. Un inel negru înconjoară vârfurile degetelor în caz de stres, iar când inelul e dublu, la mijloc se află o agresiune psihică. Curios: starea de ebrietate colorează aura în trandafiriu ceea ce înseamnă că se poate afirma la propriu că, în asemenea momente, omul vede lumea în roz.

În 1970, televiziunea BBC a decis să realizeze un documentar despre Casa Agonicilor din Calcutta, unde Maica Tereza îi aduna ca să-i îngrijească pe muribunzii şi pe bolnavii găsiţi pe străzi. Sala era cufundată în întuneric, cele câteva ferestre mărunte dinspre tavan nu puteau capta suficientă lumină. Englezii au făcut totuşi câteva fotografii, iar la developare au suferit un şoc: sala era scăldată într-o inefabilă lumină albastră şi aurie. Suntem convinşi că nu era altceva decât forţa de iradiere a spiritului superior al Maicii Tereza. Asta înseamnă că aurele reproduse de pictori în jurul capetelor de sfinţi se bazează pe un fenomen real şi că ele au putut fi percepute cu ochiul liber la vremea lor.

Aura este, fără îndoială, atât o fotografie a viului din natură, cât şi o emisie iradiantă a psihicului uman.

NAVA DE RĂZBOI DEGHIZATĂ

„O navă comercială îmi ordonă să mă opresc!”

În timpul celui de-al doilea război mondial, 22 de nave de război au transmis sau, mai exact, au încercat să transmită acest mesaj. Toate au fost scufundate de misteriosul vas comercial ce purta felurite pavilioane şi rătăcea dintr-un ocean într-altul, în căutare de pradă care a atins 136.500 de tone în numai 20 de luni.

Povestea începe curând după declanşarea războiului, când marele amiral german Erich Rader îl numeşte pe căpitanul Bernhard Rogge, din serviciile secrete, la comanda cargoului *Godenfels*. El este transformat în navă pirat şi rebotezat *Atlantis*. Noul bastiment este dotat cu tunuri, mitraliere, cu hangar pentru un hidroavion, cu lansatoare de torpile şi cu o vedetă rapidă. Un ingenios sistem de prelate le camuflează pe toate, în aşa fel încât *Atlantis* arată ca o paşnică navă comercială.

Sub aspectul său nevinovat, *Atlantis* se apropie de vasele duşmane până la o distanţă convenabilă. Atunci le avertizează să nu transmită nimic prin radio, şi nu cumva să-şi comunice poziţia. Uneori, deschide direct focul şi distruge emiţătorul. Căpitanul Rogge caută să nu provoace niciodată victime sau stricăciuni inutile. Echipajul de pe nava atacată şi scufundată este luat la bordul lui *Atlantis*. Răniţii sunt îngrijiţi.

Din Atlantic, vasul deghizat trece în Oceanul Indian, unde scufundă 15 nave. Când este prea plin, *Atlantis* transferă pe un alt vas 300 de femei, copii şi bărbaţi în vârstă de peste 50 de ani şi-i trimite în Franţa. Un alt lot de prizonieri este îmbarcat pe vechiul vas iugoslav *Durmitor* şi debarcat în Somalia, iar pe alţii, inclusiv pe 138 de americani, a căror ţară încă nu se afla în război, îi debarcă în Antile.

Dar unul dintre aceşti americani, ziarist la revista *Life*, oricât de bine a fost percheziţionat de Gestapo, a izbutit să ascundă patru role de film cu imaginea vasului *Atlantis*. Fotografia a apărut în presă, iar englezii au luat cunoştinţă de ea. Rogge a decis să-şi piardă urma, spre Polul Sud. A încercat mai târziu să se întoarcă spre casă. Nava a fost reperată însă de un vas britanic în timp ce aproviziona cu combustibil un submarin german. *Atlantis* a fost lovit, însă

submarinul a preluat la bord întregul echipaj, pe care l-a trecut apoi pe vasul *Piton*, trimis de amiralul Rader în întâmpinare. Dar *Piton* nu a rezistat atacului altui crucişător britanic. A transbordat totuşi oamenii pe două submarine, pe care tocmai le alimenta. Acestea au dus naufragiaţii în Insulele Capului Verde, unde au fost preluaţi de patru submarine italiene.

Trei săptămâni a durat drumul acestor submarine până la Saint-Nazaire, în Franţa ocupată de germani. A fost un coşmar. Submersibilele erau supraîncărcate. Pe cheiul portului breton, Rogge şi ai săi erau aşteptaţi de însuşi marele amiral Rader. Căpitanul Bernhard Rogge, slăbit, murdar, obosit a strâns mâinile tuturor şi a intrat în prima biserică.

Nu voise să omoare pe nimeni. Distrusese doar nave de război. Un miracol într-o conflagraţie planetară.

ZEIŢA DIN AUTOBUZ

În Grecia antică, cele mai vechi mistere religioase se celebrau în apropiere de Atena, la sanctuarul din Eleusis. Erau legate de cultul fertilităţii şi de mitul grâului. Se spune că Demetra, zeiţa vegetaţiei şi a recoltelor, s-a oprit în aceste locuri, sub chipul unei bătrâne, zdrobită de durere după ce Hades o răpise pe fiica ei Persephona. Demetra a uscat câmpurile şi i-a ameninţat pe zeii din Olimp că nu va lăsa să crească nici o plantă, până ce nu-i va fi redată fata. Olimpul s-a învoit s-o readucă din Infern, cu condiţia ca Persephona să nu se fi atins de hrana morţilor. Dar Hades o ademenise să guste şapte sâmburi de rodie. De aceea zeii n-au putut să facă mai mult decât să-i permită Persephonei să locuiască, şase luni din an - primăvara şi vara -, la lumină, alături de mama sa, iar alte şase luni - toamna şi iarna -, alături de Hades, în lumea subpământeană a umbrelor.

După acest deznodământ, Demetra, prefăcută într-o bătrână umilă, s-a tocmit slujnică la regele din Eleusis. Până la urmă, identitatea ei a fost dezvăluită. I s-a ridicat aici un templu. Foarte puţine elemente au răzbătut din misterele practicate în acest sanctuar. El a fost distrus în anul 396 de invazia goţilor.

Eleusis a redevenit actual în februarie 1940. În autobuzul de pe ruta Atena-Corint a urcat o bătrână slabă şi uscată, dar cu ochi foarte vii, care nu şi-a cumpărat bilet. Şoferul a dat-o jos la prima staţie, care s-a întâmplat să fie tocmai Eleusis. Numai că autobuzul n-a mai putut să pornească din loc. Călătorii au făcut o chetă, cumpărându-i bilet bătrânei, care a urcat din nou şi autobuzul a reuşit să plece. Dar femeia li s-a adresat călătorilor, referindu-se la ajutorul lor: „Ar fi trebuit să faceţi asta mai devreme. Dar n-aţi făcut-o pentru că sunteţi răi şi egoişti. Veţi fi pedepsiţi. Mai întâi vor dispărea verdeţurile, apoi şi alte plante se vor usca.”

După care bătrâna a dispărut pur şi simplu din autobuz. Călătorii au rămas multă vreme cu ochii la cotorul chitanţierului, singurul semn al prezenţei femeii între ei cu câteva minute mai înainte.

Ziarele din Atena au scris copios pe seama acestui eveniment, pe care Mircea Eliade îl consemnează în finalul volumului al II-lea din *Istoria credinţelor*

şi ideilor religioase. El mai subliniază că, la Eleusis, cultul Demetrei ca sfântă creştină a continuat până în secolul al XX-lea. Ea avusese aici şi o statuie, pe care localnicii au apărat-o cu arma în mână împotriva unui englez care, până la urmă, a izbutit s-o răpească, în 1826, şi s-o ducă la Universitatea Cambridge.

ARMA SECRETĂ ”BERNHARD”

În timpul celui de al doilea război mondial, Germania nazistă a fabricat rachetele V1 şi V2 al căror secret de funcţionare nu a putut fi descifrat în epocă. În Norvegia, savanţii germani preparau substanţa de bază a unui mijloc de distrugere greu de imaginat: lucrau la obţinerea apei grele, în vederea producerii bombei atomice. Dar nemţii au inventat atunci şi o altă armă secretă, una invizibilă, ale cărei efecte au fost resimţite chiar zeci de ani mai târziu: liderul nazist Reinhard Heydrich l-a însărcinat pe maiorul Bernhard Krüger să pună la punct o maşină de falsificat lire sterline. Krüger s-a executat şi, după câteva luni, i-a prezentat şefului său o hârtie şi un filigran de calitatea bancnotelor englezeşti. Heydrich le-a dat însă tehnicienilor o sarcină şi mai grea: să realizeze copii identice cu bancnotele britanice, cuprinzând seria şi toate celelalte indicative ale acestora. În raport cu seriile şi simbolurile fiecărei emisii, au fost calculate cinci grupe înseriate de la 0 la 100 de mii. Astfel, fiecare bancnotă falsă devenea dubletul unei hârtii de bancă ”made in UK”.

Testul suprem a fost realizat cu ajutorul băncilor elveţiene: Reich-ul le-a trimis acestor bănci biletele falsificate de echipa lui Krüger, exprimându-şi serioase dubii asupra autenticităţii lor. După studii aprofundate, băncile elveţiene au răspuns: bancnotele sunt absolut autentice. Acelaşi test a fost făcut pe căi ocolite şi în Anglia. Banca Angliei a confirmat că respectivele bancnote se află în circulaţie legală în Marea Britanie.

Bernhard Krüger dăduse lovitura, iar Heydrich a decis să dea acţiunii chiar numele mic al maiorului: ”Operaţiunea Bernhard”. Heydrich a mărit bugetul echipei lui Krüger, instalându-i atelierele într-un loc sigur: în lagărul de la Sachsenhausen-Oranienburg. Către finele războiului, ele au fost transferate în Alpii Austrieci, la Redl-Zipf. Aici au fost falsificaţi şi dolari. Când înfrângerea Reich-ului a devenit iminentă, deţinuţii care lucrau la aceste măsluiri, s-au răsculat, eliberându-se singuri şi evitând astfel să fie lichidaţi. De la ei provin primele informaţii transmise americanilor despre „Operaţiunea Bernhard”.

S-a constatat că, folosind lirele sterline false, nemţii îşi finanţaseră spionii şi importaseră materiale strategice, plătind generos. Aceste lire false au destabilizat economia britanică mulţi ani după război. În 1952, fuseseră

recuperate unsprezece milioane de lire bernhard, o cantitate infimă din cele aflate în circulaţie peste tot în lume. Treizeci de ani mai târziu, ele erau încă prezente pe piaţă. Potrivit serviciilor secrete britanice, mari cantităţi de bani falşi s-ar afla şi astăzi ascunse în peşterile din Bavaria şi nu pe fundul unor lacuri cum cred unii, ci în pământul de sub lacurile din întreaga Germanie.

CULOAREA MORŢII REGATULUI

Călătorul care ajunge din întâmplare în satul Rupi, din sud-vestul Bulgariei, remarcă îndată frumuseţea peisajului. Aşezarea se odihneşte într-o mică depresiune, la poalele unui munte, iar în aer, mai ales toamna, pluteşte un fel de ceaţă de la izvoarele termale din partea locului. Astăzi, Rupi se mai evidenţiază printr-o biserică, cu hramul Sfântului Apostol Petru, construită într-un stil modern, neobişnuit. Aduce cu o navă cosmică, iar înăuntru răsună continuu vocea de bas a lui Boris Hristov, urcând parcă din abisuri şi interpretând litanii slavone şi bizantine. Lângă această biserică, cu aerul ei extraterestru, se găseşte o casă măruntă, ţărănească, iar alături un mormânt modest.

Aici, la Rupi, a trăit multă vreme Vanga, una dintre cele mai autentice clarvăzătoare ale secolului al XX-lea. A murit în 1996. Înălţarea bisericii începuse cu doi ani înainte, la iniţiativa ei.

Vanghelia Dimitrova s-a născut în 1911, la Strumica, în Macedonia, teritoriu integrat mai târziu Iugoslaviei. La 12 ani, ridicată pe sus de pe câmp şi purtată la doi kilometri de o tornadă, găsită sub o grămadă de crengi şi pietre, cu ochii plini de nisip şi de pulberi, a orbit. Atacul Germaniei naziste asupra Iugoslaviei în 1941, a făcut cunoscut mulţimii uimite, strânse la casa ei, harul clarviziunii sale. Tatăl şi sora ei, femeile din mahala mai avuseseră parte de crâmpeie de premoniţie ale Vangăi, dar acum, în aprilie 1941, a rostit în transă nume de oameni care vor pleca şi nu se vor mai întoarce, precum şi numele altora care, trimişi tot în foc, îşi vor revedea familiile. Prezicerile s-au împlinit întocmai, aşa că i s-a dus îndată vestea.

În anul următor, la bojdeuca ei din Strumica a sosit ţarul Boris al III-lea al Bulgariei. Voia să-şi cunoască destinul.

”Ţara ta creşte, te-ai întins peste multe locuri, dar fii gata să te întorci la matcă!” i-a spus Vanga regelui Boris, căruia aliatul său Hitler îi dăruise părţi din Grecia şi din Iugoslavia, inclusiv Strumica. Vanga a adăugat:

“Ţine minte data de 28 august!”

Boris al III-lea a murit, pe neaşteptate, pe 28 august 1943, după ce se întorsese din Prusia Orientală, dintr-o vizită la Hitler. Trei doamne din anturajul

regenţilor s-au prezentat adânc impresionate la Vanga care locuia acum în sud-vestul Bulgariei, fiindcă se căsătorise între timp cu un tânăr din această ţară, devenind din domnişoara Dimitrova, doamna Guşterova şi se mutase din orăşelul ei natal, la vreo 20 kilometri mai la est. Ea le-a spus doamnelor de la curtea răposatului ţar Boris:

“Vă veţi întoarce şi veţi înfăşura patul regal cu o panglică de culoare roşu închis.” Când una din doamne a întrebat dacă nu s-ar putea ca panglica să fie albă sau roz, Vanga a răspuns: „Nu. Numai roşie.”

Vanga a văzut fără îndoială, în felul ei, o flamură de tot roşie fluturând deasupra Palatului fostului ţar de la Sofia, la 9 septembrie 1944, arborată de Armata la fel de Roşie. Aceasta n-ar fi ajuns atât de curând acolo, dacă la Bucureşti, nu s-ar fi produs lovitura de la 23 august.

URMĂRILE EXPERIMENTULUI PHILADELPHIA

Târziu după producerea evenimentelor, la mai bine de zece ani de la acestea, au ieşit la iveală informaţii despre un experiment tehnologic neobişnuit, dacă nu de-a dreptul fantastic. Mai mulţi martori şi cercetători au afirmat că, la 12 august 1943, contratorpilorul *Eldridge* a dispărut din portul Philadelphia, lăsând în apa mării tiparul formei sale. Dispariţia navei cu echipaj cu tot s-ar fi petrecut în 60 de secunde, într-o negură densă şi verde. Culmea este că, în aceeaşi zi, numitul contratorpilor *Eldridge* a apărut brusc, ca ieşit din valuri, în rada portului Norfolk din statul Virginia, la 600 de kilometri mai spre sud. După câteva ore, vasul s-a ivit din nou în portul Philadelphia.

Contactată de mai mulţi investigatori ai fenomenului, începând din anii ’50, marina americană a negat desigur totul. Atâta doar că, în mod destul de suspect, declaraţiile incoerente ale unui martor la experimentul din 1943, precum şi romanul despre OZN-uri al scriitorului şi astronomului Morris K. Jessup au fost cu atenţie studiate, adnotate şi publicate într-un tiraj confidenţial de către Institutul de Cercetări al Marinei. Martorul incoerent susţinea că energia care a provocat invizibilitatea contratorpilorului este aceeaşi cu cea dezvoltată la propulsia OZN-urilor.

La rândul său, Morris K. Jessup, autor de romane science fiction care era şi doctorand în astronomie, după investigaţii pe cont propriu, ajunsese la concluzia că marile construcţii de blocuri de piatră din Perú, atribuite incaşilor, au fost ridicate cu forţa care propulsează în spaţiu obiectele zburătoare neidentificate. În urma mai multor semnale primite de la martori, Jessup a început să studieze Experimentul Philadelphia. La scurt timp după aceea însă, a fost găsit mort în maşina sa. La ţeava de eşapament era legat un furtun de cauciuc care transportase în automobilul închis gazele de combustie. Toţi cei ce-l cunoşteau pe Jessup au rămas stupefiaţi. Scriitorul nu avea nici pe departe tendinţe suicidare, ci dimpotrivă, era un mare iubitor de viaţă şi un om de curaj.

Au apărut ulterior şi alte mărturii cu privire la Experimentul Philadelphia. S-a spus că, în perioada invizibilizării vasului *Eldridge*, marinarii au fost lipiţi de punte. Mulţi dintre ei au murit curând după eveniment, iar alţii au înnebunit.

Unul din pretinşii martori declară că, în timpul procesului de invizibilizare a vasului, la faţa locului au apărut trei OZN-uri.

Lăsând de o parte asemenea speculaţii sau vedenii, să ne oprim la o ipoteză raţională. S-a pus întrebarea: de ce nu au continuat experimentele cu invizibilitatea, foarte utile atunci, în război? Explicaţia ar fi că Statele Unite şi-au concentrat toate eforturile şi fondurile în vederea producerii bombei atomice.

BOMBELE ŞI MÂNA LUI DUMNEZEU

Pentru coordonarea operaţiunilor pe frontul de est, Hitler şi-a construit la Rastenburg, în Prusia Orientală, un cartier general cu numele de *Wolfschanze* (Bârlogul Lupului). Tocmai acest bârlog a fost locul pe care l-au ales adversarii Führerului pentru atentatul de la 20 iulie 1944. Atunci, colonelul Claus von Stauffenberg a intrat în încăperea unde urma să se ţină un consiliu militar şi a lăsat o bombă camuflată într-o servietă. Explozia a ucis câţiva participanţi, dar pe Hitler l-a protejat piciorul gros al mesei.

Complotul l-au organizat nume ale aristocraţiei germane din armată şi din administraţie. Capii operaţiunii au fost prinşi cu uşurinţă. Ei s-au dat singuri de gol, publicând prea devreme un comunicat despre reuşita atentatului.

Reţeaua lor era foarte întinsă, iar între conspiratori se găsea şi modestul jurist Fabian von Schlabrendorff. Acestuia i-a venit rândul la judecată în ziua de 3 februarie 1945. Procesul se desfăşura simplu şi expeditiv: la Palatul de Justiţie din Berlin, procurorul oficial al regimului, Roland Freisler, deversa tone de invective asupra acuzatului, ceea ce coincidea cu condamnarea aceluia la moarte. Sentinţa era executată imediat, în curtea palatului. În acea zi de 3 februarie 1945, Freisler îşi începe discursul, dar se declanşează în curând o alarmă aeriană şi, potrivit regulamentului, toată lumea coboară în adăposturi. O bombă cade peste Palatul de Justiţie, Freisler este ucis, documentele procesului ard, dar Schlabrendorff scapă şi este condus din nou în închisoare. De aici, îl scot americanii două luni mai târziu.

La moartea norocosului complotist la aproape 90 de ani, în Germania a izbucnit un mare scandal: s-a constatat că tocmai decedase şi soţia lui Freisler care, până în ultima clipă, încasase pensia, deloc neglijabilă, a unei văduve de înalt magistrat german ucis în exerciţiul funcţiunii.

Von Schlabrendorff a complotat la plasarea unei bombe care a dat greş şi a fost salvat de o altă bombă care, în ceea ce-l priveşte, a dat tot greş. Să fie la mijloc doar un capriciu al bombelor?...

DISPARIŢIA CAMEREI DE CHIHLIMBAR

În 1941, trupele germane n-au reuşit să intre în Leningrad, dar au ocupat toate aşezările satelit ale fostei capitale a Rusiei, inclusiv Ţarskoe Selo**.** În palatul de aici se găsea Camera de chihlimbar, calificată drept a opta minune a lumii. După retragerea trupelor germane, această minune a dispărut. Este căutată până astăzi. Din când în când, sunt semne că urme ale ei reapar în diferite locuri din Europa.

Camera de chihlimbar este opera artistului danez Gottfried Wolfram, care a realizat-o în 1711, la comanda regelui Frederic I al Prusiei. Fiul acestuia, Frederic Wilhelm, i-a dăruit-o ţarului Petru I al Rusiei, în anul 1716.

Această cameră era alcătuită integral din panouri de chihlimbar de toate culorile, de la galben auriu la brun. Existau chiar motive în chihlimbar alb şi negru, extrem de rar în natură. Din declaraţiile martorilor, reiese că pereţii reflectau şi irizau lumina în chip mirific, greu de descris în cuvinte, dovadă că nici un autor nu a izbutit să redea cât de cât realist efectul luminescent al capodoperei. Nu sunt consemnate decât exclamaţii de uimire, de perplexitate şi formule elogiative.

Se pare că ultima oară, lăzile cu panourile acestei camere au fost văzute la Königsberg, în Prusia Orientală, în ianuarie 1945. Soldaţii germani încercau să le transporte spre portul Pillau de la Marea Baltică. Un participant la această operaţiune a mărturisit înainte de-a muri, că el şi camarazii săi au îngropat lăzile într-o mlaştină de lângă Königsberg, de teama frontului care se apropiase prea mult. De fapt, curând au căzut cu toţii prizonieri la ruşi.

Marea derută a provocat-o Boris Elţin, fostul preşedinte al Rusiei care, în 1991, la întrebarea unui ziarist german a răspuns: „Eu ştiu unde se află Camera de chihlimbar, dar deocamdată nu pot să spun nimic.”

Se cunoaşte faptul că Stalin i-a ordonat restauratorului Piotr Baranovski executarea unei copii a camerei, iar rezultatul a fost o lucrare de o mare măiestrie care a înlocuit originalul. Nemţii ar fi furat această imitaţie.

Camera de chihlimbar este una din cele mai preţioase, dacă nu cea mai valoroasă comoară artistică volatilizată în timpul celui de al doilea război mondial. Căutătorii de comori s-au aventurat pe urmele ei prin cele mai

neaşteptate locuri. Există şi un thriller al scriitorului Steve Berry purtând numele tezaurului de la Ţarskoe Selo. Pot fi citite scene palpitante, peripeţii puţin credibile între coperţile acestui roman, dar şi pagini judicioase, cu valoare istorică privind ilustra încăpere irizantă, tapetată cu ambră de Baltica.

Deocamdată, în oraşul Puşkin, fostul Ţarskoe Selo, poate fi admirată o altă copie a Salonului de Chihlimbar realizată de specialişti ruşi între 1979-2003.

ZBORUL 19

Acest număr de serie i-a fost dat unui zbor de rutină, de antrenament pentru menţinerea în formă a echipajelor şi pentru rodarea a cinci bombardiere Avenger. Operaţiunea nu implica nimic special. La 5 decembrie 1945, orele 14, avioanele au decolat de la baza Fort Lauderdale din Florida, în direcţia est, deasupra oceanului Atlantic. Traseul prestabilit impunea ca formaţia să nu se afle în nici o clipă la mai mult de 50-70 de kilometri de uscat, fie de masa continentului, fie de vreo insulă. Navigaţia era programată în zona arhipelagului Bahamas, 300 de km spre est, viraj de 90 de grade spre nord, pentru un traseu de 70 de km, apoi din nou viraj de 90 de grade spre vest, spre continent, iar de acolo, spre sud, de-a lungul coastei, înapoi la bază. Piloţii aveau o mare experienţă, iar aceeaşi traiectorie o parcurseseră de multe ori.

La ora 15 şi 15 minute, turnul de control, care încercase zadarnic până atunci să intre în legătură cu escadrila, recepţionează următorul mesaj din partea locotenentului Charles Taylor, comandantul formaţiunii de zbor:

”- Urgent! Se pare că am ieşit de pe traseu. Nu mai vedem pământ. Repet: nu vedem pământ.

- Care e poziţia voastră?, întreabă controlorul.

- Nu suntem siguri de poziţia noastră. Nu ştim cu precizie unde ne aflăm, se pare că ne-am rătăcit.

- În acest caz trebuie să o luaţi spre vest, propune controlorul.”

La această solicitare, răspunsul lui Taylor e dătător de fiori:

”- Nu ştim unde este vestul... Nimic nu merge cum trebuie. E o nebunie…. Nu suntem siguri de nici o direcţie. Chiar şi marea arată ciudat.”

Ceva mai târziu baza aeronavală a putut intercepta, cu întreruperi, fragmente de discuţii panicate dintre membrii echipajelor, dar nu a mai putut intra în legătură cu ei. Aviatorii vorbeau despre posibilitatea epuizării combustibilului, despre giroscoape şi busole perturbate, funcţionând haotic.

A mai fost recepţionată şi discuţia dintre Charles Taylor şi pilotul F. Cox, ce nu făcea parte din misiune, dar se afla în zonă cu avionul său şi voia să vină în ajutorul bombardierelor Avenger, spre a le redirecţiona, întrucât ascultase

conversaţia dintre ele şi turnul de control. A intrat în contact cu Taylor, iar acesta l-a avertizat:

”- Nu veni după mine!”

Situaţia devenind critică, Fort Lauderdale a decis lansarea unei expediţii urgente de salvare. Treisprezece aviatori cu experienţă s-au îmbarcat la bordul hidroavionului Martin Mariner pentru a porni în ajutorul Zborului 19.

Aparatul a urcat la mare înălţime, pentru a-şi lărgi câmpul de observaţie. Dotat cu binocluri puternice, echipajul scruta cerul şi pământul în toate direcţiile. Preţ de şapte minute a păstrat legătura cu turnul de control, anunţând că nu se zărea nici o epavă. Pe urmă, s-a lăsat tăcerea, la numai o oră de la decolare. Nimic nu s-a mai aflat de atunci despre Martin Mariner.

Baza din Florida a reînceput să trimită în scurt timp alte avioane şi ambarcaţiuni de salvare. Acestea nu aveau dificultăţi de comunicare cu turnul şi nici între ele, dar nu descopereau nimic. Doar cerul senin deasupra, iar în jur apa liniştită a oceanului. A doua zi şi în cele următoare, flote întregi de nave maritime şi aeriene au pornit o amănunţită cercetare într-un perimetru vast, între Puerto Rico şi insulele Bermude la est, coasta Canadei la nord şi arhipelagul Bahamas la sud. Bombardierele Avenger erau proiectate să poată pluti multe ore, chiar după cea mai brutală amerizare, iar în plus, dispuneau de paraşute, de bărci de salvare şi veste gonflabile pentru echipaje. Specializarea hidroavionului atât pentru aer, cât şi pentru apă, precum şi dotările de rigoare, sunt de la sine înţelese. Dar nici un fragment din aceste aparate sau vreun obiect de-al echipajelor, nici o pată de kerosen ori de ulei nu s-au găsit la suprafaţa apei. Mai mult, în ziua de 6 decembrie, un vas de cercetare al marinei americane a dispărut fără urmă în aceeaşi zonă. Autorităţile au format o comisie de anchetă, însă concluziile la care s-a ajuns, au rămas secrete timp îndelungat.

Şi totuşi, jurnalistul de investigaţii Art Ford a ţinut neapărat să facă lumină pe cont propriu în această neobişnuită tragedie din 1945. De la data evenimentului, s-a ocupat de cercetarea acestuia timp de 28 de ani, iar în 1973, a publicat cartea cu titlul Triunghiul Bermudelor sau secretul cel mai bine păzit al zilelor noastre, în care a adunat toate datele accesibile lui până în acel moment. A descoperit câţiva radioamatori care înregistraseră ultimele cuvinte ale locotenentului Taylor adresate pilotului Cox. Cuvintele „Nu veni după mine”, se

pare că nu reprezentau ultima intervenţie a comandantului Zborului 19. El adăugase: “Par să fie extratereştri.”

După apariţia în Statele Unite a noii Legi a libertăţii accesului la documentele oficiale, Art Ford a putut consulta un raport de 72 de pagini al marinei în care figura şi impresia îngrijorată a locotenentului Charles Taylor: “Par să fie extratereştri.”

Poate că tocmai ei erau şi au aspirat în adâncul mării ori în vidul cosmic cele cinci bombardiere şi hidroavionul cu oameni cu tot. Ford are şi o explicaţie referitoare la regiunea deloc întâmplătoare a dispariţiei: coasta de est a Floridei este ideală pentru lansările de nave în Cosmos, aici se află celebra bază de la Cape Canaveral. Zona respectivă trebuie să fie la fel de favorabilă pătrunderii în spaţiul terestru a navelor venite de prin alte astre, iar nu departe, în perimetrul şi în preajma Triunghiului Bermudelor, se produc fenomene încă necunoscute ce ţin de relaţia enigmelor planetei cu cele ale cerului.

STAFIA REGINEI MARIA

La moartea reginei Maria a României, în iulie 1938, potrivit dorinţei ei, s-a purtat doliu nu de culoare neagră, ci violetă. Tot în conformitate cu opţiunea reginei, inima i-a fost scoasă din piept şi depusă într-o urnă la castelul ei favorit de la Balcic. Fiindcă ţinea foarte mult la blândeţea turcilor din partea locului, îl botezase cu un nume turcesc – ”Tenha yuva” (Cuibul liniştit). Inima ei n-a ajuns să se odihnească însă în acest cuib şi a fost transferată la Castelul Bran după cedarea Cadrilaterului.

Dar regina Maria ţinea foarte mult şi la Castelul Pelişor de la Sinaia. Se remarcă în această construcţie elegantă trei încăperi: la parter Camera Regelui, deasupra, la etajul întâi, Camera Reginei, iar la etajul doi, pe aceeaşi linie, originalul Salon de Aur. Circulă o legendă cum că regina nu s-a putut despărţi de aceste încăperi. Vizitele stafiilor sunt evocate mai ales în Anglia şi în Scoţia, iar regina, fiică a ducelui Alfred de Edinburgh, nu e de mirare că a bântuit, ca duh neliniştit, locurile îndrăgite pe lumea asta. Fapt este că, după alungarea monarhiei, parfumul inconfundabil de violete de India al reginei Maria a început să străbată în chip misterios castelul Pelişor. Martorii afirmă că mireasma apărea în Salonul de Aur, trecea apoi pe verticală la etajul inferior şi de acolo la parter. Nu părăsea aceste saloane chiar dacă uşile erau deschise. Altă dată alerga prin castel de la parter până la mansardă, urmărit cu straşnică spaimă-n sân de gărzile de miliţieni şi securişti.

Se spune că într-o singură noapte, un plutonier ar fi încărunţit, terorizat de acest parfum. Regina îl primise în dar de la maharajahul de Kapurthala, într-un flacon de aur bătut cu safire. La început, parfumul apărea la anumite date de mare semnificaţie pentru monarhia României: la 10 mai, ziua regalităţii, şi la 8 noiembrie, onomastica regelui detronat. Miliţienii şi securiştii locali, ale căror rânduri au fost triplate la un moment dat ca să pună mâna pe violetele transcendentale de India, se temeau să raporteze la Bucureşti ca nu cumva să fie suspectaţi de misticism şi expediaţi direct la Canal. Parfumul reginei sau stafia ei înmiresmată a apărut în ziua morţii lui Petru Groza şi, ultima oară, cu o slabă intensitate,, la moartea lui Gheorghiu-Dej. Nu ştim să se fi arătat în zilele lui Ceauşescu sau ale tranziţiei.

MOZART ÎN JUNGLĂ

În limba portugheză, Mato Grosso înseamnă ”Pădurea Deasă”. Este numele unui podiş nu mai înalt de 500-700 de metri, situat în sud-vestul Braziliei, între cursul superior al fluviului Paraná şi frontiera cu Paraguayul. Zona este greu accesibilă şi de aceea puţin cunoscută chiar şi în zilele noastre. Tocmai densitatea junglei şi terenul accidentat au transformat podişul într-o redută naturală. La acestea, se adaugă ostilitatea băştinaşilor faţă de orice intrus. Numeroase triburi amerindiene s-au refugiat aici din calea agresiunii albilor. Se feresc dinaintea nou-veniţilor deplasându-se continuu prin selvă şi apărându-se cu săgeţile muiate în puternica otravă vegetală curara.

Şi totuşi, unii exploratori europeni sau americani izbutesc să pătrundă până în aşezările indienilor din acest podiş cufundat în păduri şi să-i convingă de intenţiile lor paşnice. Între ei se numără şi antropologul francez Alain Gheerbrant care a ajuns aici în 1950. El era interesat de felul în care ar putea reacţiona băştinaşii la o seamă de stimuli ai culturii europene. Se cunoşteau unele reacţii ale populaţiilor primitive la obiectele aduse de civilizaţia albilor. Rar fusese testată însă atitudinea lor faţă de valorile spirituale cât de cât comunicabile.

Alain Gheerbrant s-a gândit să sondeze sufletul indienilor din Mato Grosso cu ajutorul muzicii. A adus cu sine un magnetofon şi, după ce a ajuns la o înţelegere cu şeful tribului, a început să pună benzi şi să valorifice puterea difuzoarelor. La muzica militară, băştinaşii au avut o reacţie mai degrabă mirată. Ritmurile marşurilor nu-i atrăgeau. La muzica de jazz n-au schiţat nici un gest. Nu i-au impresionat deloc nici şansonetele, nici muzica diferitelor popoare europene. Au reacţionat însă la altceva.

Când antropologul a pus banda cu muzica lui Mozart, feţele indienilor s-au luminat. Au ieşit cu toţii din colibe, chiar şi femeile care întotdeauna, la sosirea câte unui necunoscut, rămân ascunse. Oamenii au format un cerc în jurul exploratorului, cerându-i prin semne să cânte din nou din cutia lui aceeaşi muzică. Gheerbrant a pus şi alte piese de Mozart, mai complexe, dar reacţia a fost la fel de entuziastă. Mai mult, şeful tribului l-a luat de o parte pe francez, spunându-i:

“- Fiindcă şi voi aveţi o muzică sacră, îmi este îngăduit să-ţi dezvălui mistere.”

Şi i-a povestit un mit teogonic pe care altfel, francezul nu ar fi avut cum să-l culeagă, dat fiind caracterul său strict secret.

Dovadă că, în profunzimile greu sondabile ale spiritului, există o punte directă de comunicare între civilizaţii, între oameni, dincolo de simplitatea sau complexitatea nivelului lor de dezvoltare tehnologică.

ROMANCIERUL SPION

Cinematografia l-a făcut celebru pe Agentul 007 al Majestăţii Sale britanice. E vorba desigur de James Bond. Acesta, însărcinat cu misiuni de mare risc, vântură lumea, îşi trage pe sfoară adversarii, trece prin aventuri incredibile, cucereşte toate frumuseţile feminine ce-i ies în cale. Înainte de a deveni vedeta ecranului, Agentul 007 a fost personaj de roman. Iar autorul său, Ian Fleming, înainte de a deveni romancier, a lucrat şi el ca spion profesionist pentru serviciile coroanei.

S-a îndreptat către această misiune pornind de la meseria de ziarist. Prima sa probă de foc a constat în corespondenţele trimise de la Moscova, pentru Agenţia Reuters, în 1933, de la unele dintre primele procese staliniste de anvergură: procesul celor 6 ingineri britanici de la Metropolitan-Vickers Electrical Company. Fleming a intuit în actul de acuzare un întreg sistem judiciar ce se punea atunci în mişcare. La Moscova, pentru a-şi expedia mesajele cu prioritate, el nu ezita să smulgă firele de la telefoanele altor corespondenţi.

Cunoscut ca extrem de blazat, strivit de plictis, s-a înscris, poate pentru a scăpa de această stare, în Serviciile de informaţii secrete ale marinei, lucrând aici în timpul războiului. Colegii rămâneau stupefiaţi de proiectele sale fanteziste. Se gândea la o tehnică de îngheţare a norilor, pentru a fi transformaţi în platforme de pe care să tragă antiaeriana. Nu preciza însă cum s-ar putea menţine în aer asemenea blocuri de gheaţă. Visa ca, printr-un sistem de iceberguri fortificate, să fie blocată ieşirea Germaniei la Atlantic. Dar, mai ales, plănuia un emiţător radio puternic, care să profereze continuu înjurături la adresa flotei germane din Normandia şi astfel s-o provoace la o confruntare.

Iar atunci când se punea problema unei misiuni riscante, aceasta îi era încredinţată de regulă lui Ian Fleming. Până la urmă, a absolvit un institut special de plasare a minelor magnetice submarine şi s-a achitat cu brio de toate misiunile. Şeful său, William Stephenson, declara că el era foarte bun în acţiune, numai că avea prea multă fantezie.

Acest surplus de imaginaţie l-a dedicat Ian Fleming, începând din 1952, personajului său James Bond. Agentul 007 realizează ceea ce autorul său nu a

făcut şi ceea ce probabil nici nu se poate face în mod real. Cât despre misiunile de spionaj şi sabotaj duse la bun sfârşit de Fleming însuşi, ele rămân încă în umbră.

ASTROLOGIA MOLECULEI DE APĂ

Savantul american Linus Pauling este deţinător a două premii Nobel, cel dintâi pentru chimie, în 1954. A descoperit natura legăturilor chimice, adică intimităţile cele mai profunde ale materiei. Al doilea Nobel i s-a acordat pentru pace, în 1962. Singură Marie Curie mai deţine două premii Nobel, unul pentru fizică şi altul tot pentru pace. Cel pentru fizică însă este puternic contestat de unii specialişti, printre ei de către fizicianul atomist argentinian Ernesto Sábato, care s-a consacrat ulterior literaturii.

Pauling a fost contestat şi el, dar nu pentru descoperirile sale în sfera chimiei, ci pentru performanţe care ar fi putut să-i aducă un al treilea premiu Nobel, de această dată în medicină. Într-adevăr, savantul a reuşit să vindece cancerul, aplicându-le pacienţilor săi un tratament pe bază de vitamina C. Fiindcă pregătirea sa era de chimist, Pauling a fost combătut de întreaga lume medicală. Numai că 75 până la 80 la sută din pacienţii săi s-au vindecat definitiv. Se pare că în tratarea cancerului Pauling a recurs la un dozaj special de vitamina C, în funcţie de gravitatea bolii. Numai el cunoaşte acest dozaj. Bolnavii au avut întotdeauna încredere în chimistul tămăduitor.

Nu se poate spune că Pauling nu este un cunoscător al medicinei. El a predat chimia la Universitatea din Santa Barbara, California, dar şi biologia şi fizica la Stanford. Investigaţiile sale asupra naturii legăturilor chimice au ajuns, după cum spuneam, până în structurile profunde ale materiei. Tocmai aici a făcut Linus Pauling o altă descoperire pentru care ar fi meritat un al patrulea premiu Nobel, pentru astronomie sau, poate, pentru astrologie.

Nici o exagerare! El a observat faptul că molecula apei comportă forme diferite de la o lună la alta... Forma acestei molecule nu se schimbă, de exemplu, în luna iunie faţă de luna mai, ci sub semnul Racului faţă de cel al Gemenilor, în zodia Leului faţă de cea a Racului şi aşa mai departe. Asta pentru că, spune Pauling, forma moleculei de apă este influenţată de forţele galactice. Cele mai puternice influenţe vin din partea celor douăsprezece constelaţii fixe, numite familiar ”zodii”.

Şi, cum 70% din organismul uman şi peste 90% din creierul nostru este apă, s-ar prea putea ca la venirea omului pe lume, forma moleculei de apă din

organism să fie decisivă pentru întreg restul existenţei sale. Cu alte cuvinte, destinul nostru ar putea fi adânc săpat în apa care ne dă viaţă. În acest caz, oglindirea stelelor în unde depăşeşte la propriu apa mărilor şi a râurilor, pentru a se instala în inima omului.

ATACUL LEGAŢIEI ROMÂNE DIN BERNA

Pe la începutul anului 1955, o ştire bombă a încins telexurile tuturor agenţiilor de presă: la 14 februarie, cu puţin înainte de orele 22, un grup de emigranţi români a ocupat legaţia României de la Berna, pentru a protesta împotriva violării drepturilor omului în ţară şi a face cunoscută astfel situaţia în întreaga lume. Curând după ocuparea legaţiei, şoferul acesteia, sosit mai târziu la sediu, a fost împuşcat. Oficial, el se numea Aurel Şeţu.

Numele real al victimei era Aurel Petrescu, iar funcţia sa de bază nu era aceea de şofer, ci de şef cu informaţiile în cadrul legaţiei. Atacatorii ştiau că în noaptea respectivă Seţu-Petrescu, primise o mapă cu documente sosite prin curier diplomatic de la Bucureşti. De fapt, întregul atac nu a vizat numai scopuri patriotico-politice, ci s-a concentrat în principal asupra capturării unor documente secrete.

Aparent, echipa de atacatori era compusă din cinci bărbaţi, conduşi de Oliviu Beldeanu. Pe lângă acest nume, se cunosc şi celelalte patru: Ion Chirilă, Stan Codrescu, Dumitru Ochiu şi Tudor Ciochină. În presă, n-au apărut decât trei dintre ei, întotdeauna mascaţi. Ceilalţi doi au ieşit din legaţia ocupată, unul pentru a merge la poliţie, iar altul, neidentificat, despre care Beldeanu a susţinut că nici nu a existat, pur şi simplu a dispărut cu documente foarte importante. De altfel, în timpul celor aproape două zile cât a durat ocuparea legaţiei, poliţia elveţiană, care până la urmă a pătruns înăuntru, a avut suficient timp să verifice toate documentele scoase din incintă, să le fotocopieze şi să le restituie.

La început, Beldeanu s-a prezentat ca fiind căpitanul Sabin Mare şi a cerut Bucureştiului eliberarea din închisoare a unor politicieni, militari şi episcopi greco-catolici, despre care se ştia însă că muriseră. Prin această diversiune, Beldeanu voia să câştige timp. Cât despre căpitanul Sabin Mare, acesta murise şi el, cu puţin timp înainte. Fusese paraşutat în România, dar întreaga lui echipă căzuse în mâinile Securităţii. La fel se întâmplase cu altă echipă, desantată de englezi în 1954. Existau motive să se creadă că în interiorul serviciilor secrete occidentale se ascundea o cârtiţă care transmitea totul la Bucureşti. Documente cu privire la această filieră se găseau la legaţia României din Berna. De aceea,

serviciile de informaţii americane au decis să susţină ocuparea prin forţă a legaţiei, fotocopierea unor documente şi însuşirea altora şi mai importante.

Se pare că, printr-o înţelegere, pe baza faptului împlinit între diplomaţia occidentală şi regimul de la Bucureşti, s-a convenit să se dea întregii operaţiuni aparenţa strictă a unui act patriotic, aspect care desigur nu a lipsit. Oliviu Beldeanu a fost condamnat în Elveţia la 4 ani de închisoare şi eliberat după 2 ani şi 8 luni, pentru bună purtare. În detenţie, şi-a scris memoriile, apărute sub titlul Nu e fruct mai amar, carte publicată de Viorel Tilea şi Ioan Raţiu la Londra. Beldeanu se născuse la Dej în 1925 şi fusese un opozant activ al ocupaţiei maghiare a Ardealului şi al regimului comunist postbelic. Comandourile secrete ale acestui regim l-au capturat însă, după ieşirea sa din închisoarea elveţiană, l-au adus în ţară şi l-au executat în 1960.

CÂRTIŢELE LUI STALIN LA LONDRA

Partizanii care luptau împotriva regimului comunist din România în anii ’50, erau uimiţi că aproape toate armele, echipamentele şi alimentele paraşutate pentru ei pe vreme bună de către anglo-americani, cădeau în mâinile Securităţii. Din cele lansate în condiţii meteo mai vitrege, unele erau găsite şi de luptătorii din munţi. Cheia acestui mister a rămas ascunsă multă vreme. Până la urmă, s-a dovedit însă că din interiorul serviciilor secrete britanice, transpirau informaţii spre Moscova.

Totul a început o dată cu voga marxismului la Universitatea din Cambridge în anii ’30, printre tinerii de familie bună. În timpul războiului, unii dintre ei au fost recrutaţi în serviciile de informaţii ale ţării lor unde, profitând de alianţa contra naturii dintre Marea Britanie şi URSS, şi-au menţinut convingerile procomuniste şi au furnizat informaţii către partenerul din Răsărit, uneori în condiţii perfect legale. Dezamăgirea acestor oameni a fost fără margini când a început Războiul rece şi când Marea Britanie şi Uniunea Sovietică s-au regăsit în tabere duşmane. Ei fuseseră recrutaţi cu grijă ca informatori ai lui Stalin de către ambasadorul acestuia la Londra, Maxim Litvinov. Diplomatul comunist se oprise la indivizi cu dependenţă homosexuală, mai uşor de condiţionat sau de şantajat, după caz. Între aceştia, figurau doi dintre cei mai valoroşi spioni infiltraţi în MI5, Guy Burgess şi Donald Maclean care, în 1951, au fugit la ruşi.

E de prisos să comentăm perplexitatea cancelariilor occidentale în faţa spectacolului acestei defecţiuni. Dar eminenţa cenuşie, cârtiţa de la comanda riscantului joc de spionaj nu a fost identificată în întreg deceniul şase. Era vorba de şeful celor doi dezertori, şi anume de Kim Philby. Chiar el înştiinţase serviciile secrete sovietice când, în 1949, Occidentul a încercat să răstoarne regimul comunist din Albania. O mulţime de refugiaţi albanezi paraşutaţi atunci au căzut în mâinile Securităţii de la Tirana, temuta *Sigurimi*. Tot de la Philby porneau spre Bucureşti informaţiile cu privire la aprovizionarea partizanilor din munţi şi la mişcările acestora.

Englezii nu l-au urmărit pe Philby pentru că, luându-se după orientarea sexuală a lui Burgess şi Maclean şi observând că Philby e un afemeiat notoriu, nu şi-au închipuit o vreme că acesta ar putea avea puseuri antipatriotice. Dar

surprinzător, dovezile împotriva lui se acumulau din mai multe direcţii. Când Philby a simţit că s-a strâns cercul în jurul său, a urcat la bordul unui vas comercial sovietic în portul Beirut şi a uimit lumea printr-o conferinţă de presă senzaţională, magistral pusă în scenă îndată după sosirea sa la Moscova, în 1961. Dar povestea nu se încheie aici. Din aceeaşi reţea făcea parte şi Sir Anthony Blunt, conservator al patrimoniului Palatului Regal. A fost evocat printre spionii sovietici din Regatul Unit şi Sir Roger Hollis, fost şef al MI5, după unii însă, fără temei, după alţii...

S-a vorbit şi de un oarecare Scott, încă neidentificat. Nu se ştie nici dacă era vorba de un scoţian, de un nume de cod sau de unul real. În orice caz, colegii lui fugiţi la Moscova au ajuns eroi ai Uniunii Sovietice.

OMUL ALB IESE DIN PĂMÂNT

Se spune că insula Papua Noua Guinee seamănă ca formă cu pasărea Paradisului şi, de aceea, peninsula sa de nord-vest se cheamă Capul Păsării, iar cea de sud-est Coada Păsării. Un lanţ de munţi cu vreo 25 de vârfuri de peste 4000 de metri o străbate de la est la vest determinând o serioasă izolare a numeroase teritorii unele faţă de altele. De fapt, în limba locală, ”papua” înseamnă tocmai pământ neunit, neadunat laolaltă. Spaniolii care au descoperit insula, în secolul XVI, n-au băgat de seamă acest aspect şi au botezat-o Nueva Guinea. În timp, cele două nume, cel aborigen şi denumirea europeană, s-au combinat, deşi vestul a fost acaparat de olandezi, iar estul de australieni, după ce o parte trecuse şi printr-o aventură germană.

Fără legătură cu aceste dominaţii coloniale, sunt de reţinut două date: 1961 şi 1991, ani în care o vale lungă din centrul insulei a fost străbătută de două expediţii franceze, prima având în componenţa sa vreo 60 de oameni, iar cea de a doua alcătuită doar din doi inşi. În 1961, corpul expediţionar se aventura într-un perimetru total necunoscut europenilor. A luat cu sine numeroşi hamali papuaşi de pe ţărm. Interesant a fost efectul în timp al acestei expediţii. În 30 de ani papuaşii au transformat-o într-un mit. În valea lor mărginită de munţi, ei vedeau pentru prima oară oameni albi. Credeau că aceştia sunt ieşiţi din pământ, suiţi la lumină din lumea morţilor, pentru că, în întreaga Oceanie, albul este culoarea morţii şi a doliului. Cu toate acestea, ei n-au devenit temători.

Şi mai interesantă este reacţia locuitorilor insulei după impactul cu această expediţie a albilor. Exploratorii le-au dăruit băştinaşilor chibrituri, lame de ras, securi şi topoare de fier, învăţându-i cum să le mânuiască. După plecarea expediţiei însă, indigenii s-au adunat la sfat. Au constatat că obiectele aduse de albi nu cresc în pom, nici nu se cultivă, nu se pescuiesc din râu, nu se găsesc nicăieri în natură. Nimeni din neamul lor nu mai văzuse aşa ceva. S-au temut poate că sunt infestate de vreo vrajă, de vreun blestem. Drept care le-au luat şi le-au aruncat în râu, zicându-şi că liniştea lor preţuieşte mai mult ca orice.

În 1991, cei doi francezi au mers pe urmele mitului expediţiei precedente. Fotografiile făcute cu 30 de ani mai înainte şi puse lor la dispoziţie de primii expediţionari, le serveau ca veritabile paşapoarte. Într-un sat, au întâlnit doi

bărbaţi care s-au regăsit împreună pe aceeaşi fotografie. Fuseseră prieteni cu 30 de ani în urmă şi rămăseseră buni prieteni. Nimic nu se schimbase. Ei însă au sesizat importanţa imaginii şi a trecerii timpului.

În alte părţi ale insulei, viaţa papuaşilor se contaminase de elemente europene. Deşi trăiau integral în era neolitică, podoabele lor începuseră să aibă altă înfăţişare: fiecare papuaş are îndeobşte nasul perforat de un obiect tradiţional: os de peşte, fibulă de piatră, inel de os. Prin nasul unuia dintre ei, însă, trecea un stilou cu bilă, iar de centura de fibre vegetale împletite îi atârna un capac metalic de râşniţă de cafea.

Din păcate, schimbările brutale în viaţa indigenilor le aduc misionarii. Le dăruiesc securi de fier cu care să defrişeze pădurea şi să-şi extindă terenurile cultivabile. Îi angajează pentru diverse lucrări în cadrul Misiunii. Dar misionarii nu dau nimic gratis. Ei le cer băştinaşilor să-şi schimbe moravurile.

Şi totuşi, enclavele de viaţă arhaică, de tip neolitic, rămân încă destul de numeroase în era Internetului şi a zborurilor cosmice.

PIATRA PIRAMIDELOR E ARTIFICIALĂ

În septembrie 1968, fizicianul american Luis Walter Alvarez, laureat al Premiului Nobel, a iniţiat un experiment menit să dea la iveală camerele secrete din Piramida lui Kefren. Un grup de savanţi s-a instalat în sala centrală a piramidei împreună cu o sofisticată aparatură de detectare a radiaţiilor cosmice. Din modul în care au fost recepţionate acestea, rezulta că asemenea încăperi existau, dar, de fiecare dată, ele apăreau amplasate în altă parte. Se părea că piramida înnebunise. Experimentul a fost abandonat.

Profesorul Alvarez nu avea de unde să ştie că ciudatul efect era datorat pungilor de apă ce se găseau în interiorul blocurilor de piatră. Modul în care a ajuns apa acolo e scandalos şi incredibil. Îndrăzneaţa ipoteză a fost avansată de un alt profesor american, Joseph Davidovits în cartea sa *Piramidele: o enigmă rezolvată*, publicată în 1988. El crede, nici mai mult, nici mai puţin că piatra piramidelor egiptene e... artificială! Marile blocuri sunt mai dense în partea de sus decât în partea lor de jos, fiind descoperite în structura acestora bule de aer, urme de păr, de unghii, de fibre textile. E ca şi cum această piatră ar fi fost cândva fluidă, încorporând materiile amintite şi solidificându-se ulterior.

Asta înseamnă că vechii egipteni stăpâneau tehnica fabricării pietrei dintr-o materie lichidă sau vâscoasă ori ştiinţa înmuierii pietrei existente şi a resolidificării ei. Nimic nu este imposibil. În orice caz, forţa muşchilor, despre care s-a crezut că a dus la ridicarea piramidelor, nu poate explica aproape nimic. Piramidele s-au construit într-o vreme când Egiptul nu cunoştea nici fierul, nici roata. Dacă putem admite că blocuri de două până la şase tone puteau fi trase de sute de oameni pe sănii şi pe planuri înclinate, după cum o arată un basorelief despre transportul nu al unui bloc cubic, ci al statuii lui Djehutyhotep, această soluţie este imposibilă pentru blocuri de o sută de tone.

Teoria lui Davidovits cu fabricarea pietrei artificiale este susţinută şi de un document inscripţionat în hieroglife pe o stelă descoperită pe insula Sehel de pe Nil, lângă Assuan. Între altele, sunt săpate aici revelaţiile lui Imhotep în care acesta enumeră rocile şi mineralele regiunii. Urmează visul faraonului Djoser unde se spune că acestuia i s-a arătat în vis zeul Khnum, înmânându-i o listă

de minerale şi de substanţe care permiteau fabricarea blocurilor necesare construirii templelor.

Arheologia nu a descoperit nici o maşinărie care să permită ca, prin forţa braţelor şi prin acţiuni mecanice, marile blocuri de piatră să fie ridicate la înălţime. Despre asemenea mecanisme nu se vorbeşte nici în papirusuri, nici în hieroglifele gravate în diferite locuri. În schimb, hieroglifele pomenesc de fabricarea blocurilor sacre de piatră prin mijloace alchimice.

Iată că străvechiul mister al piramidelor a făcut din nou explozie, oare pentru a câta oară?, în amurgul trecutului mileniu.

INVENTATORUL RACHETELOR DE CROAZIERĂ

Până în 1984, pe o casă din Orăştie, figura o placă cu următoarea inscripţie: “În această casă, au fost inventate, prioritar pe plan mondial, rachetele UDOVIL 1 şi UDOVIL 2, de către Nicolae Văideanu din Orăştie”. În ‘84, la 3 ani după moartea proprietarului, casa a fost dărâmată pentru a face loc magistralei care duce spre frontiera de vest.

Inscripţia de pe placă nu exagera câtuşi de puţin. Nicolae Văideanu s-a născut la 3 martie 1911, în satul Pricaz din judeţul Hunedoara, a studiat Dreptul la Bucureşti, dar, în particular, s-a documentat şi a lucrat la inventarea unor rachete cu combustibili solizi. Una din acestea a fost recunoscută de către Academia Română printr-un brevet din mai 1942. Cu alte cuvinte, Văideanu a inventat racheta cu un an înaintea lui Wernher von Braun, care, cu misilele sale – V1, zise şi ”bombe zburătoare”, a izbutit să bombardeze Anglia, înainte de a o lovi cu mult mai spectaculoasele rachete v 2, dar care au provocat mai puţine pagube decât primele.

Guvernul Antonescu şi-a dat seama de valoarea invenţiei şi i-a pus la dispoziţie lui Văideanu fonduri pentru a o dezvolta. Componentele rachetei au fost realizate în mare parte de Atelierele centrale din Petroşani, cele care fabricaseră şi modulele Coloanei fără sfârşit a lui Brâncuşi.

În 1945, producţia a fost brusc întreruptă, iar Văideanu repartizat ca proiectant la Combinatul Siderurgic Hunedoara. Între timp, rachetele V1 şi V2 ale lui von Braun apucaseră să zboare şi să facă prăpăd. Nu însă şi UDOVIL-ul inventatorului transilvan care nu fusese conceput ca purtător de explozibili. La Hunedoara, el a încercat în continuare să dea viaţă visului său. Dar, trecea drept un tip bizar, chiar nebun în ochii făuritorilor democraţiei populare. Şi-a construit totuşi racheta cu ajutorul lucrătorilor din combinat. Aceasta chiar şi-a luat zborul de la marginea oraşului, s-a înălţat, dar a căzut în scurt timp dincolo de un deal. Văideanu a constatat că bravii săi colegi, în mod intenţionat, îi confecţionaseră greşit anumite piese, pentru ca racheta să nu funcţioneze. În pofida acestui sabotaj, principiul tehnic al lui Văideanu se dovedise viabil.

Băieţii de comitet şi-or fi zis: ”Cine naiba-i ăsta, dom’le, să-şi facă nave cosmice pe munca noastră?!...” Văideanu a trăit toată viaţa izolat, mult timp într-

o baracă ridicată de el la marginea Hunedoarei. Mai bine ar fi căzut după război în mâinile ruşilor şi ar fi lucrat pentru aceştia aşa cum Wernher von Braun s-a predat americanilor şi a creat pentru ei rachetele purtătoare *Saturn* care au plasat pe orbită navetele Apollo. Văideanu s-a bucurat totuşi de o oarecare recunoaştere în 1969, când a deschis o expoziţie cu machetele rachetelor sale la Observatorul Astronomic din Bucureşti. Avusese parte şi de recunoaşterea lui Henri Coandă de la care păstra o scrisoare apreciativă. A murit însă singur, sărac, considerat nebun şi a fost îngropat pe banii directorului Spitalului Municipal din Orăştie. În 1999, consiliul aceluiaşi municipiu l-a recunoscut drept cetăţean de onoare al oraşului, distincţie onorantă, dar post mortem. Scriitorul Ion D. Sârbu afirma undeva, cu şanse mari de a avea dreptate, că “la români, cultul morţilor este direct proporţional cu dispreţul faţă de omul viu”.

ARTA RADIESTEZIEI

Prin radiestezie se înţelege sensibilitate la radiaţii, cu alte cuvinte capacitatea de a le detecta şi de a reacţiona la ele. Nu este o disciplină simplă şi nu oricine este înzestrat pentru ea. E o îndeletnicire străveche, ţinând de tehnicile divinaţiei. De aceea, mai demult, purta numele de ”rabdomanţie”, ghicirea viitorului cu ajutorul unei baghete.

Pentru practicarea radiesteziei, este nevoie de o antenă foarte sensibilă la vibraţii. Ea trebuie confecţionată dintr-un material viu. Cea mai recomandată baghetă este cea de alun, care, tăiată verde, manifestă multă flexibilitate şi elasticitate. Ea este instrumentul căutătorilor de izvoare şi de minereuri. În lipsa vergelei de alun, destul de sensibile sunt şi cele de salcie sau de piersic. Aceste nuieluşe intră efectiv în rezonanţă cu vibraţiile percepute, iar radiestezistul ştie cum să interpreteze cele mai mici semne.

Unii radiestezişti utilizează pendulul. De un fir fără torsiune, lung de 10-20 de centimetri, poate să atârne o bucată de aluminiu, de cristal de stâncă, de nichel de 20-40 grame, nu însă de fier, care reacţionează în alt mod la efectele magnetice. Cu un asemenea pendul, se poate lucra asupra unor fotografii, planuri ale unor construcţii sau hărţi, detectându-se locul în care se află minereurile, comorile, apa sau victimele unor asasinate.

S-a crezut multă vreme că performanţele radiestezistului sunt strâns legate de calităţile baghetei sau ale pendulului. Dar, prin anii ’70 ai secolului XX, francezul Yves Rocard a descoperit că, de fapt, aceste instrumente, precum şi omul simt perturbaţiile magnetice ale solului. Apa, de exemplu, este adesea descoperită în astfel de locuri, fiindcă e atrasă tocmai de amintitele perturbaţii. Pe de altă parte, s-a constatat că organismul uman conţine cristale de magnetită, piatra naturală a magneziului. Persoanele în corpul cărora magnetita se găseşte în concentraţie mai mare, manifestă sensibilitate radiestezică. Ace de magnetită se află şi în organismul porumbeilor voiajori, al albinelor, balenelor şi delfinilor. Acest detaliu ar explica eşuările colective de balene pe unele ţărmuri. Bizarul fenomen este legat de parcurgerea de către cetacee a unei zone cu puternice perturbaţii magnetice, fapt care dă peste cap busola lor biologică.

Marii radiestezişti, lucrând cu nuieluşa, cu pendulul sau cu mâinile goale, au săvârşit adevărate miracole, descoperind izvoare, minereuri, comori şi persoane dispărute.

Teleradiestezia, aşadar acţiunea radiestezică la distanţă, a fost iniţiată de către abatele francez Alexis Mermet. De la o depărtare de 1150 de kilometri, operând cu pendulul numai asupra planului casei, abatele a localizat aurul, argintul şi cărbunele ascunse de probă în locuinţa unui prieten.

Tot el a constatat că pendulul are un anumit număr de oscilaţii urmat de acelaşi număr de rotaţii pentru fiecare metal şi substanţă în parte. Astfel, pendulul oscilează şi se roteşte de 11 ori când simte aurul, de şase ori la argint, de 22 de ori în cazul petrolului, de 7 ori pentru apă. La vin reacţionează cu un număr de oscilaţii şi de rotaţii egal cu numărul gradelor licorii.

Principala preocupare tradiţională a radiesteziştilor este descoperirea rezervelor de apă freatică şi, implicit, săparea de fântâni. Unii căutători, precum francezul Joseph Treyve sau germanul Hans Schröter au avut reuşite de peste 96%, chiar şi în zonele semideşertice. A doua ţintă a căutătorilor sunt minereurile sau zăcămintele de petrol. Celebrul medium israelian Uri Geller a câştigat averi, descoperind pentru unele mari companii zăcăminte de aur, petrol şi diamante în diferite puncte de pe glob. Geller lucrează fără instrumente, concentrându-se mental asupra unor hărţi. El a luat urma unor filoane de metale chiar şi din avion, în timp ce survola regiuni bogate în minereuri ale căror vibraţii le resimţea de la mare înălţime. O performanţă remarcabilă trebuie consemnată, de asemenea, în contul doctorului în geologie Glicherie Caraivan din Constanţa. Domnia sa a descoperit cu mijloace radiestezice proprii zăcăminte de petrol în Marea Neagră. Investigaţiile sateliţilor americani au confirmat ulterior viziunea geologului radiestezist.

Tehnica radiestezică duce şi la descoperirea unor persoane dispărute. Un specialist francez declară că el aude ”ecourile” corpurilor, mai ales ale celor înecate. Poate de asemenea, deşi ceva mai dificil, să localizeze oameni căzuţi la pământ şi, destul de greu, dar nu imposibil, îi este să dea de urma celor îngropaţi.

OPRIREA SOARELUI

Evenimentele insolite la care ne vom referi, s-au petrecut acum trei mii de ani. Numai că atunci au părut fireşti. Au devenit misterioase pentru teologii şi pentru oamenii de ştiinţă din secolul al XX-lea.

În anul 1970, la Laboratoarele de cercetări astronomice Green Belt din Maryland, Statele Unite, s-a făcut o descoperire stupefiantă: din trecutul omenirii lipseşte o zi! La Green Belt se calculează poziţia exactă a astrelor, în trecut şi în viitor, pentru a se putea stabili traiectoriile sateliţilor şi ale navelor spaţiale. La un moment dat, cercetând trecutul, calculatoarele au dat un semnal roşu de eroare sau de absenţă a unei unităţi de timp, în comparaţie cu mişcarea corpurilor cereşti.

Unul din cercetători a sugerat să se caute ziua lipsă în Vechiul Testament, în Cartea lui Iosua, capitolul 10, unde se relatează bătălia de la Ghibeon dintre evreii conduşi de Iosua şi cinci regi ai amoreilor. Iehova lupta şi el, invizibil, de partea lui Israel. Pentru ca noaptea să nu cadă şi duşmanii să scape cu fuga, Iosua, ne spune Sfânta Scriptură, a strigat către Domnul: “Stai, soare, deasupra Ghibeonului şi tu, lună, opreşte-te deasupra văii Aialon!”

Iar soarele a stat în mijlocul cerului şi n-a coborât spre asfinţit aproape toată ziua. Calculele electronice au confirmat această oprire a soarelui, dar numai pentru 23 de ore şi 20 de minute. De fapt, Vechiul Testament vorbeşte nu de o zi, ci de ”aproape o zi întreagă”. Din cele 24 de ore ale rotaţiei planetei lipseau 40 de minute.

Dar ele au fost găsite într-a patra Carte a Regilor, capitolul 20, versetele 8-11. Stă scris acolo că regelui Iezechia al iudeilor, grav bolnav, i s-a vestit prin proorocul Isaia că va muri. Dar Iezechia s-a rugat Domnului, cerându-i să-i mai lase zile. Acesta l-a ascultat şi i-a dat un semn neîncrezătorului rege: “Domnul a dat cu zece trepte înapoi umbra din locul în care se pogorâse pe cadranul soarelui lui Ahaz”.

Cele zece linii sau trepte de pe cadranul solar al vremii corespund celor 40 de minute rămase din ziua de acum trei mii de ani, absentă de pe ecranele calculatoarelor contemporane. Aşadar, 23 de ore şi 20 de minute din Iosua plus 40 de minute din Cartea Regilor fac exact o zi întreagă.

Se vede că, la sfârşitul mileniului al II-lea, cu secolul XX răvăşit de tot felul de ateisme şi de pseudocredinţe, Dumnezeu a ales să demonstreze adevărul Cuvântului Său pe calea ştiinţei şi a tehnologiei.

INTELIGENŢA OZN-URILOR

Scrierile antice indiene amintesc de ”vimāne”, nişte maşini de zbor despre alcătuirea cărora există veritabile manuale. Sunt descrise şi evoluţiile fabuloase prin vă zduh ale acestor aparate, inclusiv decolările şi aterizările. Texte din epoca romană susţin că, pe cer, se vedeau obiecte zburătoare de când lumea. Învăţatul care l-a convins pe regele grec al Egiptului Ptolemeu I de necesitatea celei mai mari biblioteci a lumii la Alexandria, ocupându-se inclusiv de construirea şi de dotarea acesteia, anume Demetrios din Phaleron a scris chiar o carte pe tema acestor apariţii inexplicabile, cu titlul *Despre fasciculele de lumină din cer*. Evul mediu şi Renaşterea sunt pline de consemnări ale unor apariţii de obiecte necunoscute pe firmament. Epoca modernă abundă, de asemenea, în astfel de imagini ciudate.

Oameni de ştiinţă renumiţi au studiat fenomenul OZN, neputându-şi explica de ce posibilii navigatori de la bordul acestor aparate nu intră în comunicare cu pământenii. S-a spus că ei ne supraveghează, că urmăresc evoluţia civilizaţiei noastre. Dovadă în acest sens ar fi apariţia a numeroase obiecte zburătoare necunoscute în timpul marilor bătălii aeriene din al II-lea război mondial. Contemplau pesemne acele înfruntări ca pe o bătălie între nişte nori de lăcuste.

S-a constatat că aceste maşinării neidentificate reacţionează, uneori violent, când asupra lor e îndreptat un fascicul de unde radio, o sursă de lumină, chiar şi o simplă lanternă. Oare ce semnificaţie or fi având emisiile de unde în lumea din care vin echipajele lor? Se mai pune însă o întrebare dramatică: dacă aceste fiinţe ale rătăcirilor cosmice nu intră de mii de ani în comunicare cu omenirea, nu cumva sunt afectate de vreo infirmitate a comunicării? Să fi atins ele treapta dezvoltării spirituale? Poate că aceste fiinţe secretă tehnică aşa cum o produc şi termitele, castorii sau furnicile, caracatiţele şi albinele. S-ar putea să fie vorba, aşadar, de nişte fiinţe inferioare al căror mod de viaţă este nomadismul cosmic şi ale căror aparate de zbor au exact semnificaţia pe care o are pentru albine stupul bine închis, recomandabil a fi transportat dintr-un loc într-altul la adăpostul nopţii.

Nu ar fi o surpriză dacă mileniul trei ar descoperi cu perplexitate într-o bună zi, absenţa inteligenţei la pasagerii OZN-urilor.

În Statele Unite mai ales, au apărut relatări ale unor personaje care pretind că au fost luate la bordul câte unui OZN şi transportate pe planete necunoscute unde, curios, toate imaginile descrise puteau fi întâlnite şi pe Terra ori decurgeau din analogii cu acestea. Pasagerii interastrali ar fi fost readuşi cu blândeţe acasă. Dar înaltul standard moral al acestor nepământeni devine o legendă primejdioasă când ne revin în minte cuvintele din după-amiaza de 5 decembrie 1945 rostite de Charles Taylor, comandantul celor cinci bombardiere din Zborul 19, încercuite în aer, deasupra oceanului: „Par să fie extratereştri!” După care, cei 27 de bărbaţi de la bordul flotilei de bombardiere şi din hidroavionul ce le venise în ajutor, au dispărut fără urmă cu aparatele lor cu tot. A avut loc o răpire, un asasinat, acele fiinţe umane au fost despărţite pentru totdeauna de familiile lor, de tot ce făuriseră ele până atunci în viaţă. Este, fără nici o altă interpretare posibilă, un act abject de barbarie, o crimă la adresa unor fiinţe raţionale. Ceea ce înseamnă că populaţiile OZN-urilor, cel puţin unele triburi ale lor, sunt neevoluate moral, nu pun preţ pe viaţa unei fiinţe inteligente.

Dacă vom constata că tocmai aşa stau lucrurile, şocul etic al umanităţii va fi puternic şi imprevizibil. Fie vom intra adânc în panică, fie ne vom întoarce la credinţă, fie îi vom trata cu dispreţ pe aceşti *aliens*, fiindcă de nimicit, cum poate ne-am dori s-o facem , nu va putea fi vorba. În acest punct, dreptate au nu savanţii, ci poeţi precum Arghezi: ”Într-o ţară care-a fost / Era mare cel mai prost.”

GIULGIUL LUI IISUS

Nu atât raţionalismul, cât versiunea sa scientizată, pozitivismul, nu poate supravieţui în propriul perimetru decât bizuindu-şi afirmaţiile pe dovezi materiale. Parcă spre indignarea spiritului scientist, creştinismul s-a impus numai prin caracterul elevat al ansamblului său de valori morale şi de repere transcendente, în condiţiile moştenirii unui număr destul de restrâns de probe privind amănuntele existenţei lui Iisus. Evangheliile consemnează toate cam aceleaşi evenimente din viaţa acestuia. Dovada imbatabilă a istoricităţii vieţii Mântuitorului rămâne una de ordin logic: într-o Iudee agitată continuu de profeţii, Cuvântul lui Hristos s-ar fi pierdut printre celelalte, dacă în destinul Celui ce-l rostea, n-ar fi intervenit un fapt cu totul neobişnuit. Evenimentul în cauză a fost, fără îndoială, Învierea, miracolul care, în ochii contemporanilor săi, L-a diferenţiat decisiv pe Iisus de orice prooroc.

Dar iată că, în secolul XX, unul eminamente ştiinţific, iese la lumină şi materialitatea probelor. Pentru a purta peste veacuri urmele atingerilor sacrului, Dumnezeu nu a ales nici piatra, nici fierul. S-a servit de un material puţin rezistent, nu dăruit de natură, ci făurit de mâna omului şi supus zi de zi uzurii: ţesătura pentru înveşmântat trupul în varii împrejurări.

La Torino, se păstrează până astăzi un giulgiu despre care, după supunerea lui la cercetări în cele mai performante laboratoare ale lumii, se poate crede acum cu tărie că a fost menit să înfăşoare trupul lui Iisus după coborârea de pe cruce. Un specialist în textile de la Universitatea din Gent, Belgia, afirmă că giulgiul e ţesut din in, la un război cu pedală binecunoscut în Siria de acum 2000 de ani. Fibrele ţesăturii aparţin unei specii de in care creşte în Orientul Apropiat. Experţii americani au trecut piesa printr-un vast program de analize: 150 de mii de ore de studiu în laboratoarele militare şi universitare conduc la concluzia că giulgiul este autentic. Sub efectul degajării de căldură şi al oxidării acide, fibrele s-au îngălbenit şi s-au degradat pe o adâncime de 40 de microni.

În trecut, s-a avansat ideea că giulgiul ar reprezenta o misterioasă operă picturală. Dar, în 1889, italianul Secondo Pia a realizat primul clişeu al chipului de pe ţesătură. El a văzut apărând atunci, pe negativul fotografic, pozitivul acelei imagini. În 1974, un cercetător demonstrează că amprenta de pe linţoliu

conţine de fapt o informaţie tridimensională. El reconstituie pentru prima oară relieful imaginii. Patru ani mai târziu, specialiştii americani Eric J. Jumper şi John P. Jackson izbutesc o reconstituire volumetrică virtuală a întregului corp.

Prin metode şi tehnici noi, ies la lumină şocantele detalii anatomice ale crucificării care a provocat moartea prin asfixie, muşchii pectorali ai victimei aflându-se într-o contracţie forţată.

Corpul nu a fost spălat după moarte. Stigmatele conduc la concluzia că pe lemn s-au aflat pironite încheieturile mâinilor, nu palmele, fiindcă numai astfel putea fi menţinut trupul pe verticala crucii fără riscul de a se prăbuşi. Scurgerile de sânge de pe braţe atestă mişcări ale condamnatului care i-ar fi permis reluarea suflului. S-a constatat că lezarea prin perforare a nervului median al braţului produce contracţia reflexă a muşchiului abductor al degetului mare care-l antrenează în opoziţie cu palma. De aceea, în imaginea mâinilor, pe giulgiu se văd doar celelalte patru degete. Textura de in dezvăluie, de asemenea, amprentele picioarelor parţial suprapuse şi menţinute astfel de un singur piron, urmele unor jupuituri în zona frunţii probabil din pricina coroanei de spini, semnele flagelării cu şfichiuri de piele prevăzute cu bile metalice, precum şi urma tumefierii umărului drept împovărat de un obiect greu, pesemne crucea purtată de Iisus pe drumul Golgotei.

Un specialist de la departamentul de biologie moleculară al Universităţii din San Antonio, Texas, studiind materialul genetic al celulelor de sânge impregnate în linţoliu, a conchis că este vorba neîndoielnic de sânge uman provenind de la un bărbat şi conţinând o genă specifică populaţiilor din zona Palestinei. Ba chiar mai mult, el a determinat şi grupa sanguină a victimei şi anume AB 4.

Scriitorul Vintilă Horia, editor la Madrid al revistei *Futuro presente*, punte de comunicare între ştiinţele Cosmosului şi cele ale omului, a avut curiozitatea de a chestiona numeroşi fizicieni, chimişti şi biologi asupra procesului prin care a fost posibilă absorbţia în textura de in a imaginilor descrise. Toate răspunsurile au coincis: numai printr-o deflagraţie atomică se putea produce un asemenea rezultat. Se ştie că la Hiroshima, la 6 august 1945, zidurile rămase în picioare s-au impregnat de umbrele oamenilor şi ale obiectelor din apropiere. Iar efectul instantaneu al unei deflagraţii nucleare este lumina, marea lumină orbitoare din clipa Învierii.

TRAVERSAREA ATLANTICULUI ÎN BĂRCI DE PIELE

Este evident astăzi că unii europeni au ajuns pe coastele de est ale Americiii cu mult înaintea lui Columb. Cea mai veche traversare despre care există anumite documente îl are ca protagonist pe Sfântul Brendan, un călugăr irlandez din secolul al VI-lea. Biserica Catolică îl sărbătoreşte pe 16 mai. În legătură cu el, s-a transmis, în transcrieri succesive, o relatare intitulată *Navigatio Sancti Brendani*. Este vorba acolo de Sfântul Brendan care, împreună cu alţi călugări, a pornit într-o flotilă de bărci de piele numite ”currach” spre nord, apoi spre vest, atingând până la urmă coastele unui întins pământ necunoscut, adică, ale Americii. Se poate conchide că Brendan s-a şi întors, de vreme ce tradiţia orală, apoi cea scrisă au consemnat aventura sa.

Urmând indiciile din *Navigatio Sancti Brendani*, englezul Tim Severin, împreună cu un grup de temerari, a întreprins aceeaşi călătorie, în bărci de piele, în 1976-1977. Vechiul text irlandez vorbeşte de un popas pe o insulă unde navigatorii au aprins focul. Curând însă, insula a început să se scufunde, dovedindu-se a fi un uriaş animal marin. În altă parte, povestea descrie o insulă din care oamenii aruncau cu pietre încinse în micile ambarcaţiuni. Cunoscătorii au identificat în această secvenţă gheizerele Islandei.

De fapt, în Islanda, asemenea echipajului lui Brendan, cel al lui Tim Severin a făcut un popas peste iarnă. Traseul urmat de Severin a fost următorul: coasta de vest a Irlandei, nordul Scoţiei, insulele Shetland, insulele Feroe, apoi Islanda pentru iernat. În mai, anul următor, mica flotilă a pornit-o spre America.

Expediţia a avut şi un scop ştiinţific, în domeniul biologiei. Tim Severin şi ai lui au fost rugaţi să numere cu atenţie membrii diferitelor specii de balene întâlnite în cale. S-a constatat, în acest fel, că numărul real al balenelor era mult mai mare decât cel deplâns de mişcările ecologiste.

Tot un semnal din natură le-a indicat iminenta apropiere de Terra Nova: de la mare distanţă, pe mare, exploratorii au simţit, inconfundabilă, mireasma marilor păduri de pini ale insulei.

ANTIGRAVITAŢIE - ÎNTRE BETLEEM ŞI IERUSALIM

În primăvara anului 1980, un automobilist israelian se confrunta cu o surpriză mai puţin obişnuită: maşina sa rămăsese în pană pe o pantă. Omul a coborât şi s-a îndreptat spre cel mai apropiat service. Un trecător i-a atras însă atenţia că se întâmplă ceva ciudat cu maşina lui. Când a întors capul, şoferul a văzut că automobilul suia sprinten panta, fără ca la volan să se afle cineva. Din fericire pentru el, vehiculul s-a oprit în partea superioară a pantei.

Intrigat de cele întâmplate, şoferul a readus maşina la locul în care făcuse pană, a lăsat-o în voia ei, iar aceasta a început să urce din nou coasta. Zvonul despre ciudatul fenomen s-a răspândit repede. Lumea s-a adunat ca să testeze proprietăţile locului. S-a constatat în felul acesta că toate obiectele rotunde se rostogoleau în susul pantei, prinzând viteză pe măsură ce se apropiau de vârful dealului. Alergau în felul acesta roţi de bicicletă, oale, portocale, tot felul de bile şi tuburi, pepeni, mingi.

Sosiţi şi ei la faţa locului, oamenii de ştiinţă au constatat că este vorba de un fenomen de antigravitaţie sau gravitaţie inversă. Corpurile nu sunt atrase **în jos**, ci propulsate **în sus**, e adevărat, nu cu o forţă foarte mare.

Ulterior, au fost identificate multe astfel de locuri unde acţiunea gravitaţiei îşi schimbă sensul, exercitându-se însă, în fond, aceeaşi Lege a atracţiei universale. Şi în ţara noastră există astfel de puncte cu efect schimbat al forţei de atracţie a Pământului, dar energia lor nu este una de luat în seamă.

În jurul primului caz, devenit notoriu însă, s-a ţesut îndată o mistică abundentă. Nu fără motiv. Perimetrul cu pricina se găseşte în Ţara Sfântă, nu oriunde, ci între Betleem şi Ierusalim. Să fie oare unul dintre locurile pe unde a păşit Mântuitorul Iisus, iar urma lăsată de El să fi răsturnat Legea atracţiei universale?

TRIBUL OTRĂVII CURARA

În bazinul fluviului Orinoco, dar departe de această cale de navigaţie, trăieşte micul trib amerindian Piaroa. Aşezările sale sunt ascunse în inima junglei, niciodată despărţite de cursuri de apă mărunte. Oamenii ţin vital la izolarea lor. Santinele mult avansate în junglă îi anunţă de apariţia intruşilor. Aceşti indieni îşi apără singurătatea cu săgeţile muiate în otravă curara. Ea se prepară din vasele liberiene ale unor vegetale din specia Strychnos. Acestea sunt puse la uscat, apoi la fiert, operaţiune realizată integral de femeile tribului. Când o femeie este doborâtă de toxicitatea aburilor fierturii, înseamnă că otrava este optimă. Săgeţile sau proiectilele sarbacanelor tratate cu curara frâng fulgerător zborul unei păsări sau cursa unui patruped. Otrava este folosită de tribul Piaroa şi ca monedă de schimb care ajunge pe Orinoco în sus, până departe, în Brazilia şi în Guyana.

Ataşamentul tribului Piaroa faţă de curara are o valoare religioasă. Aceşti indieni nu suportă să vadă sânge uman sau animal. Ei nu admit ca sângele să murdărească puritatea solului. Un ins care pătează cu sângele său pământul este condamnat îndată la moarte. Sângerările sunt admise, cele menstruale ale femeilor de pildă, dar numai în apă. Chiar şi naşterile se produc în apa micilor râuri, pe malul cărora trăieşte tribul.

Folosirea curarei evită scurgerea sângelui animalelor doborâte. Acestea sunt jupuite şi eviscerate tot în apă. Cultul tribului Piaroa pentru curara şi insistenţa cu care aceşti oameni se izolează de restul lumii a făcut ca ei să fie extrem de puţin cunoscuţi. Cert este că duc cea mai autentic tradiţională şi încă necoruptă viaţă din toate triburile indiene ale junglei bazinului fluviului Orinoco.

Poate că ar fi bine ca tribul Piaroa, refractar la orice picătură de sânge, să rămână netulburat în izolarea sa, ca unul din ultimele mistere ale mileniului în care s-a aflat de existenţa lui şi pe întreg parcursul timpului care urmează.

FEMEIA VERDE CU ŞASE DEGETE

Cartea Lumi galactice a regretatului Doru Davidovici, apărută în mai multe ediţii, le este desigur familiară celor atraşi de adevărurile şi tainele existenţei planetei noastre în Univers.

Autorul a fost pilot militar de performanţă şi a zburat, cu aparatele MIG, până la înălţimi de 29-30.000 de metri. L-a preocupat istoria Sistemului Solar şi fenomenul Obiectelor Zburătoare Neidentificate. Susţine că acest interes nu l-a mai părăsit din momentul în care a zărit un uriaş aparat de zbor necunoscut, la o înălţime de circa 70 de kilometri deasupra Bucureştilor. Experienţa sa de pilot de elită nu putea să-l înşele cu privire la natura obiectului şi la distanţă.

În cartea amintită, Doru Davidovici face, între altele, o trecere în revistă a apariţiilor de OZN-uri în ţara noastră. Insistă asupra celor din zona Clujului, a Iaşiului, a Turnului Severin şi a satului prahovean Valea Plopului.

Dar nu numai de OZN-urile de pe cerul ori de pe solul României se arată interesat fostul pilot. În cantonamentele aviatorilor, Doru Davidovici obişnuia să stea în cameră cu acelaşi coleg. Acesta avea o mascotă pe care o ţinea pe un raft: statueta de piatră de circa 25 de centimetri a unei femei îmbrăcate foarte ceremonios. Sculptura avea câteva ciudăţenii: în primul rând, culoarea sa verde. Apoi, ea se sprijinea pe un mic postament care cam contrazicea legile gravitaţiei, era de mirare că nu-şi pierde echilibrul. Dar, mai ales, în preajma sa plutea o aură invizibilă, atât de intensă încât putea fi percepută. Ochii ei mici erau extrem de pătrunzători. Nimeni însă nu zărea de la bun început un alt detaliu: femeia avea şase degete la mâini şi la picioare!

O scosese la lumină tatăl pilotului, miner în Munţii Apuseni. Lucra într-o galerie, la adâncimea de 300 de metri, când, în raza lămpii, au lucit dintr-o dată acei doi ochi mărunţi şi verzi.

Devenită o curiozitate printre aviatori, statueta a dispărut pe neaşteptate. A dispărut şi Doru Davidovici. A fost găsit mort, în 1992, într-un compartiment de clasa întâi al rapidului Bucureşti-Suceava. Nimeni nu se mai afla în acel compartiment.

ECRANUL DE PIATRĂ

Autenticitatea înzestrărilor paranormale ale Vangăi Dimitrova (1911-1996) a fost confirmată de studiile doctorului Gheorghi Lozanov de la Institutul de Sugestiologie şi Parapsihologie din Sofia care a consemnat în cazul ei şapte mii de acte de percepţie extrasenzorială, cu un coeficient de exactitate de 80%, adică unul extrem de ridicat. Apoi, dacă nu ar fi avut confirmarea veridicităţii harului Vangăi, statul comunist şi materialist bulgar nu ar fi tolerat manifestările sale în plan social şi nu ar fi organizat, recunoscându-le implicit utilitatea, întâlnirile ei cu oamenii. E adevărat că tutela statului s-a exercitat cu o oarecare discreţie şi intenţie de marginalizare. În publicaţiile bulgare a apărut un singur articol despre capacităţile clarvăzătoarei şi s-a realizat un singur film, dar oricum, regimul a înţeles că nu putea s-o ignore. La rându-i, Vanga susţinea că zadarnic se scriu cărţi despre darurile ei neobişnuite, căci esenţialul nu poate fi redat, iar ilogicul e cu neputinţă de cuprins în cuvinte.

Aşadar, pe la Vanga, în oraşul Petrici sau în satul Rupi din sud-vestul Bulgariei, putea să treacă oricine, ţinând seama însă de un anume program. A apărut la un moment dat un bătrânel foarte agitat etalând un text cu semne necunoscute, bizare. Krasimira Stoianova, nepoata Vangăi - cea care în 1987 avea să publice o carte despre mătuşa sa -, având impresia că este vorba de un exaltat, cum se nimereau mulţi pe acolo, a luat scrierea neînţeleasă sau harta cu pricina de la bătrânul vizitator şi a făcut-o uitată. A trecut destul timp până când Vanga i-a amintit de ea, spunându-i că este vorba de un text transcris de mai multe ori, imprimat iniţial pe partea inferioară a unui sarcofag de piatră, îngropat în pământul Traciei de oameni veniţi cu milenii în urmă din Egipt. Robii care au săpat groapa pentru sarcofag au fost ucişi, nimeni nu mai cunoaşte locul, dar acolo stă scrisă istoria omenirii de la două mii de ani în trecut până la două mii de ani în viitor. Cândva, această scriere va fi descifrată. Apoi, aparent fără nici o legătură cu subiectul dinainte, Vanga i-a descris nepoatei sale un loc de la munte, cu toate detaliile de acces: poteci, accidente ale terenului. Era vorba de un loc în care Krasimira şi prietenii ei curioşi erau îndemnaţi să meargă în ziua de 5 mai, să se oprească într-o poiană în faţa unei

stânci mari şi să urmărească cu atenţie primele raze ale soarelui şi primele raze ale lunii.

Pe baza descrierilor foarte limpezi, tinerii au găsit locul şi au observat că peretele sudic al marii stânci era extrem de neted, iar în partea de sus se găseau, săpate evident de multă vreme, trei cercuri solare de mărimea unei farfurioare de cafea, formând un triunghi cu vârful ascuţit îndreptat în jos. De îndată ce a răsărit soarele, o rază s-a mişcat urmând, de la stânga spre dreapta, apoi în jos conturul triunghiului, timp de 20 de minute, după care întreaga stâncă a părut incendiată de lumină. Seara, în jurul orei 9, o rază de lună a reluat jocul celei de soare, atingând în repetate rânduri cele trei cercuri şi urmând conturul triunghiului timp de 15 minute. În jur era întuneric, iar raza apăruse cu totul surprinzător. După alte câteva minute, faţa netedă a stâncii s-a iluminat parcă din interior, asemenea ecranului unui televizor, nuanţându-se în cenuşiu deschis. Au apărut apoi, într-o lumină albă, două figuri imense pe acest ecran natural de 5 m înălţime şi 3-4 m lăţime. În partea stângă, putea fi văzut un bărbat vârstnic, înveşmântat într-o robă până la pământ, cu plete lungi căzute pe umeri. Mâna stângă îi atârna pe lângă corp, iar în dreapta ţinea un obiect asemănător unei mingi. Mai sus, spre dreapta ecranului, apărea un tânăr aşezat pe un fel de jilţ. Picioarele lipite unul de celălalt îi atârnau, iar mâinile şi le odihnea pe braţele jilţului. Pe cap purta o pălărie înaltă, cu un soi de antene în dreptul urechilor. Aceste imagini au persistat circa 20 de minute, după care stânca s-a stins şi totul s-a cufundat într-o beznă de nepătruns. Luna nicăieri. Fără să schimbe o vorbă între ei, tinerii şi-au adunat corturile, pornind apoi la vale cu o iuţeală nebănuită de nici unul dintre ei, luminându-şi drumul cu lanternele, izbindu-se de rădăcini şi pietre. După două ore au văzut luminile oraşului şi au început să schimbe între ei primele cuvinte. Toţi cei cinci urmăriseră aceleaşi imagini, iar descrierea nu prezenta diferenţe de la o persoană la alta. Vanga, căreia i s-a povestit în amănunt totul, s-a arătat foarte interesată, dar a refuzat să facă vreun comentariu.

CAPSULA TIMPULUI

În anul 1978, cadastrul speologic din România consemna un număr de circa 2000 de peşteri. În 1990 însă, pe hărţi figurau nici mai mult nici mai puţin de 12.000. În intervalul de timp amintit, s-a înregistrat deceniul de aur al speologiei naţionale. În acele veri, numeroşi tineri care nu puteau vântura lumea, au explorat subteranele aflate la îndemână.

Iar din cele zece mii de peşteri descoperite, cea mai spectaculoasă s-a dovedit a fi una din cele mai mărunte. Legenda spune că însuşi Nicolae Ceauşescu a indicat poziţia ei, cu degetul, din elicopter: „Să se facă aici! – ar fi ordonat şeful, referindu-se însă la o ispravă favorită de a sa, o termocentrală pe lignit care să asigure energia unei mari platforme industriale în sudul Dobrogei. Asta însemna otrăvirea sigură a litoralului. Oamenii de ştiinţă şi tehnicienii antrenaţi în proiect s-au mobilizat să găsească un contraargument solid, imbatabil. Se ştia că în calcarul din zonă există cavernamente în stare a pune în pericol construcţiile masive de deasupra lor. Cercetătorul Cristian Lascu a forat pentru a susţine această ipoteză şi, „printr-un concurs de fler profesional şi noroc", după cum spune el, a dat dedesubt de un gol. Era în anul 1986. Caverna descoperită avea să devină faimoasă în lume sub numele de „Peştera Movile". Denumirea se trage de la ridicăturile de pământ ce văluresc peisajul întregii zone. Locul se află la marginea oraşului Mangalia, iar peştera nu are o lungime mai mare de 200 de metri. Dar gloria sa vine din interior.

Se găsesc acolo mici lacuri termale sulfuroase, ideale pentru dezvoltarea unei faune ca într-o grotă tropicală, cu păianjeni, scorpioni, lipitori şi tot felul de miriapode. 35 de specii de vieţuitoare identificate aici sunt absolut necunoscute pe planetă, nefiind întâlnite deocamdată în altă parte. În revista italiană *Panorama*, a apărut imaginea unor păianjeni de la Movile cu diametrul de un metru, drept care câţiva ziarişti înarmaţi cu arbalete, au sosit în România ca să vâneze fabuloasele vietăţi. Au plecat dezamăgiţi aflând că situl era neobişnuit şi atrăgător doar din punct de vedere ştiinţific.

Dar a fost nespus de greu până când a izbutit să se facă el cunoscut în ţară. Cercetătorii povestesc cum îi rugau pe gazetarii de la cotidianele în vogă până

la mijlocul anilor ’90 să le acorde o fărâmă de atenţie şi cum erau trataţi: „Ce-i prostia asta, o peşteră din Mangalia? Nu vedeţi ce se-ntâmplă în politică?!”

Noroc cu francezii care au început să se laude că ei descoperiseră în România ceva nemaivăzut şi noroc cu Dan Hăulică, ambasadorul nostru la UNESCO, alarmat de veleităţile de la Paris şi care s-a consultat cu oamenii de ştiinţă din ţară. Înţelegând despre ce era vorba în realitate, l-a somat pe Cristian Lascu să vină în capitala Franţei unde acesta a ţinut conferinţe, a apărut de trei ori la televiziuni naţionale în deschiderea jurnalelor la ore de vârf, a acordat interviuri. Bomba Movile a fost detonată.

Au venit şi banii, mai întâi 17.000 de dolari de la Societatea National Geographic, apoi alți 150.000 de la Academia Americană de Ştiinţe. S-a pus la punct un laborator performant, studiile la faţa locului au continuat cu altă aparatură, alţi reactivi. S-a putut dovedi că peştera este perfect etanşă faţă de mediul din afară, nicio firimitură de materie organică, niciun posibil nutrient nu pătrund înăuntru. În celelalte peşteri, elementele organice sunt aduse de curenţii de apă, de precipitaţii, sunt asigurate de abundentul guano de liliac. La Movile însă, deşi caverna se află aproape de suprafaţă, o argilă a locului acţionează ca un chit impermeabil, astupând toate fisurile rocilor. Chimiştii români au făcut dovada etanşeităţii printr-o analiză citată în toate publicaţiile ştiinţifice din lume: după accidentul nuclear de la Cernobîl, jumătatea de est a Europei a fost infestată cu cesiu 137 şi stronţiu 90, izotopi radioactivi, din fericire nedăunători pentru sănătate. Dar urmele lor se găsesc peste tot: în sol, în oasele omului şi ale animalelor, în plante. Au fost prelevate probe de apă, vegetaţie şi sol de la suprafaţă şi probe de materie din peşteră. Înăuntru, în Movile, nici urmă de radioactivitate. Înseamnă că toată hrana este produsă la faţa locului, în subteran, pe cale chimică. La această concluzie au ajuns pentru prima oară biologii Şerban Sârbu şi Radu Popa. Mica peşteră funcţionează ca un fel de capsulă a timpului, cu forme de viaţă din alte ere geologice, total independente de cele din ambientul atmosferic.

Fenomenul e identic cu cel revelat de batiscaful Alvin pe fundul oceanelor. Se credea că acolo, în abisuri, e doar întuneric, temperatură de un grad, presiune enormă şi deşert biologic. Alvin a dat însă peste nişte bule de apă termală ca un fel de sere tropicale pline de viaţă, cu viermi de doi metri şi cu alte creaturi bizare. Viaţa e cu putinţă pe baza energiei chimice care

sintetizează o substanţă organică drept hrană pentru nevertebratele din adâncuri.

Peştera Movile este însă singurul loc de pe Pământ unde acest fenomen de abis oceanic se produce în mediu terestru. El a fost activ cândva şi în alte părţi, în New Mexico, de exemplu, într-o peşteră imensă, o „Paleomovile" unde viaţa care freamătă acum în subsolul de lângă Mangalia, era în floare în urmă cu un milion de ani. Astăzi, toate acele fiinţe vii sunt fosilizate. Cercetătorii români au ajuns in Noul Mexic invitaţi de colegii lor de la NASA, după ce revista *Science* a publicat un documentar despre unicitatea planetară a subteranelor de la Movile. Îndată după apariţia acestui material, savanţii de la NASA au aterizat la Bucureşti, declarând fără să-şi ascundă surpriza: „Noi am construit un model teoretic pentru a relansa căutarea formelor de viaţă pe Marte. Nu la suprafaţă, dar în grotele vulcanice, viaţa trebuie să fie posibilă, într-un mediu încălzit pe baza energiei chimice, marcat de prezenţa metanului, a dioxidului de carbon, a hidrogenului sulfurat. Am gândit acest model teoretic şi am rămas blocaţi, aflând că exact condiţiile pe care le imaginam noi pe Marte, se găsesc în realitate într-o peşteră din România."

TRAVERSÂND DEŞERTUL KALAHARI

Deşertul Kalahari se află în sud-vestul Africii şi este al doilea ca mărime de pe continent. În acest pustiu sau în preajma lui trăiesc multe etnii. Cel mai interesant mod de viaţă din regiune este fără îndoială cel al boşimanilor, rămas neschimbat de cel puţin 35.000 de ani, dată până la care coboară în adânc dovezile arheologice. Boşimanii sunt cunoscători neîntrecuţi ai deşertului Kalahari şi ai împrejurimilor secetoase ale acestuia.

În 1992, tânărul explorator francez Philippe Frey, în vârstă pe atunci de 28 de ani, a decis să se aventureze în traversarea întregului Kalahari de la nord la sud. Şi-a dat seama că nu poate să întreprindă singur această expediţie. A recurs atunci la serviciile unei călăuze, un boşiman al cărui nume în limba locului era ”Broască Ţestoasă”. De la acesta a învăţat francezul o mulţime de trucuri despre misterul vieţii şi al supravieţuirii în marea de nisip.

Ca în orice pustiu, aici, în Kalahari, principala problemă o reprezintă lipsa apei. Exploratorul european a învăţat însă de la prietenul său Broască Ţestoasă, meşteşugul prin care ea poate fi extrasă din adâncurile pământului. După culoarea solului deşertic, africanul identifica locurile dedesubtul cărora putea să se găsească apă. Nu-i lipseau din panoplie câteva tije ale unei plante asemănătoare cu trestia, ce creşte din loc în loc în aceste zone aride. Prin această trestie aspira el apa de la o adâncime probabilă de câteva zeci de metri. Aspira, iar apoi începea să aştepte. Spre uimirea francezului, după mai multe asemenea încercări, în locuri bine alese, câteva picături de apă suiau la suprafaţă.

Boşimanul cunoştea şi tehnica păstrării apei în deşert în rezervoare speciale. În timp ce străbăteau nisipurile, prietenul său european l-a văzut dezgropând, din locuri numai de el ştiute, ouă de struţ pline cu apă. Altfel, cei doi nu şi-ar fi putut atinge ţinta. Ţestoasă se înţelegea foarte bine şi cu leii. Trecând noaptea prin apropierea lor, le vorbea: „Staţi liniştiţi, copii, noi ne petrecem mai departe, ne ducem, ne îndepărtăm, vă spunem bun rămas.”

N-au fost atacaţi de nici o fiară, n-au suferit de sete în timpul traversării. Doar Broască Ţestoasă, la capătul călătoriei, era să cadă fulgerat de spaimă, când a dat cu ochii de un râu din Namibia: el nu văzuse niciodată apa ca o masă în

mişcare. O cunoştea doar sub forma picăturilor rare, căzute din cer sau aspirate din pământ.

ŢARA UNEI SINGURE CĂRŢI

Statul São Tomé şi Príncipe este compus din insulele cu acelaşi nume din marele golf al Guineei. Dinspre Europa, ele au fost descoperite în 1470 de portughezii a căror limbă insularii o vorbesc şi astăzi. Până la independenţa lor, au rămas sub stăpânire portugheză, cu excepţia a 99 de ani din secolele XVII-XVIII, când au căzut în mâinile olandezilor. Insula São Tomé, unde se găseşte şi capitala, este mai mare - atinge o suprafaţă de 836 kilometri pătraţi, în timp ce insula Príncipe nu are decât 128 de la fel de pătraţi kilometri.

Relieful este superb: munţi vulcanici cu urme ale torenţilor de lavă, râuri repezi ce se aruncă în mare, ţărmuri dantelate, o climă umedă, o vegetaţie abundentă. Mediul oceanic face climatul mai blând ca în alte zone ecuatoriale. São Tomé şi Príncipe mai sunt cunoscute şi sub numele de ”Insulele de ciocolată”, datorită abundenţei producţiei de cacao.

Nu, nu vă tulburaţi! Nu este o reclamă turistică! Vine el şi misterul acestor insule, enigma lor ameţitoare.

Ciocolata Insulelor de ciocolată pare să fi alungat cărţile. Într-adevăr, în chip extrem de straniu, din 1975, anul independenţei faţă de Portugalia a statului São Tomé şi Príncipe, în micul arhipelag nu s-a mai tipărit nici o carte, nici măcar manuale şcolare. Portughezii au plecat lăsând la faţa locului trei librării mari care, încet-încet, au tras obloanele. Şi asta în cea mai alfabetizată ţară din Africa, unde 60% din populaţie ştia carte. Procentul trimite la cifra de 60.000 din cei o sută de mii de locuitori de atunci. Toţi copiii de până prin 1990 erau şcolarizaţi, dar nu aveau nici o carte nouă de citit. „Palabras Perdidas!” exclama ziarul francez *Libération* pe la începutul anului 1993, gândindu-se la un arhipelag al cuvintelor pierdute.

Dar, în acel an de graţie 1993, Comunitatea Europeană a decis să spargă gheaţa: mai multe mari naţiuni de veche tradiţie culturală, precum Franţa lui *Libération*, Germania, Spania şi, desigur, Portugalia s-au sfătuit, s-au străduit, au muncit, s-au chinuit din greu şi au finanţat apariţia, în statul independent São Tomé şi Príncipe, a unei cărţi... Un volum atât de proză, cât şi de poezie, cuprinzând nediscriminativ atât povestiri cât şi versuri. Dimensiunea lui? Nici mai mult, nici mai puţin de 60 de pagini. Tirajul nu este nici el prea mare,

probabil ca să nu producă un şoc social sau religios în faţa unui obiect, cartea proaspătă, cu mireasma ameţitoare de tuş tipografic, de mult dispărută din viaţa curentă.

Că este vorba de o carte de literatură, de ficţiune, cum se spune altitudinar astăzi, deci, de nişte invenţii în cuvinte măiestrite, n-ar fi de mirare. Ca orice reviriment, şi acesta e unul acceptabil. Dar dacă a apărut de atunci încoace vreo carte folositoare de ştiinţă, de învăţare a vreunui meşteşug, nu se mai ştie. Dezastrul va fi resimţit cu adevărat, dacă va dispărea într-o zi însăşi arta preparării ciocolatei.

FEMEIA CELUI DE-AL TREILEA OCHI

(o mărturie personală)

Nu poţi fi indiferent la scânteierile miracolului, la magnetismul de multe ori primejdios al enigmelor, nu poţi trece nepăsător pe lângă întâmplările insolite şi figurile exotice. Mi-a fost şi mie cu neputinţă să le ocolesc pe cele din cărţi, dar nici o clipă nu m-am aşteptat să-mi iasă în cale un personaj asemănător mie, profilat misterios în lumea aceasta, dar ţinând şi de o alta, insesizabilă, neobişnuită. Îngăduit fie-mi, de aceea, să expun în continuare o experienţă personală.

Din senin

Totul a început cu ratarea de către telespectatorul din mine, într-o după-amiază de noiembrie 1995, a emisiunii în care apăruse Valentina Gârlea, clarvăzătoarea oarbă din Iaşi, a cărei faimă tocmai începuse să prindă înălţime. Două zile mai târziu, când necazul încă nu-mi trecuse, seara, pe la 10, a sunat telefonul.

Nu schimbaserăm nici o vorbă până în acel moment, faţă de nici o cunoştinţă comună nu-mi exprimasem dorinţa de a o întâlni şi, cu toate acestea, la telefon era… Valentina. Ţinea neapărat să ne cunoaştem cu prilejul proximei ei reveniri în Bucureşti, adică, peste vreo două săptămâni. Pretindea că avea să-mi comunice lucruri cu totul deosebite. Să nu o caut până atunci la telefon, deşi, iată numărul: ..... Insista ca soţia mea, ea şi numai ea, să-i procure între timp o curea de ceas din piele, negreşit neagră.

În seara de 22 noiembrie, alt telefon. Îmi fixa o întrevedere pentru a doua zi la orele 18, la o gazdă a ei de pe Şoseaua Panduri.

Descifrarea curcubeului

Aparent, nu avea nimic să-mi spună. Nici eu n-am asaltat-o cu întrebări. A dat să pornească vorba din mai multe puncte, apoi, încet-încet, s-a închegat ceva în legătură cu copilăria ei. Pe neaşteptate, mi-a apucat degetul mijlociu şi inelarul mâinii drepte, începând a descrie parcă un peisaj îndepărtat: ”Verdele

lipit de organele dumitale interne nu-i un verde fain, că nu-i aşa la nimeni. Ba îi un verde copt, ca iarba scăpătatului de vară. Stratul ăsta nu are mai mult de un centimetru şi jumătate, rari îs oamenii la care să aibă trei centimetri, iar la dumneata îi umflat în dreptul rinichiului stâng, dar şi pe la fiere".

Înţelegeam că-mi vorbea despre straturile aurei. Rostea cuvintele într-un chip incredibil, făcând în acelaşi timp risipă de accent atât moldovenesc, cât şi ardelenesc. Mai pe moldoveneşte, mi-a explicat că al doilea strat al aurei, socotind dinspre om înspre lume, are culoarea roz, găzduind emoţiile, în primul rând, temerile de tot felul. Vine apoi cea de a treia învăluire a fiinţei noastre care e albastră, adăpost al gândurilor ce nu ne dau pace . Urmează cercul violet, unul destul de larg, arhivă a trecutului personal în care zac ascunse, pentru cine nu le vede, cumpenele prin care i-a fost dat insului să treacă in viaţă. Al cincilea inel e galben, de nuanţa spicului de grâu, povestind echilibrul ori lipsa de armonie a sufletului, pentru ca cel de al şaselea nivel de încercuire cu iradieri subtile din adâncimile firii noastre, să strălucească într-un verde luminos, exprimând visele, aspiraţiile. Inelul al şaptelea dă culoarea de ansamblu a aurei ce ne împresoară, când e privită din afară. Nuanţele se schimbă aici destul de repede, când mai deschise, când mai întunecate, când mai pătate. E o mare forfotă în acest strat, un zbucium continuu. Cei a căror aură lansează de la acest nivel spre exterior un fel de ghimpi roşii, sunt violenţi, nestăpâniţi.

Îmi mai spune că, atunci când vrea să buchisească istoria personală a cuiva, privirea ei iscodeşte în stratul violet, depozitar al încercărilor din trecut. În cazul meu, s-a oprit mai mult la cel de al treilea cerc, de un albastru ca cerul,, cel al nostalgiilor, mărturisindu-mi că mă vede dus cu gândul departe, mult mai departe decât distanţa dintre Bucureşti şi Iaşi. Care era acel spaţiu, numai eu o ştiam: mă întorsesem de vreo trei săptămâni din Franţa şi era pentru întâia oară când, după numeroase călătorii spre soare-apune, regretam că nu-mi pierdusem urma pe acolo. Afurisitul de regret mă muncea destul de straşnic. Spre Crăciun, am mai uitat de el, dar mi-am amintit de primul strat al aurei mele, cel verde ca iarba de august, răvăşit în dreptul bilei de unde a pornit atunci o cruntă criză, rezolvată în cele din urmă prin îndepărtarea laparoscopică a organului beteag. Peste altă lună însă, am revenit la topografia aceluiaşi verde tulbure, chiar în zona rinichiului stâng pe unde, s-a constatat curând cum cobora, capricioasă şi dătătoare de fiori, o pietricică.

Miliţia reprimă paranormalul

Valentina, născută la 28 aprilie 1949, este astăzi total lipsită de vedere în sensul obişnuit al cuvântului. A venit însă pe lume ca un copil teafăr, al cincilea din cei treisprezece ai lui Gheorghe şi ai Rădiţei Adochiei din satul Dobrovăţ, judeţul Iaşi. La şapte ani, chiar a văzut moartea cu ochii: capul i-a fost prins între remorca unui tractor şi zidul casei. Doctorii care au operat-o la Iaşi au declarat că, după intervenţie, va rămâne fie oarbă, fie surdă, deoarece, într-un anume fel, centrii din creier ai acestor simţuri aflaţi în zona occipitală şi în lobii parietali, fuseseră atinşi ori supuşi unei mari presiuni. Simţurile cu pricina i-au rămas intacte preţ de încă un an, până când, într-o dimineaţă de noiembrie, după un vis cu un pitic roşu cu o căciulă uriaşă, tot roşie, sărind întruna în toate părţile şi spărgând o mulţime de lămpi aprinse, fetiţa s-a trezit dintr-odată fără vedere.

Părinţii, oameni săraci ca toţi ţăranii cincinalelor colectivizării agriculturii, ce să facă acum cu ea?... Au dus-o iar la spital la Iaşi, dar nu mai putea fi ajutată cu nimic, lucru de care se temuseră cu un an înainte şi doctorii, aşa că Valentina a fost readusă acasă şi a crescut alături de fraţii ei în gospodăria din Dobrovăţ.

După câţiva ani, i s-a deşteptat un alt soi de văz: zărea sus, dincolo de nori, un fel de baloane, de sfere colorate, în raport de al căror joc, putea să prevadă vremea. Curând, a început să-şi sfătuiască părinţii şi fraţii să purceadă ori nu la o anume treabă, în funcţie de luminozitatea sau de întunecimea acelor forme plutitoare în văzduh. I s-a dus vestea. Cu privire la ploaie şi la vreme bună o consulta tot satul, ba şi alţii de prin împrejurimi. Numai că tatăl ei făcuse ceva cărăuşie pe la legionari înainte de război, dar fără să se înscrie în rândurile Gărzii. Nu înfundase temniţa, însă miliţia îl avea în evidenţă şi, din când în când, îl sălta până la Vaslui ca să-i reamintească, prin bătăi cumplite, cine e stăpânul pe pământ. Au început şi întrebările legate de ciudata lui fiică prevestitoare de vreme bună şi de vreme rea, zisă printre ţărani ”nepoata lui Topor”, după numele unui cunoscut meteorolog în epocă. Gheorghe i-a interzis atunci Valentinei să mai dezvăluie ce vede în aer, ba chiar să nu mai vadă vrute şi nevrute că nu ştie cu cine are de a face.

Ea şi-a autoinhibat, într-adevăr, vederea suprasenzorială. Faptul a coincis şi cu plecarea ei la Şcoala profesională pentru fete oarbe din Arad. Avea 19 ani şi doar clasa întâi pe foaia matricolă. Viaţa ei oscilase între Dobrovăţ şi vestul Transilvaniei unde fusese dusă de surorile ori de fraţii ei mai mari angajaţi pe fel de fel de şantiere. A înfiat-o la un moment dat o familie de unguri din Lipova, oameni mai în vârstă care, într-o zi fără noroc, au murit electrocutaţi în propria lor casă.

Luminile invizibile

Vederea fizică a Valentinei s-a redeşteptat în chip curios în urma unei serii de şedinţe de bioenergie în 1993-1994. După a treisprezecea şedinţă însă, această vedere recuperată miraculos a pornit să scadă, făcând loc aceluiaşi ochi interior cu care ea scanase cerul în copilărie. Mai mult, femeia, şocată de-a binelea, distingea tot felul de lumini în interiorul organismelor umane, legate prin ceea ce ea, în limbajul său frust, numea firişoare, conducte, cârligaşe. Nu-şi dădea prea bine seama că izbutea să citească biocâmpurile şi topografia internă a organismului uman. Nici măcar atunci când a înţeles acest lucru, nu a putut renunţa la vocabularul ei colorat, cu repere identificabile în ochii specialiştilor: vertebrele sunt mosorele, măduva spinării e o pastă, iar parcursul ei un cablu, materia inteligentă din creier o vede ca pe o cenuşă, encefalul ca pe o conopidă etc.

De această transformare a Valentinei s-a speriat şi bioenergeticianul care-i deblocase vederea superioară.

”Cu mult timp în urmă, spune Rampa Tibetanul, bărbaţii şi femeile puteau să-si folosească al treilea ochi. Era în vremea când zeii veneau pe pământ şi se amestecau printre oameni. Dar oamenii, văzându-se urmaşi ai lor, au încercat să-i omoare. Fără a se gândi că, ceea ce omul putea să vadă, zeii vedeau mult mai bine. Drept pedeapsă, le-a fost închis al treilea ochi”. Valentina însă a avut parte de o recompensă:. odată dezinhibate, vederea şi puterea ei extrasenzorială nu au mai putut fi reprimate. Valentina vede omul ca pe o constelaţie de centri energetici de felurite culori, deci, de chakre, între care cea a inimii este albastră, iar cea din creştetul capului emite unde violete. Aceasta din urmă poate să aibă patru sau opt petale, iar la oamenii puternic spiritualizaţi, floarea ei se desface şi irizează într-o mare revărsare de raze, precum Lotusul

cu o mie de petale din mitologia vechii Indii. Una din chakre e situată între sprâncene, în centrul pineal al ochiului atavic.

Facultatea extrasenzorială a Valentinei nu a rămas nevalorificată: este utilizată pe post de tomograf viu, descriind, în stilul ei humuleşteano-transilvan, podoabele colorate dinlăuntrul omului, o hartă pe care medicii se pricep s-o interpreteze. Valentina nu vindecă, dar poate să-şi dea seama de planta care i se potriveşte unui om şi unei boli pentru tratament. Insistă că acelaşi remediu vegetal poate avea efecte diferite de la un pacient la altul. Totul ţine de lungimea de undă comună a vibraţiilor plantei şi omului, a bioenergeticianului şi a bolnavului. Vegetalele, ca orice organism viu, transmit semnale energetice, cer să fie culese dacă se simt binefăcătoare. Unei tinere din Bucureşti, Valentina i-a recomandat ceai de busuioc contra alergiei fiindcă, în aura pacientei, a desluşit profilul legendarului Ocimum basilicum, cu florile sale mărunte şi albe. Susţine că totul poate fi citit în culorile aurei: ”Eu merg pe culori şi acolo unde văd ceva, mă opresc şi spun. Altceva nu ştiu.”, mărturiseşte ea.

Astăzi, când lucrează în calitate de consultant la o clinică la care vin spre interpretarea mesajelor sale tot felul de specialişti, Valentina ştie multe. Sunt cunoştinţe deprinse din experienţa de lectură a aurei şi din colaborarea cu cardiologi, neuropsihiatri, endocrinologi, oncologi etc.

Atentatul

Unii apropiaţi ai Valentinei interpretează preinfarctul a cărei victimă ea a fost tocmai în perioada în care o întâlneam în Bucureşti, în noiembrie 1995, ca reprezentând o tentativă de eliminare a sa de către oculte puteri concurente. Mi-a mărturisit însă atunci că, de fapt, suferise o puternică dezenergizare cauzată, înainte de toate, de cei care, hipnotizând-o, îi cereau să descrie ce vede în diverse puncte sensibile din ţară. Manipulatorii ei erau reprezentanţi ai autorităţilor, ai poliţiei, ai SRI-ului, nu ştia exact. Îşi aminteşte însă că, într-o transă hipnotică indusă din exterior, i se solicita mereu să spună ce distinge la vama Siret. Altădată, în stare de veghe fiind, i s-a înmânat o cârpă. Strângând ţesătura între degete şi urmând vibraţiile pe care ea le degaja, Valentina a ajuns la destinaţie. Cu cârpa asta fusese strangulată o femeie de vreo 55-60 de ani, dar numai după ce i se tăiase gâtul. Nu cu un cuţit cum se credea, ci cu o foarfecă ce putea fi găsită în spatele unei icoane din cutare sat şi cutare casă.

Poliţia a dat, într-adevăr, de unealta crimei la locul indicat. I s-a pus atunci Valentinei în faţă o hartă pe care ea a urmărit cu degetele drumul criminalului. L-a văzut în felul ei coborând adânc sub pământ, într-o cuşcă. S-a dovedit într-adevăr că autorul era un lucrător dintr-o mină de pe lângă Târgovişte. După această experienţă detectivistică şi în urma preinfarctului din 24 noiembrie 1995, survenit la o zi de la întâlnirea noastră, a refuzat orice colaborare cu autorităţile de investigare a fărădelegilor.

Cerberul vieţilor anterioare

În cartea sa *Fenomenul Valentina*, Ed. Polirom, 1997, Florin Gheorghiţă relatează că a îndemnat-o pe clarvăzătoare să regreseze, sub hipnoză, în viaţa ei anterioară. Valentina nu o putea face, deoarece, de fiecare dată, îi ieşea înainte un câine uriaş care îi închidea drumul. Ar fi izbutit până la urmă, regresând în viaţa anterioară a lui Florin Gheorghiţă şi reconectându-se de acolo la precedenta ei existenţă. Ar fi trăit undeva în vestul Statelor Unite, murind într-un accident de maşină cu vreo nouă ani înainte de a reapărea în lume în viaţa ei actuală. Ar fi fost studentă în medicină, iar unii dintre colegii ei de atunci ar trăi şi astăzi.

În cazul Valentinei, cel mai puternic argument în favoarea autenticităţii afirmaţiilor sale constă tocmai în naivitatea şi frusteţea acestora, aspect firesc în cazul unei persoane evident inteligente, dar cu o şcolarizare de una clasă primară plus altele patru de curs profesional, între 19 şi 23 de ani. Formulările ei verbale sunt pur descriptive, rezonând pitoresc, folcloric şi ancestral, însă desenând realist lumi pe care nu are cum să le cunoască decât cu vederea suprasenzorială. Se întrezăreşte bunăoară pe sine departe, în trecut, în puterea nopţii, între nişte pereţi de gheaţă, ţinându-se de mână cu alţi oameni şi frecându-şi nasul şi obrazul de organele similare ale acelora, îmbrăcaţi cu toţii în piei.

Nu a fost niciodată la Pol în viaţa aceasta, în schimb a bătut clinicile unor universităţi din Elveţia, Canada, Franţa, Israel, Germania şi Statele Unite. În 2001 a ajuns şi la Institutul Nuclear de la NASA. Mi-a declarat însă că nu va dezvălui niciodată ce a văzut acolo, iar de atunci, a acordat foarte puţine interviuri.

ÎNCĂLZIREA CLIMEI POATE ÎNGHEŢA EUROPA

Nimic nu este ca înainte pe cerul şi în aerul planetei. Dar, dintre toate dezechilibrele, fenomenul încălzirii evidente a climei este cel mai îngrijorător. Se poate afirma că Europa a fost şi încă mai este un continent privilegiat din punct de vedere climatic. Peste Atlantic, la latitudinile Germaniei, Marii Britanii şi Scandinaviei se găseşte Groenlanda cea acoperită de gheţuri. Rezultă că Europa occidentală, cu clima ei nefiresc de blândă pentru poziţia sa geografică, este un dar al curentului golfului, aşa cum altădată se putea spune despre Egipt că este un dar al Nilului.

Curentul Golfului Mexic, celebrul Gulf Stream, traversează Atlanticul spre nord-vest cu o viteză de 5 km pe oră şi cu un aport substanţial de ape calde. În apropierea coastelor Islandei, aceste ape răcindu-se, devin tot mai grele, se lasă la fundul oceanului şi fac cale întoarsă către Florida. Dar încălzirea climei va provoca topirea gheţarilor de la Polul Nord. Apa rece va invada masiv Atlanticul , iar Gulf Stream-ul ar putea fi blocat. Din acel moment, clima Europei, mai ales a celei apusene, s-ar putea răci brusc, într-un interval de timp uluitor de scurt, de 20-30 de ani. Arheologia de adâncime a gheţurilor din Groenlanda a demonstrat că astfel de dezechilibre climatice abrupte s-au mai produs de-a lungul istoriei. În carotele de gheaţă extrase de la adîncime, se găsesc înglobate stratificat, dovezile şocurilor climatice ale trecutului: s-au descoperit urme de praf, polen şi nisip apărute pe neaşteptate, într-un interval infim de timp la scara mutaţiilor din natura planetei.

Această teorie şocantă la prima vedere, bazată însă pe exemple din epoci de mult apuse, este insistent susţinută de profesorul Wallace Smith Broecker, de la Columbia University, considerat de mulţi confraţi ca un geniu al climatologiei, cu performanţe notabile în descifrarea rolului oceanelor în echilibrele şi dezastrele climatice.

Rezultă din ipoteza profesorului Broecker că răcirea şi blocarea Gulf Stream-ului undeva, la nivelul Gibraltarului, de unde curentul s-ar întoarce spre sud-vest, ar produce temperaturi polare la latitudinea Angliei şi Irlandei, urşi albi urmând să străbată străzile Parisului, iar foci şi morse să se caţere pe banchizele din nordul Spaniei. Subliniem că toate acestea nu ar fi efectele unei

noi glaciaţiuni, ci urmările încălzirii climei ce vor duce la anularea efectelor binefăcătoare ale curentului golfului.

De aici, ar putea să decurgă şi deplasarea masivă spre sud a populaţiilor Occidentului, o migraţie luând din nou drumul Romei şi al Constantinopolului, la fel ca în primul mileniu al erei creştine. Deocamdată, sunt doar avertismente ale unor oameni de ştiinţă cu care logica modului nostru de viaţă nici măcar nu pare în stare să interacţioneze. Dar când va începe să se rupă echilibrul dintre gheţurile topite ale polilor şi curenţii calzi ai oceanelor, nu se va mai putea face nimic.

ÎNTOARCEREA LA SULUL DE PAPIRUS

Fireşte, când luăm în seamă fiinţa unei cărţi, cel mai important element al ei ni se pare, pe bună dreptate, conţinutul de cuvinte. Dar nici suportul material al cărţii nu este de neglijat. Cu excepţia epocii lui Homer şi a temniţelor comuniste, când textele erau scrise şi păstrate în memoria autorilor lor, celelalte secole asistă la o adevărată aventură a suportului material al scrisului. Ne vom referi numai la textele scrise pe suporturi mobile, transportabile sub formă de carte, nu la inscripţiile eternizate pe faţa unor mari blocuri neclintite de piatră.

Grele, dar deplasabile, erau şi tăbliţele de argilă gravate cu text. Curios lucru: o bulă papală confirmă faptul că pe astfel de tăbliţe de argilă s-a scris până în secolul al IX-lea după Hristos. Civilizaţia Mediteranei se familiarizase însă cu ruloul de papirus, numit în latină ”volumen”. El permitea scrierea doar pe o singură faţă a spiralei. Papirusul, ca plantă, creştea dens doar în delta Nilului. În secolul al II-lea î.Hr., regele Egiptului, Ptolemeu V Epifanul a interzis exportul de papirus către Pergam, unde funcţiona o mare bibliotecă, rivala celei din Alexandria. Atunci, meşterii din Asia Mică au inventat pergamentul care, iată, a eternizat astfel şi numele oraşului lor. L-au confecţionat din piele de oaie, de capră sau de viţel nou-născut.

În evul mediu, s-a scris cu precădere pe aceste foi de pergament care, faţă de papirus, prezentau avantajul utilizării ambelor feţe ale filei. Totodată, acestea puteau fi legate în forma unei cărţi aşa cum o cunoaştem noi astăzi. Dar pielea animalelor era rară şi scumpă. Prin mănăstiri, călugării obişnuiau să radă cu cuţitul câte un text nefolositor şi să scrie altul deasupra. Cu timpul, cerneala vechiului text ieşea din nou la iveală, în aşa fel încât se ajungea la o stratificare de texte. Un asemenea rezultat poartă numele de ”palimpsest” şi, de cele mai multe ori, el era indescifrabil.

Se ştie că hârtia este o invenţie chinezească. În evul mediu, arabii şi europenii au produs-o din in şi din cânepă, dar şi din lemn de dud. Odată cu epoca industrială a secolului al XIX-lea şi cu antrenarea în producţie a materialului lemnos de aproape orice esenţă, s-a ajuns la o degradare ireversibilă a calităţii hârtiei.

Ciudat este faptul că textul contemporan, derulat pe ecranul calculatorului, seamănă frapant cu desfăşurarea unui rulou de papirus. Ca şi în cazul papirusului, scrisul pare să figureze pe o singură faţă a suportului. Doar pare, fiindcă noţiunile de faţă, revers şi suprafaţă sunt cu totul altele în regim electronic, decât în mediul tridimensional al volumelor de papirus, al cărţilor şi al bibliotecilor.

ENERGIA SECRETĂ A INIMII

În tradiţiile tuturor civilizaţiilor, se crede că inima este cea care iubeşte, care urăşte, care suferă sau se bucură. Medicul american Paul Pearsall adaugă: inima are memorie proprie şi este principalul centru energetic al organismului. Ea nu uită afronturile, iar reacţiile emoţionale resimţite de inimă sunt mai rapide decât reacţiile conştiinţei.

În cartea sa *Codul inimii*, publicată în Statele Unite în 1998, doctorul Pearsall şochează lumea medicală cu o ipoteză şi mai spectaculoasă: inima deţine o energie enigmatică, pe care el o numeşte ”energia L”, probabil de la „love”. Aceasta ar fi cea de-a cincea forţă din natură. Celelalte, recunoscute de acum, sunt forţa gravitaţională, forţa electromagnetică, forţa tare (de atracţie din interiorul nucleului atomic) şi forţa slabă (de atracţie dintre nucleul atomic şi electronii săi).

Medicul american crede că energia L, a inimii, are o viteză mai mare decât cea a luminii. Ea poate produce efecte precum telepatia şi vindecările la distanţă. Vehiculează, de asemenea, rugăciunea ce intervine în favoarea altui suflet, fie el din lumea de aici ori din lumea de dincolo.

Teoria lui Pearsall revine la viziunile tradiţionale. În întreaga antichitate mediteraneană, ca şi în India de altfel, se considera că lăcaşul sufletului se află în inimă, nu în creier. Limbajul popular vorbeşte şi astăzi despre sufletul din piept. Când îşi mumificau faraonii, vechii egipteni extrăgeau creierul prin fosele nazale, cu ajutorul unor cârlige, dar nu se atingeau de inimă, ştiind că acolo sălăşluieşte sufletul. În scrierile tantrice din India, inima este definită drept aşezământul principiului divin, casa lui Brahma sau Lotusul cu opt petale.

În ceea ce priveşte sufletul, nu i s-a dat, de-a lungul timpului, o definiţie satisfăcătoare. S-a crezut, într-o viziune conciliantă, că el constituie ansamblul conştiinţei. Doctor Pearsall crede că inima concentrează şi traduce mesajul sufletului. Memoria ei profundă, de o natură diferită de cea a creierului, face ca, transplantată, inima să aducă cu sine amprente ale personalităţii donatorului. Acest aspect însă este trecut cu grijă sub tăcere de lumea medicală.

Cu toate acestea, în revista spaniolă „Año Cero”, apărea, în anul 1999, o mărturie şocantă a unei femei de 35 de ani care suferise un transplant de cord.

Ea susţinea că, o dată încheiată convalescenţa postoperatorie, a început să aibă un nou comportament, mai cu seamă în plan sexual. Îşi hărţuia la propriu şi îşi istovea soţul, solicitându-l să facă dragoste de mai multe ori pe zi, se dădea în vânt după filmele porno, care n-o interesaseră deloc înainte de operaţie şi, de foarte multe ori, fără motiv, avea o senzaţie puternică de singurătate. De obicei, în asemenea împrejurări, se dezbrăca şi se lansa în câte un striptease de una singură în faţa oglinzii ori înaintea bărbatului ei uluit. În plus, simţea mereu nevoia să se masturbeze.

Când s-a interesat mai în detaliu de biografia noii sale inimi, pacienta a aflat că aceasta îi fusese transplantată de la o tânără de 24 de ani, aflată în moarte clinică. Donatoarea involuntară lucrase într-un topless bar şi profesase prostituţia pe cont propriu. În pieptul pacientei salvate de la moarte, inima grefată adusese cu sine şi comportamentul sexual al fostei sale stăpâne. Dar, când beneficiara acestei inimi, îngrijorată de ineditele sale manifestări erotice, şi-a consultat psihiatrul, acesta i-a răspuns că ele sunt explicabile, de vreme ce avea acum un corp mai sănătos. Apoi, s-ar putea să fie vorba şi de efectele ciudate ale unor medicamente.

Ciudăţenia se află însă în altă parte: se pare că o dată cu transplantul de inimă se produce un transfer foarte serios de personalitate, la urma urmei, de conştiinţă de la donator către beneficiar. În viaţa acestuia din urmă apar importante schimbări de conduită, împrumutate de la fostul posesor al inimii. Beneficiarii transplanturilor au vorbit despre asta destul de speriaţi, dar mărturiile au circulat doar în mediile medicale unde li s-au dat interpretări pe cât de convenţionale, pe atât de convenabile. Totuşi, în Statele Unite au apărut cărţi pe această temă, una chiar în anul publicării lucrării lui Paul Pearsall, 1998. Este vorba de *A Change of Heart: A Memoir*, semnată de Claire Sylvia şi William Novak, coautoarea vorbind din proprie experienţă, întrucât în pieptul ei bate inima altui om.

Dar esenţialul revelaţiei se află tot în *Codul inimii*, cartea doctorului Pearsall. El susţine că inima nu numai că simte, iubeşte, urăşte, dar şi gândeşte, are memorie proprie, participă la transportul informaţiei prin organism şi joacă un rol de căpătâi în sistemul imunitar al acestuia. Polemica dezlănţuită de apariţia cărţii lui Pearsall este comparabilă cu cea izbucnită în ani ’70 în jurul unei alte cărţi cu o ipoteză revoluţionară: *Viaţa după viaţă* a doctorului Raymond Moody.

Pearsall a fost acuzat de multe, între altele, că intenţionează neapărat să prejudicieze industria transplanturilor de organe. Dar autorul teoriei cu energia L, nu se opreşte aici. El susţine sus şi tare că există o memorie specială la nivelul celulelor organismului, memorie preluată de inimă şi dusă cu sine acolo unde pleacă şi ea.

NOMAZII SFÂRŞITULUI DE MILENIU

Estimări, departe de a fi exacte, susţin că pe planetă, în ultimii ani ai mileniului al II-lea, nomadismul constituia modul de viaţă a 40 de milioane de oameni. Ei străbăteau de regulă teritorii din Africa şi din Asia, dar nu lipseau nici din America sau Europa.

Există ţări în care nomazii formează o proporţie însemnată din ansamblul populaţiei: 40% în Mongolia, 24% în Tibet, 15% în Kenya, 10% în Etiopia.

Fireşte că marea majoritate a acestor nomazi se ocupă cu păstoritul, dar există şi migranţi ai comerţului saharian, precum tuaregii. Alţii, asemenea pigmeilor din jungla Zairului, migrează ocazional, în căutarea locurilor mai ferite, apărate de mlaştini care să se interpună între ei şi intruşi. Tribul Mayoruna din Amazonia se deplasează prin junglă în funcţie de un ritual numai de el ştiut. Alt trib amerindian din Labrador, migrează sezonier - vara pe malul mării, iarna în pădure. Se practică şi nomadismul în vehicule: bunăoară, unii ţigani din Occident ori din Grecia se deplasează în caravane de maşini, adeseori luxoase, corturarii din România, Bulgaria, ex Iugoslavia şi fosta Uniune Sovietică încă nu au renunţat la căruţe, iar ciudatul trib Vezo din estul Africii nomadizează în pirogi. Aceşti oameni ai mării trăiesc pe coasta de vest, cea dinspre continent, a Madagascarului. Sunt mai mult pe apă, dar, din când în când, debarcă, îşi fac aprovizionarea, îşi ţin ritualurile, după care pornesc din nou de-a lungul marii insule.

Este adevărat că în regiunile aride din Sahel, în deşertul Saharei, în stepele Asiei Centrale şi în preajma lanţului himalayan, nomadismul este una din puţinele forme de supravieţuire economică posibile. Oamenii se deplasează cu turmele şi cu familiile lor într-un spaţiu bine cunoscut de ei. Sunt una cu mediul. Dar statele africane şi asiatice încearcă să-i sedentarizeze, reducând totodată spaţiul lor de migraţie, ce poate fi numit în acest caz, la propriu, spaţiu vital. Însă, constrânşi la viaţa şi economia sedentară, nomazii se simt ca după gratii.

Marile probleme ale celor cel puţin 40 de milioane de nomazi de astăzi constau în faptul că statele nu recunosc spaţiile lor de deplasare ca perimetre indigene, ca aparţinându-le nomazilor. Dimpotrivă, ele se dezvoltă pe seama teritoriilor străbătute de migranţi. Iar pe măsură ce dispar păşunile şi apa,

nomadismul şi transhumanţa nu mai sunt cu putinţă. Tuaregii, bunăoară, s-au văzut nevoiţi să schimbe traseele caravanelor din momentul în care, în plină Sahară, ţările africane independente au trasat frontiere între ele. De subliniat că, peste tot în lume, din clipa în care viaţa în mişcare nu mai este posibilă, nomazii nu devin agricultori. Ei intră direct în oraşe, îngroşând rândurile proletariatului mahalalelor.

ARCA LUI NOE A FOST GĂSITĂ

Miliardarul australian Robin Simmons are o pasiune: arheologia. Ca şi modelul său Heinrich Schliemann, om foarte bogat şi el care şi-a consacrat averea şi eforturile descoperirii Troiei şi a altor vestigii, Simmons se ghidează în primul rând după textul antic, în cazul de faţă, cel al *Vechiului Testament*. Acesta spune că, după scăderea apelor potopului, Arca lui Noe a eşuat pe muntele Ararat, drept care australianul nu o caută cu mijloace arheologice decât acolo. A consultat însă şi arhivele familiei imperiale ruse de la Sankt Petersburg, iar în 1999 a lansat un mesaj senzaţional: a anunţat descoperirea unor dovezi despre existenţa Arcei lui Noe într-una din crevasele îngheţate ale muntelui Ararat din Armenia. Chiar a dat publicităţii o fotografie de epocă reproducând imaginea unei construcţii artificiale de dimensiuni apreciabile şi de formă cilindrică. Australianul afirmă că această construcţie, imortalizată pe peliculă în anul 1916 de către fotograful Armais Arutunoff, unul din membrii expediţiei trimise în Ararat de ţarul Nicolae al II-lea, este însăşi arca mult căutată.

Simmons s-a lansat în căutarea străvechii nave de prin anul 1979, iar în două decenii a întreprins în zonă 15 explorări. A pornit de la mărturia unui bătrân armean care, în 1904, la vârsta de 10 ani, pe când urca pe munte cu unchiul său, ar fi văzut arca pe jumătate îngropată în gheţuri. Din păcate, el nu-şi mai amintea locul exact, aşa că Simmons a fost nevoit să-şi desfăşoare cercetările pe o suprafaţă cu raza de 50 de km, pe versantul nordic al masivului. Toponimiile l-au îndemnat să se menţină cu atenţie în zonă. Aşezările poartă nume precum: Satul lui Noe, Prima Vie, Locul primului născut, Casa lui Sem, adică a fiului lui Noe.

Tot cercetând, australianul a aflat de expediţia militară organizată de ţar în 1916. Astfel a ajuns la arhivele din Sankt Petersburg. După trei luni de căutări intense, a dat peste câteva fotografii îngălbenite de vreme pe care, cu un creion gros, era înconjurat un obiect neidentificat. Fotografiile nu erau datate, arhiviştii nu ştiau cui să le atribuie şi mai ales ce reprezintă. Simmons a fost însă sigur că ele erau tocmai ceea ce căuta, adică imaginea pe peliculă fotografică a Arcei lui Noe. Contra unui comision substanţial, el a copiat fotografiile cu cele mai

moderne mijloace tehnice ale momentului. În concluzie, Tata Noe e printre noi sau, dacă nu tocmai el în persoană, atunci cel puţin măreaţa lui umbră.

ANUL 2000 A SOSIT, CU SIGURANŢĂ, MAI DEVREME

Inventarea anului 1

Iisus nu s-a născut în anul convenţional 1 al erei creştine, ci cu vreo câţiva ani înaintea acestei date. Eroarea este detectabilă la o atentă lectură a Evangheliilor unde se vorbeşte de măcelărirea de către Irod a pruncilor din Betleem de până la doi ani. Irod, regele Iudeei, a murit în anul 4 înaintea erei creştine, ceea ce înseamnă că la acea dată Iisus trebuie să fi avut cel puţin doi ani. Greşeala de calcul îi aparţine dobrogeanului Dionysius Exiguus (Dionisie cel Smerit, zis şi cel Mic), născut în Delta Dunării sau în preajma acesteia pe la anul 470 şi trecut la cele veşnice în anul 544. A studiat la Constantinopol unde a îmbrăcat şi rasa monahală, dar în cele din urmă s-a stabilit la Roma. A publicat aici cartea *Cyclus pascalis* în care propunea ca reper absolut al cronologiei anul naşterii lui Iisus, la 754 de ani de la întemeierea Romei „Ab urbe condita". Totul urma să se calculeze, aşa cum s-a şi întâmplat în lumea creştină, iar apoi pe întregul glob, în funcţie de această dată, înainte sau după anul 1, cel al Naşterii Domnului. Dionysius Exiguus dădea în felul acesta o rezolvare proprie neorânduielii cronologice a epocii, când se luau ca puncte de referinţă în calcularea timpului, date diferite de la o regiune la alta, de la un oraş la altul, raportate la domniile regilor, ale împăraţilor, la Olimpiade etc.

Eroarea strămânului Dionisie a fost sesizată de mai multă vreme, dar cum ea instituise o soluţie cvasi-universală, nu a fost pusă niciodată serios în discuţie. Dezbaterile, susţinute de argumente ştiinţifice, au devenit mai intense pe măsura apropierii de anul convenţional 2000, dată dionysiană, deci, strămânească, putem spune.

Steaua de la Răsărit

În 1993, un grup de astronomi englezi a ajuns la concluzia că Iisus s-a născut în anul 7 înaintea erei creştine. Ei s-au bizuit pe calcule ale mişcărilor corpurilor cereşti din care rezultă că Steaua Magilor s-a ivit în acel an. Nu a fost vorba de o stea propriu-zisă, ci de suprapunerea perfectă pentru ochiul unui observator de pe Terra, a planetelor Saturn si Jupiter, de trei ori pe parcursul anului menţionat, în Constelaţia Peştilor. Fenomenul, extrem de rar, apărând o

dată la 800 de ani, se numeşte ”conjuncţie triplă” şi s-a produs în zilele de 27 mai, 6 octombrie şi 1 decembrie anul 7 î.Hr. Iisus s-a născut într-una din aceste date sau prin preajma lor. Conjuncţia planetelor pe cer lasă impresia unei stele foarte strălucitoare în evoluţie rapidă de la est la vest. Pe de altă parte fenomenul are ca efect un aşa-numit ”răsărit acronic”, când steaua aparentă se iveşte pe firmament îndată după asfinţitul soarelui şi apune odată cu răsăritul acestuia.

Venind dinspre Orient, cei trei magi au putut urmări o astfel de stea neobişnuită ce părea că îi călăuzeşte anume pe ei spre un loc binecuvântat. Iată cum descrie Evanghelistul Matei purcesul crailor de la răsărit şi îndărăt, în cap. II, 7-12: „Atunci Irod a chemat în ascuns pe magi, şi a aflat întocmai de la ei vremea în care se arătase steaua. Apoi i-a trimes la Betleem, şi le-a zis: <<Duceţi-vă de cercetaţi cu de-amănuntul despre Prunc: şi când Îl veţi găsi, daţi-mi şi mie de ştire, ca să vin şi eu să mă închin Lui.>> După ce au ascultat pe împăratul, magii au plecat. Şi iată că steaua, pe care o văzuseră în Răsărit, mergea înaintea lor, până ce a venit şi s-a oprit deasupra locului unde era Pruncul. Când au văzut ei steaua, n-au mai putut de bucurie. Au intrat în casă, au văzut Pruncul cu Maria, mama Lui, s-au aruncat cu faţa la pământ, şi I s-au închinat; apoi şi-au deschis vistieriile, şi i-au adus daruri: aur, tămâie şi smirnă. În urmă au fost înştiinţaţi de Dumnezeu în vis să nu mai dea pe la Irod şi s-au întors în ţara lor pe un alt drum”.

Numărul magilor

Dar câţi să fi fost în realitate magii ajunşi la Betleem? În tradiţia creştină europeană, se vorbeşte de trei magi al căror număr a fost stabilit foarte probabil prin analogie cu cele trei daruri aduse pruncului Iisus: aurul, tămâia şi smirna.

Sfânta Scriptură însă nu precizează numărul şi nici locurile lor de origine. Biserica siriană credea că ei fuseseră doisprezece, asemenea numărului apostolilor şi al seminţiilor lui Israel. În *Evanghelia Apocrifă Armeană* apar cincisprezece magi, iar tradiţia coptă consemnează 60.

Deoarece creştinii asimilau magia cu vrăjitoria, iar pe magi cu Antihrist, după modelul lui Simon Magul, la începutul secolului III, Tertulian i-a preschimbat pe magi în ”regi” sau ”crai”. Iconografia a înlocuit cuşmele lor frigiene cu coroane.

Abia în anul 520, la Bizanţ, un mozaic menţionează în dreptul lor trei nume, prezente cu uşoare modificări şi într-un manuscris din secolul VII, aflat astăzi la Biblioteca Naţională a Franţei, unde magii se cheamă Gatasphara, Melichior şi Bithisarea. Aceste nume au fost configurate definitiv în Occident de Venerabilul Beda (672-735) în variante asemănătoare celor bizantine, adică Gaspar, Melchior şi Balthazar.

Viziunea din primele secole creştine, situa originea magilor la răsărit, mai precis în Persia, ţara în care „magu" era termenul atât pentru astrolog, cât şi pentru preot zoroastrian. Sub forma "magus" sensul a fost preluat ad litteram de către romani.

Al patrulea crai

Aidoma tradiţiei româneşti, folclorul rusesc se referă la crai, dar nu şi la magi. În plus însă, ruşii cred în existenţa unui al patrulea crai, pornit şi el spre Betleem, dar care nu a ajuns să-l întâlnească pe Iisus.

Din această legendă se inspiră scriitorul francez Michel Tournier în romanul său cu titlul în original *Gaspard, Melchior et Balthazar*. El imaginează aventura celui de al patrulea aşa-zis mag, un mic prinţ indian din Bangalore, de pe coasta Malabar, pornit copilăreşte spre Iudeea, cu cinci corăbii având fiecare îmbarcat câte un elefant. Prinţul nu ajunge la timp la Naşterea lui Iisus, ratează salvarea pruncilor din Betleem din mâinile lui Irod, se oferă zălog pentru un datornic şi zace ani în şir în ocnele grele de la Marea Moartă. Ieşind el de acolo, când nu se mai aştepta, Domnul Iisus i se iveşte în cale, dăruindu-i Mântuirea.

Sfârşit